

kroniek van afrika

VAR: hoe verder?

Tsjaad: uitvechten

De Zansabijnse maagdenroof

A Nguni Legacy

Interviews

The Lusaka Resolutions

**afrika — studiecentrum
leiden holland**

1970|4

Inhoud

Afrika van 1 augustus tot 1 november 1970

241 Algemeen

Topconferentie niet-gebonden landen 241, Kaunda's missie, 241, Organisatie van Afrikaanse eenheid (OAU/OUA) 242, OCAM 244, Jaoendee II 244, Arabische landen 244, African Development Bank 245, FAO-conferentie 245, Gierstcongres 245, Talengebruik 246

246 Noordelijk Afrika

Algerije, 246, Libië 247, Marokko 247, Mauretanië 248, Soedan 249, Spaanse Sahara 250, Tunesië 251, VAR 252, Hoe verder? 255

256 Westelijk Afrika

ADRAO/WARDA 256, Entente 257, OERS 257, Boven-Volta 257, Dahomey 257, Gambia 257, Guinee 257, Ivoorkust 259, Mali 260, Niger 261, Nigerië 261, Senegal 261, Togo 262

263 Midden Afrika

Centraalafrikaanse Republiek 263, Congo (B) 264, Congo (K) 265, Equatoriaal Guinee 266, Gaboen 266, Kameroen 267, Tsjaad: uitvechten 268

271 Oostelijk Afrika

Afar- en Issaland 271, Ethiopië 271, Kenia 271, Oeganda 272, Somalië 272, Tanzania 272, De Zansabijnse maagdenroof 274

276 Zuidelijk Afrika

Botswana 276, Lesotho 276, Malawi 277, Mozambique 277, Rhodesië 277, Swaziland 278, Zambia 278, Zuid-Afrika 278

279 Eilanden

Madagascar 279

281 A Nguni Legacy

by V. A. February

289 Interviews with Dr. Kenneth Kaunda and with Miss Frene N. Ginwala

by Dr. Karel L. Roskam

303 The Lusaka Resolutions

329 In Boston (verslag)

kroniek van afrika

voor het Afrika-Studiecentrum uitgegeven door
Koninklijke Van Gorcum & Comp. nv, Assen

redactie

drs. A. E. Bayer, hoofdredacteur
*soedan, oostelijk Afrika, franssprekend midden-Afrika,
Congo-Kinshasa, Equatoriaal Guinee*

drs. P. A. Emanuel
*noordelijk Afrika,
franssprekend westelijk Afrika, Madagascar,
Arabische Liga, OCAM*

dr. K. L. Roskam
*engelsprekend westelijk Afrika,
Portugese gebieden, zuidelijk Afrika en
de eilanden*

ontwerp omslag en basislay-out: Han de Vries GKf

administratie

voor abonnementen, adreswijzigingen, enz.:
Koninklijke Van Gorcum & Comp. nv te Assen
telefoon (05920) 1 56 47
postgiro 8022 55

jaarabonnement f 18,50
studentenabonnement f 13,50
losse nummers f 5,00

verschijnt vier maal per jaar

afrika: 1 aug. | 70-1 nov. | 70

topconferentie niet-gebonden landen

(Voor de slotresoluties, zie pp. 302 e.v.)

Van 8 tot 10 september werd in Zambia's hoofdstad Loesaka de derde topconferentie van niet-gebonden landen gehouden, waaraan werd deelgenomen door 55 landen. In zijn openingstoespraak verklaarde Zambia's president, dr. Kenneth D. Kaunda, die tot voorzitter van de conferentie werd gekozen, dat de niet-gebonden landen geen enkele mogelijkheid bedreigen, maar slechts willen verzekeren, dat hun politieke vrijheid en economische en sociale vooruitgang niet gemanipuleerd worden ten behoeve van andere naties tegen het belang van het eigen volk in. Ruime aandacht besteedde Kaunda aan Zuidelijk Afrika – het hoofdthema van de conferentie. Hij noemde de wapenleveranties aan Zuid-Afrika en Portugal de 'grootste blunder' van het Westen, maar hij hoopte dat 'Western countries can heed our warning that those who delay the discharge of justice, those who stand in the way of peaceful change towards majority rule, make violence inevitable'.

Volgens minister-president Lee Kuan Yew van Singapore hebben noch Amerikanen, noch Russen, Japanners of West-Europeanen het tot nu toe nodig gevonden om actief te wedijveren in steun aan de Afrikaanse bevrijdingsbewegingen in Zuidelijk Afrika. Alleen China, dat nog steeds in de evangelistische fase verkeert, stelt daar actief belang in. Pas als China politieke en economische invloed gaat krijgen, als gevolg van die steun, zullen de blanke minderheden door de andere mogendheden onder druk worden gezet, aldus Lee Kuan Yew. De topconferentie besloot tot een aantal maatregelen tegen de blanke minderheidsregimes in Zuidelijk Afrika (zie slotresolutie) en tot opvoering van de steun aan de bevrijdingsbewegingen. In concreto werd deze staande de conferentie geleverd door de minister-president van Guyana, Forbes Burnham, die een cheque overhandigde, met de belofte die jaarlijks te zullen herhalen. Namens de bevrijdingsbewegingen, die waarnemersstatus hadden, sprak dr. Agostinho Neto van de MPLA. Hij drong er op aan dat er geen ruimte zou zitten tussen intentie, besluit en uitvoe-

ring. Kaunda had in zijn openingswoord al erop gewezen, dat 'a call for action is not enough unless there exists an adequate machinery to carry it out'. Een effectieve strategie voor eigen ontwikkeling is nodig op het gebied van de economische, financiële en technische samenwerking. Zambia's voorstel om daartoe een permanent secretariaat op te richten werd door de topconferentie niet overgenomen.

President Kaunda kreeg de opdracht de besluiten van de conferentie ter kennis te brengen van alle Nato-landen en van de Verenigde Naties.

President Banda van Malawi, die niet op de topconferentie was verschenen, verklaarde op 12 september dat de voorstellen van Loesaka niet 'non-aligned' waren, omdat zij gericht waren tegen het Westen.

De Zuidafrikaanse minister-president B. J. Vorster verklaarde op 15 september in de volksraad: 'We are seeing how things are building up against South Africa, such as the decisions recently taken by the so-called non-aligned countries and, although we do not expect it to happen tomorrow or the day after, large-scale preparations are being made against South Africa'.

Kaunda's missie In opdracht van de Organisatie van Afrikaanse Eenheid en van de topconferentie van niet-gebonden landen maakte president Kenneth D. Kaunda van Zambia van 14 tot 22 oktober een reis langs verschillende Westerse hoofdsteden. Aan het hoofd van een delegatie bestaande uit de secretaris-generaal van de O.A.E., Diallo Telli, en de ministers van buitenlandse zaken van Algerije, Kameroen, Kenia en Mali, bezocht Kaunda op 15 oktober Rome, waar hij besprekingen voerde met de Italiaanse minister-president en de Italiaanse minister van buitenlandse zaken over de voorgestelde Cabora Bassa-dam, die niet zozeer een economisch project is, maar bedoeld om het Portugese kolonialisme te consolideren en de onderdrukkingspolitiek van Zuid-Afrika uit te breiden tot Mozambique en Angola. Diezelfde dag

reisde Kaunda door naar Bonn, waar hij besprekingen voerde met kanselier Willy Brandt en minister van buitenlandse zaken Walter Scheel. Op een persconferentie vertelde Kaunda, dat de Westduitse en Franse vliegtuigindustrie samenwerken voor de levering van jachtvliegtuigen aan Zuid-Afrika en dat Zuidafrikaanse piloten in een van de twee landen worden opgeleid. Aangezien kanselier Brandt hem verzekerd had, dat die opleiding niet in West-Duitsland plaatsvond, concludeerde Kaunda, dat dit dus in Frankrijk gebeurde. Bij aankomst in Londen waarschuwde hij dat Zambia de ministersconferentie van het Gemeenebest van januari aanstaande in Singapore niet zal bijwonen als Groot-Brittannië dan besloten heeft wapens te leveren aan Zuid-Afrika. In dat geval moet Groot-Brittannië 'be sacked out of the Commonwealth, she must be chucked out of the Commonwealth'. De ontmoeting met minister-president Edward Heath, die aanvankelijk niet bereid was de missie in Londen te ontvangen, was volgens waarnemers een mislukking, aangezien Heath volhield dat zijn land recht heeft op een onafhankelijke buitenlandse politiek ter verdediging van zijn eigen belangen. Naar verluidt heeft president Kaunda in verontwaardiging een diner met Heath op 16 oktober vroegtijdig verlaten, maar beide partijen bagatelliseerden het incident.

Op 19 oktober hield Kaunda een toespraak tot de 25ste Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, waarin hij de voorgestelde hervatting van de Britse wapenleveranties aan Zuid-Afrika kwalificeerde als gebaseerd 'on racialism and greed for revenue'. De militaire argumenten voor hervatting van deze leveranties noemde Kaunda belachelijk. Bij voortzetting van Portugals onbuigzame politiek, heeft Afrika, volgens Kaunda, 'no choice but to continue supporting the freedom fighters in their struggle for freedom, peace and justice'.

De Amerikaanse president, Richard Nixon, die Kaunda had uitgenodigd naar Washington te komen voor besprekingen op het tijdstip dat de laatste de Algemene Vergadering zou toespreken, weigerde een andere afspraak wegens drukke werkzaamheden. Een verontwaardigde president Kaunda vertelde de missie van de OAE 'it is evident

President Nixon did not want to see our ugly faces'.

Op 21 oktober voerde Kaunda besprekingen met de Franse president George Pompidou in Parijs. De Franse regering heeft beloofd de contracten voor de verkoop van helicopters aan Zuid-Afrika niet te vernieuwen, zo vertelde Kaunda een persconferentie na afloop. Ook de verkoop van kleine wapens en pantserswagens zou opnieuw worden gezien hetgeen volgens hem een belangrijke stap was. Verschil van mening was ontstaan over de voorgestelde Cabora Bassa-dam, die volgens Pompidou een economisch project is, maar die volgens Kaunda van politiek en militair belang is. 'South Africa is pushing the frontiers further north so that guerrilla wars can be fought by her and her allies far away from her own frontiers.' Pompidou had verklaard dat hij niet in wilde gaan tegen de belangen van Franse maatschappijen, maar dat Frankrijk bereid was Zambia of andere Afrikaanse staten te helpen, die soortgelijke projecten opzetten.

Organisatie van Afrikaanse Eenheid (OAU/OUA) De Zevende Vergadering van staatshoofden en regeringsleiders vond van 1 tot 4 september in Addis Abeba plaats. Van de 41 OAU-lidstaten was alleen Mauritius niet op komen dagen. 14 staten waren vertegenwoordigd door het staatshoofd, 3 door de vice-president en 3 door de premier. Voorafgaande aan de top-conferentie en eveneens in Addis Abeba, kwam van 18 tot 21 augustus het Bevrijdingscomité in 17e zitting en van 24 tot 31 augustus de Raad van ministers in 15e zitting bijeen.

Keizer Haile Selassie deelde tijdens zijn openingsrede van de Vergadering mee, dat Nigerië zich had verzoend met Gaboen, Ivoorkust, Tanzania en Zambia, de vier landen die Biafra hadden erkend. De Russische premier, Kossigin, zond een boodschap waarin hij verklaarde dat de volken van Afrika, evenals voorheen, kunnen rekenen op de onzelfzuchtige steun van de Sovjetunie in de strijd voor de nationale bevrijding en voor de volledige en spoedige tenuitvoerlegging van de 10 jaar oude VN-declaratie over het verlenen van onafhankelijkheid aan koloniale volken en landen. De alge-

meen secretaris van de Verenigde Naties, Thant, woonde de opening van de Vergadering bij. Sprekende over de apartheid, Zuid-Afrika's weigering zijn bestuur over Zuidwest-Afrika te beëindigen, de Rhodesische kwestie en over Portugals koloniale politiek, kwam Oe Thant tot de conclusie dat de situatie in Zuidelijk Afrika steeds ernstiger wordt en dat de blanke minderheidsregimes zich alleen aan de macht vastklampen omdat zij ervan overtuigd zijn door hun vrienden niet in de steek gelaten te zullen worden. Hij deed een beroep op de OAU samen met de VN deze situatie krachtig aan te pakken. Hij eindigde met te zeggen dat 'de VN erin geslaagd was erkenning te verkrijgen van de legitimiteit van de vrijheidsstrijd van koloniale volken in Afrika en dat zij op grond van deze erkenning herhaaldelijk staten aangespoord heeft deze volken de morele en materiële steun te geven, die noodzakelijk is voor het herstel van hun onvervreembare rechten'. Dos Santos, vice-president van de Mozambikijnse nationale beweging, Frelimo, sprak uit naam van alle bevrijdingsbewegingen de Vergadering toe. Hij vond Afrika's bijdrage aan de guerrilla-organisaties onvoldoende en verre ten achter liggend bij de reële mogelijkheden van de Afrikaanse staten.

In de drie zittingen van de OAU-lichamen, het Bevrijdingscomité, de Raad en de Vergadering vormde wapenlevering aan Zuid-Afrika het belangrijkste onderwerp van bespreking. Op voorstel van Kenia werd een resolutie aanvaard, waarin ernstige bezorgdheid wordt uitgesproken over voorgenomen en voortgezette wapenleveranties aan het dictatoriale rassenbewind van Zuid-Afrika door Frankrijk, Groot-Brittannië en West-Duitsland. De handelwijze van deze staten wordt unaniem veroordeeld en op de Britse regering wordt een beroep gedaan terug te komen op haar voornemen wapens te leveren. De OAU-staatshoofden zullen in een gezamenlijk schrijven de betrokken regeringen dringend verzoeken alle activiteiten, die indruisen tegen de besluiten van de Veiligheidsraad met betrekking tot Zuid-Afrika, te staken in het belang van de internationale vrede en veiligheid, de vrijheid en stabiliteit van dit deel van Afrika. De Afrikaanse regeringen zullen een maximale druk uitoefenen op de regeringen van de wapenzendende

staten, teneinde de verkoop van wapens aan, en de hulp bij de wapenfabricage in Zuid-Afrika te doen beëindigen. Met dit doel zal bovendien een delegatie van ministers van buitenlandse zaken uit Algerije, Kameroen, Kenia en Mali, onder leiding van de op deze Vergadering gekozen voorzitter van de OAU, president Kaunda van Zambia, de betrokken regeringen bezoeken. De OAU zal de kwestie van de wapenleveranties nauwlettend blijven volgen om iedere mogelijke effectieve tegenmaatregel te onderzoeken. Dahomey, Gaboen, Ivoorkust, Lesotho, Madagascar, Malawi, Niger en Rwanda onthielden zich bij de stemming over deze resolutie, terwijl Congo-Kinshasa en Tunesië voorbehoud aantekenden. Later maakten de staatshoofden van Tsjaad en Togo bekend dat hun landen de resolutie ook niet hadden gesteund. De onthouding van een aantal Franssprekende landen is vermoedelijk het gevolg van de activiteiten van de Franse ambassade in Addis Abeba, die in een poging het aannemen van de resolutie te voorkomen, had laten doorschemeren dat Frankrijk overwoog zijn politiek ten aanzien van Zuid-Afrika te wijzigen. Ondanks het feit dat West-Duitsland dit officieel ontkende, heeft de Vergadering op grond van de haar ter beschikking staande informatie, dit land toch veroordeeld wegens steunverlening aan de Zuidafrikaanse bewapening.

In verband met de Portugese en Zuidafrikaanse bedreiging van onafhankelijke landen, zoals Zambia, Tanzania en Senegal, besloot de Raad de defensiecommissie nieuw leven in te blazen. Deze commissie – een van de bij het OAU-handvest ingestelde gespecialiseerde commissies –, bestaande uit de ministers van defensie en de stafchefs van de lidstaten, heeft sinds november 1965 niet meer vergaderd. Haar oorspronkelijke taak was het bevorderen van militaire samenwerking tussen de staten.

Wat betreft de weigering van Zuid-Afrika het bestuur over Namibië (Zuidwest-Afrika) aan de VN over te dragen, stelde de Raad voor een comité in te stellen dat tot taak krijgt een rapport over dit gebied samen te stellen voor het Internationaal Gerechtshof in Den Haag, dit met het oog op de beslissing van de VN de gehele zaak Namibië aan het Hof voor te leggen. Het comité zou moeten be-

staan uit de drie Afrikaanse leden van de Veiligheidsraad en vijf Afrikaanse leden van de VN-commissie voor internationaal recht. (Uit het beschikbare materiaal is niet op te maken of de Vergadering met dit voorstel akkoord is gegaan.) De overige door de Vergadering aangevaarde resoluties betroffen:

Portugal. De Nato-landen, met name de Verenigde Staten, West-Duitsland en Groot-Brittannië, alsmede Frankrijk worden veroordeeld voor hun steun aan Portugal 'in diens misdadige oorlog tegen de Afrikaanse koloniën'. Dat West-Duitsland en Frankrijk nationale maatschappijen toestaan deel te nemen aan de voorgenomen bouw van de Cabora Bassa-dam in Mozambique wordt betreurd. Italië en Zweden werden gelukgewens met hun beslissing zich uit dit dam-project terug te trekken.

Rhodesië. De ontwerpresolutie, die was opgesteld tijdens de 14e zitting van de Raad (februari-maart 1970, Addis Abeba) en waarbij Botswana, Congo-Kinshasa, Ivoorkust, Madagascar, Malawi, Niger en Tunesië zich van stemming onthielden, werd door de Vergadering goedgekeurd. In deze resolutie wordt er bij de Veiligheidsraad op aan gedrongen druk uit te oefenen op Groot-Brittannië het bewind-Smith met geweld te verdrijven. Indien de Britse regering hieraan geen gehoor geeft dan wordt de Veiligheidsraad verzocht zelf gewapenderhand in te grijpen op grond van art. 7 van het VN-handvest.

Spaanse Sahara. Spanje wordt verzocht het recht van de Spaanse Sahara op zelfbeschikking te eerbiedigen.

Midden-Oosten. In een door Senegal voorgestelde resolutie wordt terugtrekking geëist van de buitenlandse troepen uit alle bezette Arabische gebieden; wordt solidariteit uitgesproken met de Verenigde Arabische Republiek en wordt aangedrongen op een onvoorwaardelijke toepassing van de Veiligheidsraadsresolutie van 22 november 1967. In een speciale resolutie wordt Israël verzocht om vrijlating van twee Algerijnen, die op 25 augustus waren aangehouden, toen het Britse vliegtuig, waarmee zij reisden, een tussenlanding in Tel-Aviv maakte. De Britse regering wordt op haar verantwoordelijkheid in deze gewezen.

Vliegtuigkaping. De op de 14e zitting van de Raad voorgestelde resolutie hierover werd door de Vergadering overgenomen.

De Vergadering besloot de commissie voor bemiddeling, verzoening en arbitrage te wijzigen in een commissie *ad hoc*. Dit betekent dat het permanente bureau ervan, dat bestaat uit de president en de twee vice-presidenten van de commissie, wordt vervangen door een griffier, die waarschijnlijk verbonden zal worden aan het algemeen secretariaat van de OAU.

De op de vorige Vergadering (sept. 1969, Addis Abeba) ingestelde commissie tot herziening van samenstelling en werkwijze van het Bevrijdingscomité is tot nog toe drie maal bijeen geweest. De commissie die wordt gevormd door Kenia, Marokko, Sierra Leone en vier van het elf leden tellende Bevrijdingscomité, Algerije, Ethiopië, Senegal en de Verenigde Arabische Republiek, heeft nog geen resultaten geboekt. Een van de voorstellen is om het secretariaat van het Bevrijdingscomité van Dar es Salaam over te brengen naar Addis Abeba, maar zelfs binnen de commissie zou dit op veel weerstanden stuiten.

De volgende Vergadering van staatshoofden en regeringsleiders zal in juni 1971 in Kampala plaats hebben.

OCAM Na een studieweek in Lomee nam eind oktober een groep deskundigen een ontwerp aan voor een conventie over de sociale zekerheid van trek-arbeiders. De tekst wordt eerst gepubliceerd na bestudering door de staatshoofden op de topconferentie van januari 1971.

Jaoendee II Alleen Italië heeft de nieuwe associatieovereenkomst nog niet geratificeerd, maar wel bericht dat dit voor het eind van 1970 zou gebeuren.

Arabische landen Na hernieuwing van het bestand tussen Israël en de buurlanden (Sirijë uitgezonderd) steeg de spanning in het Nabije Oosten opnieuw toen op 6 september Palestijnse commando's drie passagiersvliegtuigen kaapten. Een Zwitsers en een Amerikaans vliegtuig werden gedwongen koers te zetten naar een verlaten landings-

terrein in de Jordaanse woestijn, een tweede Amerikaans toestel naar Kairo. Een poging om ook een Israëliisch vliegtuig te kapen mislukte. Wel gelukte het op 9 september nog een Brits toestel te kapen en eveneens naar Jordanië te dirigeren. Het vliegtuig in Kairo werd dadelijk na de landing opgeblazen, de toestellen in de Jordaanse woestijn werden op 12 september vernietigd. Alle passagiers (430) werden vrijgelaten, die in Jordanië in gedeelten; de meesten nadat zij eerst op 12 september naar Amman waren overgebracht, en enige tientallen pas tijdens de zware gevechten die even later in Jordanië uitbraken.

De Jordaanse regering veroordeelde de kapingen en liet, gebelgd over het eigenmachtig optreden der Palestijnen en de voortdurende Jordaanse-Palestijnse botsingen, het op een gewapend conflict aankomen dat op 17 september ontbrandde en waarbij met de Palestijnse vluchtelingen, opgehoopt in de steden, geen consideratie betoond werd. De 12 000 Irakse soldaten in Jordanië hielden zich afzijdig; uit Sirië rolde een Palestijnse (?) tank-colonne binnen, die door een tegenaanval van Hussein's tanks en vliegtuigen teruggedreven werd. Op 19 september stelde Tunesië voor in Kairo een topconferentie te houden waarbij de Jordaanse vorst en de leider van de Palestijnse bevrijdingsorganisatie aanwezig zouden zijn. Algerije, Irak en Marokko weigerden deel te nemen. Op 23 september kwamen tenslotte in Kairo de staats-hoofden van de VAR, Soedan, Libië, Sirië, Koeweit, Libanon, Jemen en Zuid-Jemen bijeen. Zij besloten een afvaardiging naar Jordanië te zenden, geleid door generaal Numeiry. Twee bezoeken van deze missie en een telegram van president Nasser waren nodig voordat koning Hussein en Yassir Arafat bereid waren de gevechten werkelijk te staken en op 27 september in Kairo een negenlanden-akkoord te ondertekenen over vreedzame beslechting van hun geschillen, in welk document bovendien zowel de eerbiediging van Jordanië's soevereiniteit als voortgezette handelingsvrijheid voor de verzetsstrijders verzekerd werden. Een 'vervolgcommissie' van drie man, voorgezeten door de Tunesische premier Bahi Ladgham, ging in Amman toezicht houden op de naleving van de overeenkomst.

African Development Bank Van 24 tot 29 aug. hielden de gouverneurs in Fort Lamy hun zesde jaarlijkse bijeenkomst. Tot president werd de Tunesiër Abdelwahab Labidi gekozen, die reeds die functie waarnam. Als 32e lid werd de Centraalafrikaanse Republiek toegelaten. Pas 12 leden hebben hun contributie volledig voldaan. Van het African Development Fund, te vergelijken met de IDA van de Wereldbank, is tot dusver dan ook nog niet veel terecht gekomen.

FAO-conferentie 37 Afrikaanse staten en Frankrijk woonden van 25 september tot 2 oktober in Algiers de zesde regionale FAO-conferentie bij. Men besprak de bevindingen van twee commissies. De eerste (voor gewassen, vee en vis) stelde, dat de productie alleen gestimuleerd kon worden door de vraagstukken van de afzet op te lossen, nieuwe markten te scheppen met opslagmogelijkheden om overschotten op te vangen, en door de prijzen te stabiliseren. De tweede (voor financiële vraagstukken en voorlichting) vroeg de FAO om hulp bij het opstellen van financiële plannen uitgaande van plaatselijke hulpbronnen, stelde bezorgd vast dat bepaalde financiële lichamen belang stelden in kleine projecten, en vroeg om twee voorlichtingscentra.

De Wereldbank liet weten in de komende vijf jaar het bedrag aan leningen voor landbouwprojecten te verviervoudigen. Van FAO-zijde werd medege-deeld, dat in diezelfde periode \$750 mln. in ontwikkeling geïnvesteerd zou worden. Voorts was de FAO van plan met de ILO de uitwerking van de 'groene revolutie' te gaan bestuderen. Een vertegenwoordiger meende ook, dat Afrikaanse landen hun eigen deskundigen moesten opleiden, in plaats van 'grote geldsommen' aan vreemdelingen te besteden.

In een rede achtte Robert Gardiner, uitvoerend secretaris van de ECA, de vooruitzichten voor de wedloop tussen voedselproductie en bevolking niet somber. Hij verwelkomde de oprichting van het International Institute of Tropical Agriculture en de heroprichting van het INEAC in Congo (K).

Gierstcongres Van 31 augustus tot 4 september werd in Bamby (Senegal) een studiebijeenkomst

gehouden over 'mil' en 'sorgho', georganiseerd door de Ford Foundation in samenwerking met het Institut international d'agriculture tropicale en het Institut des recherches agronomiques tropicales. Nadruk werd gelegd op de noodzaak verschillende afrikaanse sorgho-variëteiten te verzamelen, waartoe regelingen voor zaadtransport over de grenzen herzien moeten worden. Een intensieve verbouw van mil zou niet mogelijk zijn zonder een morfologische omvorming van de traditionele variëteiten,

die nauwelijks meer dan 3 ton per ha opleveren.

Talengebruik Onder auspiciën van de UNESCO kwamen begin augustus in Jaendee deskundigen bijeen om te spreken over de bijdrage van Afrikaanse talen tot de cultuur en tot alfabetiseringsprogramma's. Men besloot erop aan te dringen die talen te gebruiken in de politiek, bij het bestuur, in het economische en culturele leven en te aanvaarden als landstalen.

noordelijk afrika

Algerije Op 15 oktober kwam voor de tweede maal de Nationale Economische en Sociale Raad bijeen, een in 1968 opgericht advieslichaam. Belangrijkste agendapunt was het ontwerp voor een handvest van de agrarische revolutie. In een toespraak verklaarde president Boumédiène dat zijn bewind vastbesloten was de agrarische revolutie door te zetten. Hij gewaagde van een zekere aarzeling, en van verborgen tegenwerking van sommigen, welke 'dromers' hij waarschuwde de revolutie niet te weerstreven.

De juwelier Krim Belkacem, een van de acht 'historische leiders' die in november 1954 de opstand tegen Frankrijk ontketenden, voornaamste onderhandelaar met de Franse regering in Evian (1961), in 1962 vice-premier en vervolgens opponent van Ben Bella waarna hij naar het buitenland vluchtte, in 1965 weer juwelier in Algiers, in 1967 opnieuw in het buitenland om een oppositionele beweging op te richten, in 1969 in Algiers ter dood veroordeeld, werd op 20 oktober gewurgd aangetroffen in een hotel in Frankfort/M. waar hij zijn intrek had genomen met drie andere als Marokkanen geboekte vreemdelingen, die inmiddels reeds weer verdwenen waren.

Na de afkondiging van een nieuwe richtprijs voor de aardolie werden in oktober onderhandelingen geopend over het geheel der Frans-Algerijnse betrekkingen, welke gesprekken medio november in Parijs hervat worden.

Verdacht van economische spionage werden op 2 oktober in Frankrijk twee Algerijnse ambtenaren gearresteerd en op 28 oktober door het hof voor de

staatsveiligheid tot 10 en 7 jaar gevangenisstraf veroordeeld. Op 5 oktober maakte het persbureau Algérie-Presse-Service bekend, dat de veiligheidsdienst onlangs 5 Fransen gearresteerd had, die voor de Franse geheime diensten gewerkt zouden hebben. Achteraf bleek het te gaan over de arrestaties in januari en februari.

Het hernieuwde bestand tussen de VAR en Israel gaf Algerije aanleiding de aan het Suezfront gelegerde troepen terug te trekken, die door twee Egyptische bataljons vervangen werden. De terugkerende troepen werden op 24 augustus door de president bij Oran verwelkomd, waarbij hij ervoor waarschuwde, dat de nederlaag van 1967 niet betaald mocht worden met Palestijnse rechten en het Palestijnse volk; Algerije stelde zich onvoorwaardelijk achter het Palestijnse verzet.

Nadat op 28 juli de Egyptische regering de radio-uitzendingen van 'de stem van Al Assifa' en 'de stem van Palestina' tijdelijk verboden had, kwam op 14 september 'de stem van Al Assifa' van Algiers uit weer in de lucht.

Op 18 september maakte radio Algiers bekend, dat de president in een boodschap aan Yasser Arafat in het conflict met koning Hussein van Jordanië steun had toegezegd aan het Palestijnse verzet en de Palestijnse revolutie, 'ongeacht de gevolgen'.

Regering en pers besteedden veel aandacht aan het bezoek van het Nigerische staatshoofd generaal-majoor Gowon, van 25 tot 28 augustus. Besloten werd een gemengde commissie ad hoc op te richten voor commerciële, economische, culturele, wetenschappelijke en technische uitwisseling. Op 26

augustus verklaarde generaal Gowon, dat Nigerië zich tot het meer ervaren Algerije wendde 'om raad en hulp' inzake het aardoliebedrijf.

Half augustus werd met Cuba een overeenkomst voor twee jaar gesloten tot samenwerking en wetenschappelijke en culturele uitwisselingen.

Zie ook onder Spaanse Sahara.

Libië Bij decreet van 16 september werd de samenstelling van het kabinet gewijzigd. De majoor Abdul Sallam Jallud en Abdul Moneim el Huny, leden van de Revolutionaire Bevelsraad, werden vice-premier en belast met productie en de openbare dienst. De minister van buitenlandse zaken en eenheid werd vervangen door majoor Mohamed Negm. Een maand later diende echter majoor el Huny zijn ontslag weer in, evenals majoor Omar Abdallah el Meheishi, minister van de schatkist, economische zaken, industrie en bureauchef bij de procureur generaal van het volkstribunaal. El Huny werd vervolgens directeur van algemene inlichtingen en majoor Houeidi el Hamidi minister van binnenlandse zaken. El Meheishi behield zijn functie bij de procureur generaal.

De dertig verdachten van de op 10 december 1969 verijdelde samenzwering tegen de staat stonden op 7 augustus terecht. De twee hoofdaanstichters, overste Adam Hawaz en overste Mussa Ahmed, oud-ministers van respectievelijk defensie en binnenlandse zaken, werden tot levenslange gevangenisstraf veroordeeld; 23 andere verdachten tot gevangenisstraffen van een tot dertien jaar; vijf werden vrijgesproken. Publieke demonstraties brachten de regering ertoe het proces te heropenen, waar op 10 augustus zich een nieuw militair tribunaal toe zette. Nieuwe vonnissen werden op 17 oktober geveld: voor Hawaz en Ahmed en nog drie anderen de doodstraf, voor 22 verdachten gevangenisstraffen van drie jaar tot levenslang, voor drie verdachten vrijspraak. De straf voor Hawaz werd omgezet in levenslang.

Op 4 september besprak kolonel Kaddafi in een rede gehouden in Benghazi binnen- en buitenlandse problemen. Na de omverwerping van de monarchie en de evacuatie van de buitenlandse bases was de strijd voor sociale hervormingen ingezet met de

reorganisatie van het bestuur en uitbreiding van het publieke bedrijfsleven. Meer dan 900 buitenlandse, meest Britse, deskundigen waren ontslagen, 400 ambtenaren hadden pensioen gekregen.

Op 3 september kondigde een Amerikaanse olie-maatschappij aan, dat met de regering overeenstemming bereikt was over de prijs van ruwe olie waar de belasting voor de Libische staat naar berekend wordt. Van \$2,21 per vat wordt de richtprijs per 1 september \$2,53 om vervolgens met jaarlijkse verhogingen te stijgen tot \$2,63 in 1975.

Van Libische zijde werd erop gewezen, dat dit minder was dan Algerije van Frankrijk eiste. Eind oktober hadden de meeste buitenlandse maatschappijen deze overeenkomst gevolgd.

In zijn rede van 4 september verklaarde de president dat Libië voor het leger gevechtswagens uit de Sovjetunie en munitie uit Egypte invoerde. De militaire instructeurs 'zijn geen Russen, want wij wensen geen vreemden in ons leger; daarom hebben wij de Britse en Amerikaanse militaire missies het land uitgezet'. Duizenden Libiërs werden nu in Egypte opgeleid.

Wat de hulp aan andere Arabische landen betrof: aan Soedan was £7,25 mln. geleend, aan Mauritanië £7 mln.; aan Somalië £0,25 mln. geschonken, aan Yemen £1 mln.

In Chartoem was overeengekomen dat Libië aan Egypte jaarlijks £25 mln. en aan Jordanië £10 mln. zou uitkeren. Op 18 september werd de hulp aan Jordanië opgeschort wegens het conflict met de Palestijnen; op 26 september werden de betrekkingen verbroken.

Na een vijfdaags bezoek ondertekende op 16 augustus Mohammed Masmoudi, Tunesisch minister van buitenlandse zaken, met zijn Libische collega Saleh Boueissir een overeenkomst tot samenwerking op het gebied van landbouw, technische hulp, arbeidszaken en consulaire aangelegenheden.

Marokko Op 4 augustus besloten de *Istiqlal* en de UNFP de parlamentsverkiezingen te boycotten. Op 10 augustus riepen ook de beide vakbonden, UGTM en UMT, de arbeiders daartoe op. Voor de getrapte verkiezingen op 21 augustus

verscheen meer dan 91% der gemeenteraadsleden en vertegenwoordigers van kamers van koop-handel en industrie, van landbouw en ambachtelijke nijverheid, en van de loontrekkers – de in totaal 15 000 man talrijke 'grootkiezers' – om 150 leden te kiezen. In de meeste kieskringen was slechts één kandidatenlijst in het geding voor 'economische ontwikkeling' of 'economische vooruitgang'. Directe verkiezingen van 90 leden volgden op 28 augustus, waarvoor meer dan 85% der kiezers opkwam. De zetels werden als volgt verdeeld: onafhankelijken 159, *Mouvement Populaire* 60, *Istiqlal* 8, *Parti Démocratique Constitutionnel* 2, *Prôgrès Social* 10.

Generaal Oufkir, minister van binnenlandse zaken, verklaarde het grote aantal onafhankelijken uit kiezersafkeer van de politieke partijen. Bovendien zou een aantal opposanten, dat het niet met de boycot eens was, onafhankelijk zijn geworden. Hij wees er bovendien op, dat de afgevaardigden tussen de 25 en 40 jaar nu meer dan 60% van het parlement uitmaakten tegenover 39,55% in 1963, en dat nu 91% 'voortreffelijk geschoold' was tegenover niet meer dan 25% in 1963. De oppositie betichtte de regering van ongeoorloofde praktijken en van gemanipuleer met cijfers.

Op 10 oktober koos het nieuwe parlement Abdelhadi Boutaleb, minister van buitenlandse zaken, tot voorzitter. Op 12 oktober benoemde de koning daarop Dr. Youssef Bel Abbes Taarji tot zijn opvolger.

Op 14 oktober verscheen in het staatsblad een organieke wet op de regentschapsraad, die, vergeleken met de grondwet van 1962, aanmerkelijk uitgebreid werd.

In een communiqué van de *Istiqlal* protesteerde op 24 september de voorzitter, Allal Al Fassi, tegen het denkbeeld in het l.o. Arabisch weer door Frans te vervangen, terwijl met name het rekenonderricht reeds geheel gearbiseerd was. De minister van l.o. had kort tevoren diepgaande hervormingen aangekondigd. De minister van m.o., technisch onderwijs en kaderopleiding had daarentegen in een rondschrjving aan de provinciale vertegenwoordigers zijn besluit medegedeeld alle instellingen van middelbaar en technisch onderwijs te arabiseren, zonder daarbij echter een termijn te noemen.

De advocaat Mohammed Berrada, directeur van het oppositieblad *L'Opinion*, schreef in zijn krant dat er aanwijzingen zouden bestaan van corruptie, gepleegd door drie officieren van de intendance. Gearresteerd en aangeklaagd wegens een persdelict, werd hij vervolgens op 28 oktober veroordeeld tot 6 maanden gevangenisstraf en een boete van D 1000. Hij tekende beroep aan. Zie ook onder Spaanse Sahara.

Mauretanië Eind augustus staakten voor het eerst vrouwen, de arbeidsters van de staatstapijtweverij, die ook een betoging hielden voor de presidentswoning. Op 7 september kwamen de secretarissen van vakbondsafdelingen in Noeaksjot in buitengewone vergadering bijeen en aanvaardden een motie waarin zij 'met bewondering' deze eerste staking begroeten en met een algemeen arbeidsconflict dreigden indien aan de eisen van de arbeidsters niet voldaan werd. Ook elders heerste arbeidsonrust, met name in het vierde gewest en bij het onderwijzend personeel. Op 3 oktober besloot het nationale politieke bureau van de *Hizb Chaab* (PPM) een aantal lokale besturen van de partij en van andere nationale bewegingen te ontbinden en de voor de groeiende onrust verantwoordelijk bevonden functionarissen een andere taak te geven.

Van 8 tot 10 oktober vergaderden enkele ministers met hun Senegalese collega's in Noeaksjot over vraagstukken met betrekking tot de douane, de bevolking langs de Senegaloevers, landbouwgronden aan weerszijden van de grens, afbakening van visgronden en weg- en luchtvervoer. Overeenstemming werd niet bereikt, deskundigen zullen het overleg voortzetten.

Na afloop van de bijeenkomst in Nouadhibou bracht president Boumédiène van 15 tot 18 september een officieel bezoek.

Op 25 augustus arriveerde een delegatie uit Koeweit voor een bezoek onder leiding van de minister van buitenlandse zaken.

De ambassadeur in Sofia ondertekende op 11 september aldaar een overeenkomst tot culturele en wetenschappelijke samenwerking met Bulgarije.

Zie ook onder Spaanse Sahara.

Soedan Een woordvoerder van het ministerie van buitenlandse zaken heeft op 11 augustus meegedeeld dat de 'grote poging' van de nieuwe regering, het probleem van het Zuiden op te lossen, nu al heeft geleid tot de terugkeer van meer dan 1000 vluchtelingen uit Oeganda. Ook uit de Congo en andere nabuurlanden zouden dergelijke aantallen vluchtelingen zijn teruggekeerd. Chartoem maakte bovendien melding van een aantal 'leidende politici' uit het Zuiden die uit overtuiging hun medewerking aan de regering hadden toegezegd. De directeur van het staatsministerie voor het Zuiden, Jadallah, heeft gezegd, dat besprekingen worden gevoerd met het ministerie van planning om de hervestiging van zuidelijke vluchtelingen te bevorderen. Naar voorlopige raming zou met de uitvoering van het hele project een bedrag van £ 2 miljoen zijn gemoeid en wel £ 400 000 per jaar.

De Soedanese minister voor het Zuiden, Joseph Garang, heeft op 15 oktober te Chartoem bekendgemaakt dat de regering de amnestie voor bewoners van de drie zuidelijke provincies die het land hebben verlaten, met een jaar heeft verlengd. De minister zei dat duizenden Zuidsoedanezen van deze amnestie gebruik hadden gemaakt om uit nabuurlanden naar hun geboortegrond terug te keren.

Op 22 augustus is bekend gemaakt dat Farouk Abu Issa minister van buitenlandse zaken is geworden. De portefeuille berustte voorheen bij generaal Numeiry. Mevrouw Issa wordt minister van arbeid.

Generaal Numeiry heeft op een persconferentie mededelingen gedaan over het resultaat van zijn bezoeken in augustus aan de volksrepubliek China en Noord-Korea. De Chinese leider Mao Tse Tung had hem alle steun toegezegd. In latere besprekingen is Soedan een renteloze lening van 10 miljoen pond sterling aangeboden, waarvan met de terugbetaling eerst over tien jaar hoeft te worden begonnen. In die periode kunnen verschillende projecten van het lopende vijfjarenplan al zijn verwikelijkt. Verder is een cultureel accoord afgesloten dat ook in onderwijshulp van China aan Soedan voorziet.

Noord-Korea heeft Soedan eveneens op gemakke-

lijke terugbetalingsvoorwaarden een lening van vier miljoen pond toegezegd.

De president van de bevelsraad, generaal Numeiry, heeft op 27 augustus bekendgemaakt dat alle massa-media genationaliseerd zijn. Numeiry zei tot deze maatregel te zijn overgegaan 'daar de kranten in Soedan niet objectief waren en commerciële belangen meer dienden dan iets anders. Hij beschuldigde de kranten ervan, meer te hebben gedaan voor het verspreiden van buitenlandse ideologieën dan voor de opbouw van de natie. Numeiry's voornaamste verwijt aan de Soedanese pers was, dat zij de regeringspolitiek in een verkeerd daglicht had gesteld.

De Arabische kranten die onder deze regeringsmaatregel zijn gevallen zijn: *El Ayam*, *El Rai Elam*, *El Sudan*, *El Gadad* en *El Sahafa* (die alle in het Arabisch verschijnen) en verder de *Morning News*, de *Sudan News Agency* en de *Khartoum News Agency*. De regering heeft nu een perscorporatie in het leven geroepen met een opper-redacteur aan het hoofd. Dit lichaam zal de her-registratie van de dag- en weekbladen en van journalisten beoordelen. De ideologie van de krant zal het criterium zijn voor de al- of niet toelating. Ook journalisten zullen, alvorens zij weer een werkvergunning krijgen, op hun ideologische betrouwbaarheid aan de tand worden gevoeld.

Blijkens een uitzending van Radio Omdurman op 26 augustus hebben een officier en een aantal onderofficieren en soldaten van de tankbrigade een poging gedaan, een geheime organisatie binnen het leger op te bouwen. Een burger, die evenals de militairen kon worden gearresteerd, zou de militairen ertoe hebben gebracht, cellen in deze legerafdeling te bouwen die in de toekomst de omverwerping van het regiem zouden voorbereiden. Een speciale commissie is belast met het onderzoek van deze zaak.

El Ayam heeft op 15 september gemeld dat de veiligheidsdienst negen vooraanstaande leden van de ontbonden *Moslem Brotherhood Association* heeft gearresteerd toen zij op 13 september in het geheim in Chartoem bijeen kwamen. Documenten die gereed lagen voor verspreiding in de provincies werden in beslag genomen.

Enkele dagen later werden zes leden van de secte

der Jehova's getuigen gearresteerd. De centrale inlichtingendienst had het doen en laten van deze secte al enige tijd gevolgd en de contacten van de leden laten nagaan.

Generaal-majoor Numeiry heeft op 20 september de geheime dienst van de Verenigde Staten ervan beschuldigd, de hand te hebben gehad in het conflict tussen de Jordaanse troepen en de Palestijnse fedayeens. 'Zij zijn er in geslaagd, diep in onze gelederen door te dringen en daar hun gif te verstuiwen zodat Jordaniërs en Palestijnen de wapens tegen elkaar richtten. Het was hun bedoeling, tweedracht tussen broeders te zaaien en dat is hun gelukt', aldus Soedans president.

De processen van de militaire rechtbank die te Wad-Nubawi is ingesteld om 160 Soedanezen te berechten, die ervan beschuldigd waren de hand te hebben gehad in de recente troebelen op en om het eiland Abba in maart, zijn omstreeks half oktober begonnen.

De Soedanese vice-president Babakr Awadallah heeft op 10 oktober een ontmoeting gehad met de Oostduitse premier Willi Stoph, is door het Oostduitse persbureau ADN bekend gemaakt. Er zijn besprekingen gevoerd om de betrekkingen tussen beide landen te versterken.

Spaanse Sahara In Nouadhibou in Mauretanië, vlak bij de grens met de Spaanse Sahara, kwamen op 14 september de staatshoofden van Mauretanië, Marokko en Algerije bijeen om hun beleid ten opzichte van het omstreden gebied te bespreken. Nog dezelfde avond werd een communiqué uitgegeven. De drie regeringen 'hebben besloten de samenwerking te verstevigen om dekolonisatie van de Sahara onder Spaanse overheersing te verhaasten, en wel overeenkomstig de resoluties van de VN'. Dat beleid zal worden uitgevoerd door een 'drielandencommissie van coördinatie, belast met het op de voet volgen van het dekolonisatieproces van dat gebied, zowel op het politieke als op het diplomatieke vlak'. De commissie krijgt ook tot taak 'de economische samenwerking tussen de OERS en de Maghreb tot ontwikkeling te brengen'. Van een bevrijdingsbeweging in de Spaanse Sahara is tot dusver niets gebleken. Wel deed de Volksbeweging voor zelfbeschikking en onafhankelijk-

heid van de Kanarische Archipel (MPAIA C) van zich horen, die eerder geopperd had een eenheid te vormen van de Kanarische eilanden en de 'Atlantische Sahara'. Zij wees erop, dat bij het overleg de Saharijnen ontbraken en trok een vergelijking met Palestina, 'waar men het probleem tracht te regelen buiten de Palestijnen om'.

In Marokko nam de oppositie-combinatie *Al Koutlah Al Watania* (het nationale front) stelling in een op 23 september uitgegeven verklaring. Het communiqué van Nouadhibou werd verontrustend vaag genoemd. Om 'de tegenwoordige regeerders hun verantwoordelijkheid in te scherpen' werd eraan herinnerd, dat Rio de Oro en Sakiet el Hamra bij het Frans-Spaanse verdrag van 1904 uit Marokko losgescheurde provincies waren, en de strijd van het Marokkaanse volk tot herwinning van de nationale souvereiniteit was altijd gevoerd 'op grondslag van het onaantastbaar beginsel van de eenheid en de integriteit van het nationale gebied, zoals dat vóór 1904 bestond'. Ook de gesloten deuren van Nouadhibou wekten achterdocht. Elk gezamenlijk handelen van de drie aanwezige Maghrebijnse leiders om de Spaanse Sahara te dekoloniseren moest 'tot doel hebben de Marokkaanse souvereiniteit in dat gebied te herstellen'. 'Elk compromis dat een of andere deling van die gebieden [tussen Marokko en Mauretanië] aanprijst, zou niet slechts een onjuiste oplossing geven, maar ook het Marokkaanse volk en de Saharijnse volksgroepen zelf tot niets anders dan een categorische afwijzing prikkelen'. *Al Koutlah Al Watania* wilde elk redelijk plan tot economische samenwerking tussen de drie landen in het kader van de vorming van de Maghrebijnse eenheid steunen en goedkeuren, mits de deelgenoten van Marokko tevoren de Marokkaanse souvereiniteit over die gebieden erkenden. De VN-resolutie over zelfbeschikking achtte zij ontoepasbaar, gezien de Spaanse terreur van leger en politie nadat die resolutie aanvaard was, terwijl na de ontdekking van de fosfaatlagen een beleid van Spaanse immigratie en vestiging op gang gekomen was. Een volksraadpleging zou daardoor uitlopen op de toekenning van een 'fictief statuut van zelfregering, dat het Spaanse kolonialisme in staat stelt bestuurlijke en militaire overheersing te handhaven

en de natuurlijke rijkdommen uit te baten'. De Marokkaanse regering was verplicht dergelijke plannen te dwarsbomen en wel door te 'luisteren naar de roep om hulp van onze Saharijnse broeders, die geen andere weg meer zien dan hervatting van de bevrijdingsstrijd tegen het kolonialisme en het imperialisme, naar het voorbeeld van het Palestijnse volk, of van de volken van Angola en Mozambique'. Tenslotte werden alle buitenlandse investeerders gewaarschuwd, die verlokten mochten worden tot ontginning van de fosfaatlagen 'onder bescherming van de Spaanse bajonetten'.

Tunesië Op 19 augustus bracht minister Mestiri als algemeen rapporteur verslag uit aan de bijzondere commissie – die tevens 'hogere commissie' van de PSD is, in plaats van het politieke bureau – over het ontwerp tot wijziging van de grondwet. Begin september deelde hij mede, dat de commissie het ontwerp had aanvaard. Het 'weerspiegelt de door president Bourguiba uitgesproken gedachten' en voorziet in een regering geleid door een premier en belast met het bewind in het kader van het algemene beleid als vastgesteld door de president. De regering kan worden weggestemd door de Nationale Vergadering, die op haar beurt, onder bepaalde voorwaarden, door de president kan worden ontbonden. De voor parlementsleden vereiste leeftijd zal van 30 op 25 jaar gebracht worden. De commissie zou aan de president verslag uitbrengen over de volksraadpleging (zie KvA 1970/3). Minister Mestiri verklaarde, dat het nooit de bedoeling was geweest 'een referendum te houden, opinies te onderzoeken, of stemmen vóór of tegen te tellen. Het ging gewoon om het verzamelen van adviezen, in het bijzonder van daartoe geëigende personen, over een bepaald aantal grondwettelijke vraagstukken'.

Op 10 september onderhield de president zich met de dertien gouverneurs, waarbij hij uitvoerig de politieke toestand besprak. Hij had geen haast het partijcongres bijeen te roepen. 'Ik weet niet wat daar uitkomt. Deze partij-instantie beschikt over de absolute macht en ik kan niet het risico lopen dat troebele elementen er zich nestelen, die wel zo wijs zouden zijn om het masker niet vóór het geschikte moment af te werpen.' Die troebele elementen

waren de figuren ingeplant door de in mei veroordeelde oud-minister Ahmed Ben Salah, die hij opnieuw niet genoeg kon hekelen. In het gewest Sfax zouden de celbesturen, aangesteld door Ahmed Ben Salah, nog in functie zijn; op een onlangs aldaar gehouden bijeenkomst 'juichte men het socialisme toe'. De gouverneurs dienden geen enkele verantwoordelijkheid te verwaarlozen. 'De kleine boeren hun grond teruggeven is nog niet alles. Het gaat om niets minder dan het omvormen en zuiveren van een mentaliteit. Men heeft teveel slechte gewoonten aangeleerd. Zonder enige wroeging wordt er gestolen, afgeperst en misbruik gemaakt. Voormalige uitsoevers van de gewezen bewindsman voor economie [A.B.S.] houden zich tijdelijk koest, in afwachting van betere dagen. Zij volgen voortdurend de berichten over Bourguiba's gezondheid, die zij het liefst slecht wensen.' Overigens deelde de president later mee, dat zijn gezondheid te wensen overliet, dat hij zich zeer in acht moest nemen en dat hij aldoor aan slapeloosheid leed. Over de *Parti Socialiste Destourien* verklaarde hij, dat 'ten koste van alles de geest bewaard en de duurzaamheid verzekerd (moest) blijven van de Partij als hoeksteen van de staat en van alle staatsinstellingen'.

Hij vroeg ook om een 'adviesraad', waarvan de leden tot taak zouden krijgen 'zich in de meest afgelegene streken te verspreiden om het goede woord te verkondigen, de onverschilligheid tegenover de partij te bestrijden, de geesten te zuiveren en het geniepige vergiftigingswerk teniet te doen' van de voormalige handlangers van Ahmed Ben Salah. In het PSD-gebouw in Tunis kwam op 12 oktober voor het eerst een 'nationaal comité' van actieve partijleden bijeen, een groepering van met name Bourguiba-aanhangers van het eerste uur (1934), opgericht 'volgens de richtlijnen van president Bourguiba'. Over de samenstelling werd niets bekend gemaakt.

Op 15 oktober, zevende verjaardag van de uittocht van de Franse troepen uit Bizerta, overhandigde minister Mestiri de president het ontwerp tot wijziging van de grondwet. Hij verklaarde dat de meeste voorstellen de noodzaak onderstreepten het presidentiële regiem te handhaven en een partijenstelsel te vermijden. Om de stabiliteit te

waarborgen die voor de vooruitgang en voor de vrijheid der burgers onmisbaar was, zou de president uitgebreide prerogatieven moeten bezitten. Hij zette uiteen wat begin september al bekend was geworden, maar zei met nadruk dat de commissie zich niet duidelijk uitgesproken had over de procedure te volgen bij openvallen van het presidentiële ambt.

In zijn weerwoord vroeg de president de staatssecretaris van landbouw, Tahar Bel Khodja, en de minister van onderwijs, Chadli Ayari, aan de commissie toe te voegen. Met klem zei hij dat een grondwet met al zijn verdiensten en gebreken nauwgezet toegepast moest worden en hij verzocht de commissie het ontwerp, na nauwkeurig afwegen en uitwerken, in het parlement in te dienen. 'De persoon van de president van de republiek, die aangewezen wordt wanneer de grondwettelijke procedure in werking treedt, staat buiten de discussie. Wij hebben erop toegezien dat diegene de opvolger wordt die zich onderscheiden heeft door zijn bekwaamheid, zijn eerlijkheid en zijn toewijding.' Wat het nationale partijcongres betrof, daar was geen enkele haast bij; het zou in oktober 1971 gehouden worden. 'Tot dan zullen de eenstemmig aanvaarde uitspraken van het congres van Bizerta geldig blijven.'

Vanwege de langdurige afwezigheid van premier Bahi Ladgham in Amman benoemde de president op 9 oktober Hedi Nouria, minister van nationale economie, tot waarnemend premier.

In 1969 zijn meer dan 14 000 arbeiders naar Frankrijk vertrokken, meer dan tweemaal zoveel als de betrokken overeenkomsten van 1968 toestaan.

Begin oktober werden in het district Kaap Bon tien gevallen van cholera vastgesteld.

Zie ook onder Libië.

VAR Op 28 september bezweek president Nasser aan een hartaanval, nadat hij aan deelnemer aan de staatshoofdconferentie over de crisis in Jordanië uitgeleide had gedaan. Voor zijn begrafenis op 1 oktober kwamen naar schatting twee miljoen Egyptenaren uit de provincie naar de miljoenenstad Kairo, terwijl uit het buitenland meer dan 30 staatshoofden, of hun plaatsvervaarders, en premiers de uitvaart bijwoonden.

Vice-president Anwar El Sadat werd waarnemend president. De uitvoerende raad van de Arabische Socialistische Unie besloot hem kandidaat te stellen voor het presidentschap, welk besluit op 5 oktober eenstemmig door het centrale comité van de partij werd overgenomen en op 7 oktober, wederom eenstemmig, door het parlement bekrachtigd. Op 15 oktober volgde een referendum, waarbij van de 8,4 mln. geregistreerde kiezers 7,1 mln. hun stem uitbrachten, van wie 6,4 mln. voor de kandidaat. Op 17 oktober legde Anwar El Sadat de eed af als nieuwe president.

Als enige minister diende Mohammed Hasanein Heykal op 3 oktober zijn ontslag in, wat hem op 18 oktober werd verleend. Hij ging zich thans weer geheel aan *Al Ahram* wijden. Bij presidentieel decreet van 21 oktober werden alle andere ministers herbenoemd, met als premier de 70-jarige diplomaat Dr. Mahmud Fawzy. Eveneens bij decreet werden alle gouverneurs herbenoemd. Tot secretaris-generaal van de Arabische Socialistische Unie benoemde de president op 20 oktober Abdul Mohsen Abul Nur. Op 31 oktober volgde tenslotte de benoeming, bij decreet, van twee vice-presidenten: Ali Sabri en Hussein Shafei.

Eveneens op 31 oktober verlaagde de regering de prijzen van een aantal eerste levensbehoeften. De positie van personeel van medische hulpdiensten op het platteland werd verbeterd.

Het bestand met Israël bleef gehandhaafd, maar het vredesoverleg kwam niet op gang. Het voor 90 dagen hernieuwde bestand ging op 8 augustus in. Op dezelfde dag hervatte de Zweedse diplomaat Jarring zijn bemiddelingswerk in afzonderlijke bijeenkomsten met de vertegenwoordigers van de VAR, Israël en Jordanië. Op 12 augustus verklaarde minister Heikal op een persconferentie, dat niet met Israël onderhandeld zou worden, en dat de vertegenwoordiger van de VAR bij de VN als voorheen Jarring alleen en afzonderlijk zou ontmoeten. Het initiatief van de VS betekende geen vredesverdrag, de VAR zou ook geen vredesverdrag tekenen. De VAR bleef ook onverminderd aandringen op algehele terugtrekking door Israël. De resolutie van de Veiligheidsraad (242, zie KvA 1970/3) voorzag in bewaren van de rechten van het Palestijnse volk. Het bestand zou de strijd van zijn

organisaties, en eventueel van anderen, niet in de weg staan.

Op 13 augustus deelde generaal Dayan, Israëls minister van defensie, mede dat de VAR in de nacht van de eerste bestandsdag raketten naar het kanaal had gevoerd, in strijd met de bepalingen van de overeenkomst. Het accoord zou het volgende inhouden: (1) in acht nemen van een wapenstilstand, ingaande op 7 augustus, 22 u. GMT; (2) niet meer infiltreren en over de bestandslijn schieten; (3) de militaire status quo in stroken van 50 km breed ten oosten en ten westen van de bestandslijn – het Suezkanaal – niet veranderen; geen nieuwe militaire installaties bouwen, bestaande ter plaatse slechts onderhouden en alleen nu aanwezige strijdkrachten aflossen en bevoorraden; toezicht op naleving met eigen middelen, waarbij inbegrepen verkenningsvluchten tot op 10 km van de eigen zijde van de bestandslijn; (4) het recht zonodig het VN-apparaat te gebruiken om de andere zijde van beweerde schendingen op de hoogte te brengen en militaire operaties te bevroeren; (5) krijgsgevangenen behandelen volgens de Geneefse conventie van 1947.

Israëls minister van buitenlandse zaken noemde deze aangelegenheid belangrijker dan het aanwijzen van een vertegenwoordiger voor gesprekken geleid door Jarring. Op 31 augustus diende Israël de zevende klacht bij de VN in, om vervolgens op 6 september deelname aan het overleg met Jarring op te schorten totdat de gemelde Egyptische bestandsschendingen geheel ongedaan zouden zijn gemaakt. Israël intensiveerde daarop het overleg met de vs, bleef echter wel doorgaan klachten over schendingen in te dienen bij de VN, op 19 oktober voor de 23e maal, met als voorlopig sluitstuk een op 26 oktober, enige uren voordat in de algemene vergadering der VN een debat over het Nabije Oosten begon, in Jeruzalem gehouden persconferentie door generaal Aharon Yariv, hoofd van de militaire inlichtingendienst. Hij deelde mede, dat op 7 augustus de zone bestreken door par. (3) van de overeenkomst tussen belligerenten 16 raketbatterijen telde. Op 14 oktober bedroeg hun aantal in dezelfde zone 40 à 50, waarvan 30 à 40 op minder dan 30 km afstand van het kanaal; één derde van deze batterijen zou bestemd zijn voor

raketten van het type SA 3. Een dergelijke opstelling kon hij niet meer defensief noemen, want die bestreek ook het luchtruim boven de Israëlsche linies tot een diepte van 20 km, waarmee ook een offensief te land mogelijk gemaakt werd. Iedere SA 3-batterij bestond weer uit vier lanceerinrichtingen, die elk twee raketten konden afvuren. De vlak bij het kanaal gelegeerde batterijen zouden door bijna 3000 Russische militairen bediend worden.

Van Egyptische zijde werd ontkend, dat het om nieuwe bases gaan zou. Op 13 oktober betichtte radio Kairo Israël ervan te willen ontsnappen aan de consequenties van aanvaarding van het Amerikaanse initiatief. *Al Ahrām* berichtte op 27 augustus dat de VAR zowel bij de VN-commissie van toezicht op het bestand als bij de vs een klacht had ingediend over Israëlsche schendingen, 'waarbij inbegrepen grote troepenbewegingen, het inrichten van nieuwe militaire stellingen en wegeaanleg voor militaire doeleinden', alles binnen de bestandszone aan de oostelijke kanaaloever.

Op 3 september deelde de vs mede, dat ook zij bewijzen hadden van Egyptische schendingen. De VAR antwoordde op 5 september, dat in de zone geen nieuwe raketten gebracht waren, maar dat het ging om onderhoud en om de veiligheid van dit tuig en het bedienend personeel te waarborgen. 'Het is ons goed recht de raketten binnen de zone van de ene plaats naar de andere te vervoeren en die raketten door andere te vervangen van buiten de zone. Wanneer de raketten niet verplaatst worden, zouden zij ieder ogenblik doelwit kunnen zijn voor Israëlsche aanvallen.' De vs besloten vervolgens Israël weer vliegtuigen en ander oorlogsmateriaal te leveren; elektronisch stoorgerei tegen de rakettenradar was al vóór 7 augustus verstrekt. Minister Riyad verklaarde op 15 september, dat de vs daarmee hun eigen initiatief 'bevroeren' hadden. De vier mogendheden zouden nu hun bijeenkomsten moeten hervatten om de resolutie van de Veiligheidsraad uit te voeren. Op Egyptische klachten over bestandsschendingen door Israël was niet ingegaan. Op 19 september ontkende hij in een vraaggesprek nogmaals beslist dat de VAR het bestand geschonden had.

De vice-president liet op 29 september de vs weten,

dat de VAR het plan-Rogers en de opdracht aan Jarring bleef steunen.

Op 19 oktober zei president Sadat in een toespraak tot legerofficieren, dat hij alleen bereid was het bestand nog één maal te verlengen, op voorwaarde dat met de contacten om tot onderhandelen te geraken ernst gemaakt zou worden. Op dezelfde dag vloog premier Golda Meir weer naar de VS en verklaarde Israël's vice-premier, dat zijn land het bestand op grondslag van wederkerigheid zou voortzetten, overeenkomstig de resolutie van de Veiligheidsraad. De Amerikaanse minister van buitenlandse zaken, Rogers had een tweede gesprek met Gromiko over de raketten in de bestandszone; Rusland bleef echter weigeren aan enigerlei rectificatie mee te werken. Op 23 oktober werd in de VS bekend, dat aan Israël 200 zware tanks van het nieuwste type (M 60) geleverd zouden worden in het kader van een crediet van \$ 500 mln. voor oorlogsmateriaal. Op dezelfde dag sprak president Nixon – die van 27 september tot 5 oktober Madrid, Rome en de Amerikaanse zesde vloot in de Middellandse Zee bezocht had – de algemene Vergadering der VN toe, waarbij hij o.m. het 'volstrekt noodzakelijk' achtte, 'dat de Sovjetunie en wij ons gezamenlijk inspannen om een oorlog in het Nabije Oosten te vermijden, en ook om een klimaat te scheppen waarin de landen van het Nabije Oosten zullen leren te leven en te laten leven. Dit is volstrekt noodzakelijk, niet alleen in het belang van de betrokken volken, maar ook omdat 'de andere oplossing' een confrontatie met rampzalige gevolgen zou zijn voor het Nabije Oosten'.

Minister Riyad had gedaan gekregen, dat de algemene vergadering de situatie in het Nabije Oosten met voorrang op de agenda gezet had. Op 25 oktober, aan de vooravond van het debat, gaf de Israëlische regering een communiqué uit waarin zij nogmaals verklaarde niet via Jarring te willen onderhandelen tenzij alle bepalingen van de bestandsovereenkomst werden nageleefd en de status quo van 7 augustus werd hersteld. De volgende dag gaf generaal Yariv in Jeruzalem zijn gedetailleerde uiteenzetting en opende minister Riyad in de VN het debat, het eerste sinds 1967. Hij klaagde Israël's 'voortdurende aggressies' en 'expansiezucht' aan; vermeldde dat zowel de Organisatie van Afrikaanse

Eenheid te Addis Abeba als de niet-gebonden landen in Loesaka op uitvoering van resolutie 242 hadden aangedrongen en vroeg de vergadering een positieve rol te spelen door de Veiligheidsraad te helpen bij haar taak uitvoering te verzekeren van de vreedzame regeling als in de resolutie voorzien. Dat de VAR het bestand geschonden zou hebben, noemde hij leugens. Hij zei dat Egypte het recht had zich te verdedigen.

Inmiddels werkten acht de VAR welgezinde Afrikaanse landen aan een resolutie waarin nogmaals aangedrongen zou worden op uitvoering van resolutie 242 van de Veiligheidsraad, waarbij o.m. overwogen werd, dat algehele eerbied voor de onvervreemdbare rechten van het Arabische volk van Palestina de allereerst noodzakelijke voorwaarde was voor het stichten van een rechtvaardige en duurzame vrede in het Nabije Oosten. Als onderdeel van het tegenoffensief achter de schermen stelden de VS een alternatief ontwerp op, dat een compromis zou inhouden.

Op 28 oktober hield Israël's minister van buitenlandse zaken, Abba Eban, een tegenbetoog, waarin hij verklaarde dat zijn land de onderhandelingen via Jarring niet zou hervatten zonder 'het vestigen van een minimum aan vertrouwen'. Alleen de Egyptische weigering de schendingen teniet te doen stond aan een dialoog in de weg. Na zijn rede dienden 18 Afro-Aziatische landen en Joegoslavië, bij welke groep zich later ook Sierra Leone en Congo (B.) voegden, een ontwerp-resolutie in, die bestond uit het ontwerp van de acht Afrikaanse landen plus nog twee paragrafen: op de rechtstreekse belanghebbende partijen werd een beroep gedaan hun vertegenwoordigers bij de VN te instrueren zich met de bijzondere vertegenwoordiger van de secretaris-generaal te verstaan om hem in staat te stellen zijn opdracht te vervullen. Voorts werd de Veiligheidsraad verzocht te overwegen zo nodig maatregelen te nemen, in het kader van de betrokken artikelen van het handvest, om de uitvoering van resolutie 242 te verzekeren.

Op 29 oktober dienden de VS daarop een eigen ontwerp-resolutie in, waarin om algehele uitvoering van resolutie 242 werd gevraagd, aangedrongen werd op het scheppen van een vertrouwensbasis door alle belanghebbenden om de onderhande-

lingen via Jarring weer te kunnen hervatten, en aanbevelen het bestand na 5 november met minstens drie maanden te verlengen. De Israëlische regering liet weten, dat aanvaarding van het Afro-Aziatische ontwerp 'de vredesgesprekken onder aegide van Jarring zou doen verstommen, zelfs al zou het pro-

bleem van de raketten opgesteld na het afkondigen van het bestand opgelost zijn', 'alle successen behaald door het Amerikaanse vredesinitiatief teniet zou doen', en voor de taak van Jarring 'geen enkel door alle partijen aanvaard uitgangspunt meer zou overlaten'.

Hoe verder?

Nasser is niet meer, en met hem verloor de Verenigde Arabische Republiek haar enige zekerheid. Maar geen volk kan ruggelings vooruit, hoe duister ook het uitzicht is. Diezelfde duisternis dwingt een toeschouwer zich te beperken tot enige uitgangspunten voor het nieuwe bewind.

Nasser overleed plotseling, voor zijn naaste medewerkers niet onverwacht. Er was groot verdriet, geen paniek. Nasser zelf wist al een jaar van zijn zieke hart, maar gunde zich geen rust. Voor hij naar de Arabische topconferentie van Rabat vertrok benoemde hij echter, na berichten over mogelijke aanslagen en vervolgens een nacht van nadenken, in de vroege ochtend van 20 december 1969 Anwar El Sadat tot vice-president. Deze zal ongetwijfeld niet verrast zijn gebleven. De snelheid waarmee de opvolging haar beslag kreeg – hoewel de grondwet zestig dagen tijd geeft – en het tempo waarin de nieuwe president daarop ook regering en partij nieuwe leiders gaf, waarbij strikt constitutioneel tewerk gegaan werd, doen vermoeden dat men op zijn minst geestelijk op het ergste voorbereid was. Ook een politieke voorbereiding lijkt niet uitgesloten, gezien de vroege ontslagaanvraag van Heykal, die als vertrouweling van Nasser en hoofdredacteur van *Al Ahram* tevelen van zich afgeschreven had om in persoonlijke voor- en tegenkeur nog voldoende aanhang over te houden. Voor de continuïteit is zijn onveranderde positie bij het dagblad en de gelijknamige uitgeverij wel zo belangrijk. Een andere rimpel bij de overgang leek de vergeleken bij het hoge tempo van de overige mutaties traag aandoende benoeming van twee vice-presidenten, welk decreet eerst op 31 oktober afkwam. Dit scheen echter samen te hangen met de tegenzin van de cavallerist Shafei – met president Sadat alleen overgebleven van de Revolutieraad van twaalf die in juli 1952 koning Faruk afzette – om die post met een ander te delen, en niet te duiden op politiek verschil van inzicht.

Met op alle nieuwe en oude posten (in de regering) uitsluitend oudgedienden lijkt de continuïteit verzekerd, op de noodzaak waarvan dadelijk na Nassers overlijden in officiële en niet-officiële uitspraken zoveel nadruk werd gelegd. Maar het maakt een groot verschil uit, dat een driehoofdige leiding daarvoor zorgen moet, terwijl nog niet zeker is dat de president, ondanks zijn grondwettelijke positie, inderdaad zoveel sterker en hoger staat dan de premier en de secretaris van de Arabische Socialistische Unie, dat zijn overwicht gelijkgezind denken verzekert. Met algemene instemming nu van het centrale comité van de partij is een diplomaat, de veteraan Mahmud Fawzy, premier geworden; het belang van die benoeming voor het allesoverheersend vraagstuk van oorlog of vrede kan niet hoog genoeg aangeslagen worden, in de eerste plaats door Israël.

Ook de bekwaamste diplomaat echter kan het nieuwe bewind niet die vrijheid van handelen geven

die nodig is om ook impopulaire beslissingen te kunnen nemen. Nasser had die vrijheid, waardoor hij het wagen kon abrupt op het Amerikaanse vredesinitiatief in te gaan. Enige tientallen officieren weigerden hem te volgen en werden ontslagen, een duidelijke waarschuwing. De militante taal die de nieuwe leiders dadelijk over het conflict met Israël lieten horen, verwondert dan ook niet. Plicht tot deze continuïteit is onafwijsbaar. Belangrijker is de betrekkelijke gematigdheid van minister Riyads redevoering in de algemene vergadering van de VN. Hoeveel matiging kan het nieuwe bewind zich veroorloven?

De Russische aanwezigheid hoeft daarbij geen sta-in-de-weg te zijn. De Sovjetunie heeft dadelijk veel woorden en tijd aan Sadat en de zijnen besteed, zoals de moeder past van de porseleinkast waarin het scherm van Nassers stalen stutten na diens dood de VAR op slag veranderd heeft. Of de Russen bereid zijn voor een randconflict een confrontatie met de VS te riskeren lijkt nog steeds twijfelachtig. Voor wat betreft de verdediging van Afrikaans Egypte en heropening van het Suezkanaal dekken de Russische en Egyptische belangen elkaar. Herovering van Aziatisch Egypte is een andere zaak.

Voornaamste beletsel zou zijn een niet of slechts half voor het bewind gewonnen volk; ook een Nasser heeft moeten volgen om te kunnen blijven leiden. Hier heerst wel de grootste onzekerheid. Wel is de maatschappij onder Nasser grondig veranderd. Wel trof de revolutie van de vrije officieren de monarchie, de buitenlandse machtsposities en de grote bourgeoisie. Wat bleef was de bureaucratie, bestaande uit de kleine en middelgrote bourgeoisie, die tot taak kreeg de revolutie gestalte te geven in agrarische hervorming, Egyptisering, nationalisaties, industrialisatie en nieuwe staatsdiensten en -bedrijven. Deze bureaucraten zijn vandaag ook technocraten en hebben zich dusdanig uitgebreid, en bezetten nu zoveel sleutelposities, dat zij al een 'nieuwe klasse' worden genoemd die op de samenleving drukt.¹ Bereidt deze nieuwe klasse aldus een volgende fase van de revolutie voor, klinkt in de roep om eerst herovering van verloren gebied al een geluid van behoud door?

Veel betekent dat het nieuwe bewind begon met de prijzen te verlagen van levensbehoeften als thee, suiker, petroleum, schoeisel en wollen goederen; anderzijds ook van ijskasten en kleine radio's. Het is echter slechts een begin, en één ding is wel zeker: de tijd dringt. pae

noot:

¹ Zie de artikelen van Adel Abd al-Rahim Goneim en Michel Kamel in Anouar Abdel-Malek, *La pensée politique arabe contemporaine* (Ed. du Seuil, Parijs 1970).

westelijk afrika *

ADRAO/WARDA Aan het slot van een vierdaagse vergadering in Dakar van vertegenwoordigers van 14 westafrikaanse staten, met waarnemers van regionale organisaties alsmede van de

CEA, FAO en PNUD, werd op 4 september de oprichtingsakte aanvaard van de Association pour le développement de la riziculture en Afrique de l'Ouest (ADRAO). Doel: bevordering van de rijst-

* Wegens de reis van redacteur Roskam is het verslag over westelijk Afrika beperkt. Red.

cultuur in West-Afrika, opbrengstverbetering naar omvang en kwaliteit en verbetering van opslag en afzet.

Entente Van 31 juli tot 1 augustus vergaderden in Cotonou de vier staatshoofden van de Entente-raad, welke conferentie voor het eerst voorafgegaan was door een bijeenkomst van de ministers van buitenlandse zaken. Het communiqué meldde, dat de conferentie nota genomen had van de vestiging van het uitvoerend secretariaat van de economische gemeenschap voor vee en vlees te Wagadoegoe, waar in oktober ook de eerste ministersconferentie van de gemeenschap zou worden gehouden. De staatshoofden herhaalden nog eens hun wens de economische samenwerking aan te vatten in de geest van de in mei gehouden conferentie van Bamako en op de aldaar gelegde grondslagen. De respectieve ministers van het economische plan, van financiën, van handel en industriële ontwikkeling zouden daartoe bijeenkomen. De conferentie besloot ook een 'comité supérieur des transports' in te stellen, belast met de coördinatie van regelingen betreffende het transport te land en de wegennetten. Buurstaten met belangstelling voor de hiermee verbonden vraagstukken kunnen aan de werkzaamheden van deze commissie deelnemen.

OERS In Konakri vergaderde voor de eerste maal, van 6 tot 9 oktober, de culturele commissie van de OERS. Drie rapporten – over de culturele doctrine van de organisatie, over jeugd, kunsten en sport, en over samenwerking op het gebied van de film en van de voorlichting in het algemeen, in het bijzonder via de radio – werden besproken en aanvaard.

Boven-Volta De oud-president Maurice Yaméogo en Begnon Kone, oud-parlementsvoorzitter, in mei en november 1969 tot vijf jaar dwangarbeid veroordeeld, kregen opnieuw gratie en werden op 5 augustus, ter gelegenheid van de tiende herdenking van de onafhankelijkheid, in vrijheid gesteld. Van 6 tot 9 augustus hield de *Parti du Rassemblement Africain* (PRA) een congres met als thema 'eendracht'. Het nieuwe 'bureau directeur', waaruit

later het politieke bureau gekozen zal worden, telt 41 leden, onder wie vijf vrouwen. Voorzitter werd de veearts Djongolo Traoré, algemeen secretaris bleef Lonasseny Ouédraogo, adjunct-secretaris werd de minister van onderwijs Moïse Lankoandé. Blaise Bassolet, kabinetschef op het departement van de president, werd secretaris voor bestuurszaken en zijn echtgenote secretaris van de vrouwenorganisatie. Beiden bedankten echter op 10 augustus weer voor hun functies, omdat bij het verloop van het congres de democratische beginselen niet in acht genomen zouden zijn. Vervolgens richtten op 12 augustus een aantal congresgangers een dissidente groep op, die de naam *Front Patriotique PRA* kreeg.

Dahomey Aan de vooravond van de tiende herdenking van de onafhankelijkheid hield president Hubert Maga een radiorede, waarin hij stelde dat 'als geheel genomen, in plaats van zich te ontwikkelen in de volle zin des woords, Dahomey tot dusver slechts het beklemmend schouwspel van een teruggang te zien gegeven (had)'. Als een van de mogelijkheden tot herstel zag hij de in mei ingestelde presidentiële raad aan het hoofd van het bewind.

In een op 7 september te Parijs ondertekend aanvullend protocol op de overeenkomst tot samenwerking bij het hoger onderwijs werd de nieuwe structuur van de universiteit van Dahomey vastgelegd. Ook werd voorzien in het opstellen van langer dan één jaar urende programma's door gemengde commissies' die daar inmiddels reeds mee begonnen zijn.

Na afloop van een tweedaags bezoek van het Nijgerische staatshoofd ondertekenden op 19 augustus de beide presidenten een verdrag tot vriendschap en samenwerking.

Zie ook onder Togo.

Gambia Zie onder Guinee en Senegal.

Guinee Op 25 augustus ving de derde ideologische en politieke studieconferentie aan van de PDG, georganiseerd door het nationale politieke bureau. Een vijftiental politieke, maatschappelijke en economische onderwerpen kwam aan de orde.

Op een buitengewone vergadering van de PDG, gehouden in Konakri, eiste op 17 september president Sékou Touré, als algemeen secretaris, een zuivering in de boezem van de partij en verwijdering van leden die een dubbel spel speelden. Voorts kondigde hij nationalisatie van de motorboten aan om een eind te maken aan daarmee bedreven deviezensmokkel.

Het Ghanese ministerie van buitenlandse zaken deelde half september mede, dat de afgelopen weken ongeveer 600 Ghanezen uit Guinee uitgezonden waren, meest vissers. Aan Sierra Leone was verzocht hun toe te staan tijdelijk in Kambia te verblijven, vlak bij de grens met Guinee, totdat repatriëring mogelijk was.

Op 25 september werd in Labe een aantal personen gearresteerd. De president omschreef hen enige dagen later als een groep huurlingen die tot taak had onrust in het land te stichten en deel vormde van een uitgebreid net van contra-revolutionairen. Begin oktober zouden zij tot actie over gaan; voor november was een staatsgreep beraamd, waarvoor in Portugees-Guinee en in Diourbel (Senegal) voorbereidingen werden getroffen. De opleiding van huurlingen, de meesten oud-gedienden uit Congo en Biafra, zou in Portugees-Guinee plaats vinden. De Belg Jean Schramme zou voor vliegtuigen en wapens hebben gezorgd. Radio Konakri maakte op 1 oktober gewag van de ontdekking van een 'nieuwe samenzwering tegen de Guinese revolutie', gericht op het vermoorden van de president bij de plechtigheden van de onafhankelijkheidsherdenking op 2 oktober.

Na formele démarches van de Guinese ambassadeur werden op 30 september in Gambia 33 Guineeërs gearresteerd en vervolgens op 7 en 8 oktober tot gevangenisstraffen van 9 tot 24 maanden veroordeeld, wegens 'ongoorloofd verblijf' en het 'uitrusten van een expeditie tegen een bevriende staat'. Een der beklaagden gaf toe dat de expeditie opgezet was om de regering in Guinee omver te werpen. De Gambiase regering verklaarde, dat een Portugees schip hen naar Portugees-Guinee zou hebben vervoerd voor een militaire opleiding.

Op 16 oktober werd, volgens radio Konakri, door de Guinese marine in de territoriale wateren een Franse treiler gepraaid en opgebracht. Het scheep-

je voer geen vlag en was, naast de Franse gezagvoerder, bemand met voornamelijk uit de Ivoorkust en Ghana afkomstige schepelingen. Bij dezelfde gelegenheid zouden twee onderzeeërs waargenomen zijn.

In een op 25 oktober gehouden redevoering stelde de president militaire opleidingskampen voor vijanden van zijn bewind in Portugees-Guinee aan de kaak. Voorts zouden Guinese onderdanen in Senegal geld van een Franse kolonel ontvangen hebben om een aanslag op zijn leven voor te bereiden.

Op 1 september deelde de Wereldgezondheidsorganisatie mede, dat zich in Guinee minstens 200 gevallen van cholera hadden voorgedaan, waarvan meer dan 60 met dodelijke afloop. De organisatie zou voortaan dadelijk alle gegevens over deze epidemie publiceren, aangezien sommige regeringen talmden met de verplichte melding uit vrees voor de weerslag op handel en toerisme. De president ontkende dat in zijn land cholera heerste en noemde de WHO-verklaring 'louter kwaadwilligheid'. Na een nieuwe Guinese ontkenning, begin september, werd van WHO-zijde medegegeeld dat haar berichten gebaseerd waren op bevindingen van een groep deskundigen, die na een op 18 augustus telegrafisch overgebracht verzoek van de Guinese minister van volksgezondheid uitgezonden was.

Op 27 augustus werd met een Russische delegatie een protocol ondertekend voor de bouw van een mijn in Kindia om de bauxiet-laag van Debele te ontginnen, voor de aanleg van een spoorlijn van de haven van Konakri naar Fridiabe (bijna 140 km), en voor de ombouw van laadinstallaties in die haven. Het protocol werkt een Guinees-Russische overeenkomst van 27 november 1969 nader uit.

Na het bezoek van een regeringsdelegatie van de DDR werd op 9 september bekendgemaakt, dat de twee landen diplomatieke betrekkingen zouden aanknopen en dat de wederzijdse consulaten-generaal tot ambassades zouden worden verheven.

Op de jaarbeurs van Marseille was Guinee weer met een paviljoen vertegenwoordigd. Op 24 september arriveerde een regeringsdelegatie in Parijs om op 2 oktober de Guinese dag op de jaarbeurs bij te wonen. Een en ander als bijdrage tot het

herstel van normale betrekkingen met Frankrijk. Zie ook onder Ivoorkust.

Ivoorkust Van 29 tot 31 oktober vond te Abidjan-Treichville het vijfde congres van de *Parti Démocratique de Côte d'Ivoire* (PDCI-RDA) plaats, bijgewoond door meer dan 1000 afgevaardigden en waarnemers. De ere-voorzitter, president Houphouët-Boigny, hield op 30 oktober een belangrijke redevoering, waarin hij 'de dialoog' als richtlijn voor het binnenlandse en intra-Afrikaanse buitenlandse beleid centraal stelde. Wat Guinee betrof, niets stond meer in de weg aan het hervatten van broederlijke betrekkingen, wat beslist nog voor het eind van het jaar zou gebeuren. Het politieke bureau werd met 14 jongeren uitgebreid en telt nu 37 man; 46 van de overige 102 leden van het Comité directeur zijn eveneens nieuw toetredende jongeren. Voor de presidentsverkiezingen in november werd de tegenwoordige functionaris opnieuw candidaat gesteld. Deze candidatuur, de uitbreiding van het bestuur, het beginsel van de dialoog en de verzoening met Guinee werden opgenomen in de algemene beleidsresolutie. Voorts werd daarin o.m. met betrekking tot 'de Afrikaanse Eenheid' de regering uitgenodigd 'voortdurende actie bij te dragen tot de versterking der interafrikaanse organisaties: Entente-raad, OCAM, OUA', en werd de OUA verzocht een der volgende top-bijeenkomsten te besteden aan 'het zoeken naar wegen en middelen tot een praktische en realistische oplossing van de vraagstukken waarvoor Afrika zich gesteld ziet, met name apartheid, dekolonisatie en interafrikaanse samenwerking'. Op 12 oktober ondertekende de president met de vertegenwoordigers van een consortium van drie oliemaatschappijen (Esso, Shell, ERAP) een driejarige overeenkomst tot opsporen en winnen van aardolie en -gas. Op 23 oktober deelde de Wereldgezondheidsorganisatie mede, dat de Ivoorkust choleragevallen gemeld had, waarvan tot dusver één met dodelijke afloop. In *Le Soleil* (Dakar) verscheen op 24 augustus een vraaggesprek met de president, waarin deze verklaarde dat zijn land zich louter om humanitaire redenen in de Nigerische burgeroorlog had ge-

mengd. Hij was niet van plan het voormalige staatshoofd van Biafra tijdens diens verblijf in de Ivoorkust toe te staan zijn politieke activiteiten te hervatten.

Op 24 september werd te Abidjan een overeenkomst getekend door de regering, het Ivoorkustse Rode Kruis en het Hoge Commissariaat voor vluchtelingen van de VN. Deze laatste instelling zal hulp verlenen bij het verzekeren van de vrijwillige repatriëring van vluchtelingen in de Ivoorkust. Dat zou t.z.t. de terugkeer mogelijk maken van het duizendtal kinderen uit het voormalige Biafra sinds 1969 in de Ivoorkust verblijft.

De tiende herdenking van Nigerië's onafhankelijkheid werd door een vertegenwoordiger van de president bijgewoond.

De journalist Frederick Forsythe publiceerde op 4 oktober in de Engelse *Sunday Telegraph* een vraaggesprek met de in Ivoorkust verblijvende generaal Ojukwu, oud-staatshoofd van Biafra. Deze verklaarde vooraf, dat het geheel onjuist zou zijn door polemische uitspraken de hem verleende gastvrijheid te schenden, en dat de aard van zijn mededelingen de Nigerische regering ook niet de minste verontschuldiging mocht geven voor vergeldingen. Hij bevestigde, dat hij tot de dood zou doorvechten, d.w.z. tot het einde; mogelijk was het einde er dus nog niet. Nigerië en Biafra achtte hij nog steeds onverenigbaar. De toestand van vandaag noemde hij een door blanken opgelegde oplossing om aan blanke economische belangen te voldoen. De vraagstukken die de twee landen verdeelden waren niet opgelost. Beschikbare berichten zouden duiden op een uitgesproken tegenzin of onwilligheid van federale zijde om te federeren. 'In de essentiële behoeften van de bevolking – voedsel, medicijnen, onderdak, geld – wordt niet voorzien. Tijdens en na de oorlog gedane beloften worden niet nagekomen. Ik weet dat ik hier polemisch word. Verslagen zijn uitgebracht over de ware toestand, die ook ontkend is. De onzekerheid schept een bijzonder ongelukkige situatie, omdat daardoor alleen het gevoel van onveiligheid verlengd kan worden en de voortgang van het noodzakelijke herstel belemmerd. De enige manier om daar een eind aan te maken is natuurlijk de pers toe te staan rond te zien.'

Hij dacht wel fouten te hebben gemaakt met het vaststellen van politieke en militaire doelen. Die waren wat vaag geweest, zodat men op beslissende ogenblikken geaarzeld had. De beste tijd om Biafra uit te roepen zou waarschijnlijk het moment geweest zijn waarop in Lagos een militaire junta de macht aan zich trok. Hij had Lagos zelf niet als militair doel gesteld. Hij onderschatte de uitwerking van buitenlandse valuta op het conflict. De volle betekenis van de sluiting van het Suezkanaal in 1967 drong niet tot hem door. Hij meende onvoldoende maatregelen tegen de honger beraamd te hebben en laat te zijn geweest met 'de ideologie van Biafra'.

Hij noemde het urgent voor Nigerië, 'nu de crisis onderdrukt was', het bewind te herdemocratiseren. Er moest een plan zijn voor terugkeer tot een burgerlijk bestuur, desnoods tragsgewijs.

Voor zover de OAU enige opvattingen over het vraagstuk Biafra had, weerspiegelden die 'het militante Arabische belang' bij het conflict, te weten 'de vraag van de onschendbaarheid van koloniale grenzen en de hele balkanisatietheorie'. Zelf had de OAU vroeger 'het bijeenkomen en uiteengaan van staten, de schepping van nieuwe staten', goedgekeurd. Het handvest was opgesteld om oorlog tussen de staten te voorkomen, in tegenstelling tot oorlog binnen de staten. Als organisatie diende de OAU met zichzelf in het reine te komen over de eigen identiteit. Tot dusver was zij geheel onmachtig gebleken ook maar enig werkelijk Afrikaans vraagstuk op te lossen. Duidelijk was zij alleen geweest, en soms Arabischer dan Arabisch, in resoluties over het Nabije Oosten. Deze 'duidelijke overname' van de organisatie door 'militant Arabisme' leek hem 'vandaag de gevaarlijkste bedreiging van Afrikaanse onafhankelijkheid'.

Hij zag daar de toeleg van 'Moscovisch imperialisme' achter. De dreiging kwam echter in de eerste plaats uit een andere hoek, en wel van de Afrikaan zelf, 'door zijn onvermogen, soms ook zijn onwil, om na het verwerven van nominale onafhankelijkheid zelf de volgende stappen te doen'.

Opnieuw gevraagd naar de toestand in voormalig Biafra, noemde hij het een 'feit, dat negen maanden na de capitulatie, (na) negen maanden van beloften, een toestand van volslagen armoede (heerste)'.

Daar kwam nog 'de waanzin van de Nigerische regering' bij om hulp af te wijzen en objectieve vaststelling van de omvang van de ramp te weigeren.

Geschillen tussen Biafraanse leiders nu 'hadden niet geraakt aan het centrale punt, de Biafra-gedachte'.

Zijn plannen op korte termijn waren 'studeren, waarnemen, wachten'. Hij zag nog een rol voor zichzelf in de toekomst van West-Afrika 'als geling of als leider, dat doet er niet toe. Het gaat erom dat de rol belangrijk is, misschien wel beslissend'.

Op 6 oktober verklaarde de minister van voorlichting, dat Ojukwu door dit vraaggesprek zijn aan de president gegeven belofte geschonden had. Op 8 oktober deelde de regering mede, dat Ojukwu gelast was het land zo spoedig mogelijk te verlaten. Hij verzocht daarop de Zwitserse regering om asiël, wat deze op 24 oktober afwees.

Van 18 tot 23 oktober waren de Malawische ministers van handel en van openbare werken op bezoek, begeleid door de ambassadeur van Malawi in Ethiopië.

Mali De president verving op 10 september drie burgerministers, onder wie de minister van financiën, Louis Nègre, door militairen.

Op 21 september hield de president een rede ter herdenking van de tiende verjaardag van de onafhankelijkheid en noemde daarin herstel van openbare orde en veiligheid, nationale verzoening, en verbetering van de economische en financiële toestand voorwaarden voor een terugkeer tot normale grondwettelijke verhoudingen. Voor een terugkeer van de sociale rust was tijdelijke opschorting van politieke vrijheden een essentiële zaak.

Van 25 september tot 3 oktober vergaderde het tweede congres van de overkoepelende nationale vakbond (UNTM), waarmee het vakbondsleven hervat werd. Een definitief bestuur werd gekozen, waarbij de tijdelijke voorzitter Bougouri Diarra aanbleef, en een algemene resolutie aanvaard. Daarin werd o.m. verzocht fundamentele vrijheden te waarborgen, en de belofde 'terugkeer naar normale grondwettelijke verhoudingen' te verwezenlijken door het instellen van een voorlopig

orgaan en het uitvaardigen van een grondwettelijke tekst. De *Union Syndicale Panafricaine* bleef men toegedaan. Nadruk werd gelegd op het 'apolitieke karakter' van de UNTM, die zich echter het recht voorbehield iedere politieke formatie en iedere openbare macht te steunen die voor de arbeidersbelangen werkte. De afrikaanse nationale bevrijdingsbewegingen werd steun verzekerd. Gevraagd werd de bonden te betrekken bij alle economische en sociale ontwikkelingsplannen en -projecten. De werkgelegenheid diende voor alle arbeiders gewaarborgd te worden, het arbeidersbestand nergens ingekrompen, en het algemene minimumloon nodig opnieuw gewaardeerd. Vakbondscursussen dienden hervat te worden en samen met de overheid moesten de arbeiders zich inspannen om het analfabetisme te overwinnen, dat op het platteland soms wel 98% bedroeg. Voorgesteld werd alleen in het geval van absolute noodzaak een beroep te doen op technische hulp, en verzocht de staatsondernemingen en -bedrijven in stand te houden, te beschermen en te versterken. Het Militaire Comité van Nationale Bevrijding (CMLN) besloot vervolgens op 19 oktober de voorlopige adviesraad en het nieuwe bestuur van de UNTM te ontbinden, omdat zij in de algemene resolutie haar bevoegdheden te buiten was gegaan en zich tot politieke partij omgevormd had. De directeur van de veiligheidsdienst kreeg de opdracht het onievermogen te inventariseren en te beheren.

Niger Bij de presidentsverkiezingen van 1 oktober verwierf de aftredende president en enige kandidaat, Hamani Diori, 98,46% van de stemmen der 1 913 930 ingeschreven kiezers, van wie 315 blanco of ongeldig stemden; alle anderen, 1 884 602, stemden op de president. Op 22 oktober volgden parlamentsverkiezingen; de *Parti Progressiste Nigérien* (PPN-RDA) verkreeg opnieuw alle 50 zetels. De kandidaten bestonden voor 99% uit ambtenaren.

De Agence canadienne de développement international kondigde op 8 oktober aan een renteloze lening (na 10 jaar in 40 jaar af te lossen) te hebben verstrekt van \$ 13,2 mln. voor de aanleg van de 'route de l'unité' van Niamey naar het Tsjaadmeer (440 km).

Nigerië Zie onder Algerije, Dahomey en Ivoorkust.

Senegal Twee politieke buitenstaanders, de urbanist Ibrahima Cissé (33) en zijn broer Mamadou Salim Cissé (28), leraar Engels, keerden in juli uit het buitenland in Senegal terug en deponeerden op 9 oktober de statuten van een nieuwe (oppositie-)partij, *Sunu-gal - La Nouvelle Démocratie Sénégalaise*. Het bestuur wordt gevormd door een uitvoerende commissie van tien leden, waarvan Mamadou Salim Cissé algemeen secretaris is. Het ontvangstbewijs, dat na onderzoek door de minister van binnenlandse zaken wordt verstrekt en als bewijs van toelating geldt, is nog niet verzonden. President Senghor verklaarde op 19 oktober in Parijs dat hij in beginsel geen bezwaar had tegen oprichting van een nieuwe partij.

Op 2 augustus vergaderden de vrouwensecties van de UPS in Dakar en namen o.m. met grote meerderheid een resolutie aan tegen de verstoting.

Op 7 augustus maakte de regering bekend, dat op aanbeveling van de permanente aardnotencommissie (ingesteld op 1 juni) vijf maatregelen genomen waren ten behoeve van de aardnotenteelt, waarmee gehoopt werd de 'malaise paysan' te bestrijden: het stelsel van regionale prijzen werd vervangen door twee verschillende prijzen voor de aardnotenstreken in W. en C. Senegal enerzijds, die in O. Senegal en Casamance anderzijds; coöperatie-voorzitters zouden voortaan een vergoeding, de wegers loon ontvangen; de toegelaten onzuiverheidsgraad werd meer dan 100% verhoogd; het aangevoerde product zou voortaan contant betaald worden.

Van 20 tot 26 oktober bezocht president Senghor België en de EEG-instellingen te Brussel; daarop aansluitend tot 28 oktober Luxemburg. Op een voordracht in Brussel over *Négritude, humanisme du XXe siècle* omschreef hij *négritude* als 'zowel het geheel der waarden van de volken van zwart Afrika en de zwarte minderheden van Amerika, Azië en Oceanië, als tegelijkertijd een humanisme van universele strekking'.

Eind augustus verklaarde Sir Daouda Jawara, president van Gambia, in een vraaggesprek met *Le Soleil*, dat het beleid van zijn regering uitsluitend

gericht was op samenwerking met Senegal, welke samenwerking geleidelijk uitgebreid kon worden. Naar de smokkel gevraagd, wees hij erop dat die geen eenrichtingsverkeer was; 'vele Gambiërs doen hun inkopen in Senegal'. Hij voegde eraan toe, dat aan de oprichting van een gemeenschappelijke markt voor de twee landen nog niet gedacht kon worden.

Togo Op 9 augustus maakte de minister van voorlichting bekend, dat het leger in de afgelopen nacht een samenzwering tegen de regering-Eyadema vrijdeld had. Naderhand bleken 17 verdachten gearresteerd, één bij een vlucht poging neergeschoten, terwijl negen erin slaagden te ontkomen. Het complot was slecht opgezet en zou geen schijn van kans gehad hebben in het legerkamp Tokoin, waar de president gewoonlijk verblijft. De deelnemers waren oud-militairen, politiebeambten en twee oud-parlementsleden onder Sylvanus Olympio, Togo's eerste president. Velen zouden uit Dahomey of Ghana afkomstig zijn, maar nationaliteit heeft in Zuid-Togo slechts een betrekkelijke betekenis. Aanstichter zou de in Dahomey vertoevende advocaat Noé Kutuklui zijn, gewezen adjunct-secretaris van de *Parti de l'Unité Togolaise* van Olympio, die in november 1966 reeds een mislukte poging tot een staatsgreep had gedaan. Hij werd nu dadelijk in Cotonou gearresteerd.

Op 12 augustus kwam Dahomey's presidentiële commissie in Lomee op bezoek. Mede namens de andere Entente-staten betuigden zij hun medeleven.

Op 18 augustus demonstreerden omstreeks 50 000 Togonen hun afhankelijkheid jegens de president in Lomee. Eyadema verhaalde het complot; 'samenzweerders zullen in Togo nooit succes met een staatsgreep hebben', verzekerde hij. Op 30 augustus sprak hij in Lama-Kara – hoofdplaats van het gelijknamige ressort waar hijzelf vandaan komt – ter gelegenheid van zijn één jaar geleden gedane oproep tot nationale verzoening, 'het appèl van Palimé'. De samenzwering kon niet slagen, zei hij, vanwege de aaneengeslotenheid en de discipline van de strijdkrachten.

Op 8 september publiceerde de regering een door Noé Kutuklui op 25 augustus aan de regering van

Dahomey gerichte brief, waarin hij zichzelf omschreef als 'het symbool van allen die de herinnering aan Sylvanus Olympio trouw gebleven zijn'. 'Het is daarom normaal, dat ik betrokken zou zijn bij iedere samenzwering gericht op omverwerping van het huidige bewind, gevoerd door hen die verantwoordelijk zijn voor de staatsgreep van 13 januari 1963 waarbij Sylvanus Olympio omgebracht werd.' Tijdens een particulier bezoek aan Parijs verklaarde president Eyadema op 14 september dat hij de regering van Dahomey verzocht had Kutuklui van huisarrest te ontslaan. Het complot was zonder moeite vrijdeld omdat het geen steun bij het volk gevonden had. Kutuklui was evenmin gevaarlijk als alle anderen 'die ten onrechte hun wensen voor werkelijkheid aanzien'. Hij had niet om Kutuklui's uitlevering gevraagd maar om zijn vrijlating. 'Laat hem zijn kans beproeven. Als hij geluk heeft, zal God hem helpen...' Op 18 september kwamen bijna 1000 hogere en lagere traditionele hoofden voor hun jaarlijkse congres bijeen in Sokodé, hoofdstad van Centraal-Togo. Met algemene stemmen namen zij een motie aan, waarin zij de president rechtstreeks vroegen het land te blijven leiden en zijn beleid van grote openbare werken en economische en sociale ontwikkeling voort te zetten. Frédéric Ali Dermame, minister van voorlichting en tijdelijk belast met binnenlandse zaken, herinnerde in een redevoering eraan, hoezeer in Togo de traditionele hoofdijs, of men het wilde of niet, een sociale instelling bleef. Hij onderstreepte dat de ervaring aangetoond had, dat overal waar een regering 'uit naam van ik weet niet wat voor modernisme of welke politieke theorie getracht heeft de hoofdijs af te schaffen of tot de eenvoudigste vorm te herleiden, een algehele en onmiddellijke losheid van zeden erop volgde'. De regering was van plan de hoofdijs 'de plaats te laten houden die haar in onze instellingen toekomt, want bij ons vormt zij geen hinderpaal voor vernieuwingen. Meer nog, in onze samenleving zijn de hoofden de onmisbare schakels tussen verleden en heden, de onbetwistbare hoeders van de wijsheid en de zin voor evenwicht'. 'Deze instelling is echter bedoeld te veranderen, zich aan te passen aan de moderne voorwaarden tot ontwikkeling... Traditie en modernisme zijn niet meer twee geheel

verschillende zaken, en hun samengaan is een zeer belangrijke troef in de strijd tegen onderontwikkeling en voor de verbetering der levensomstandigheden van onze volksgroepen.'

Bij ordonnantie van 11 september van de ministeraad voorgezeten door de president, is een hof voor de staatsveiligheid ingesteld, bestaande uit een voorzitter, vier rechters en hun plaatsvervangers, een regeringscommissaris en zijn substituut en een rechter van instructie. Volgens een communiqué van de minister van voorlichting is de rechtbank bedoeld als een permanente instelling. Tot het indienen van een aanklacht wordt bij decreet besloten, 'omdat alleen de staat, als voornaamste belanghebbende, over de opportuniteit van een rechtsvervolgning kan oordelen'. Vanwege de ernst van de feiten 'kunnen de beklagden niet profiteren van verzachtende omstandigheden'. Uit het bewuste communiqué blijkt het jongste complot achtergrond van de maatregel te zijn. Er wordt ook in verklaard, dat deze uitzonderingsrechtbank opgericht is naar het voorbeeld van soortgelijke colleges die 'in vele landen bestaan, met name in

Frankrijk, Ivoorkust, Gaboen en Mauretanië'.

De minister van de overheidsdienst, arbeid en sociale zaken, Barthélémy Lambony, kondigde op 8 september aan, dat de regering een breed samengestelde alfabetiseringscommissie had gevormd voor het opstellen en uitwerken van een programma om in het kader van het vijfjarenplan 1970-75 50 000 volwassenen niet alleen te leren lezen en schrijven maar ook verder te scholen, en aldus een grotere groep een werkzaam aandeel in het economische en burgerlijke leven te laten leveren. Bijna 700 000 volwassenen – meer dan 80% van de werkende bevolking – zijn analfabeet.

Op 11 september werd bij decreet van de ministeraad de universiteit van Benin opgericht. Reeds zijn studies in de rechten, medicijnen, natuurwetenschappen en economie mogelijk; later komt er nog een technologisch instituut bij.

Bij zijn privébezoek aan Frankrijk ontkende de president op 13 september tegenover de pers, dat Togo vóór de recente OAU-resolutie had gestemd waarin Frankrijk veroordeeld werd voor wapenleveranties aan Zuid-Afrika.

midden afrika

Centraalafrikaanse Republiek President Jean-Bedel Bokassa heeft op 19 augustus een kabinetwijziging aangekondigd die, naar waarnemers hier vaststelden, voornamelijk van technische aard was. De voornaamste veranderingen zijn het in het leven roepen van een staatsministerie van buitenlandse zaken en internationale samenwerking onder Nestor Kombot-Naguemon en de uitbreiding van het voormalige ministerie voor toerisme tot een nieuw ministerie voor toerisme, handwerk en folklore. Claude Kossingou wordt minister. Verder heeft president Bokassa zelf het ministerie van landbouw en veeteelt onder zijn hoede genomen. (Daarnaast is hij al premier, minister van defensie en informatie en voorzitter van de enige partij in het land, de beweging voor de sociale revolutie van zwart Afrika, die algemeen wordt aangeduid als MESAN.)

Verder is in een aantal decreten de instelling van een voercensuur bekendgemaakt. Zij geldt voor

alle nieuws en alle artikelen uit het buitenland. In de toekomst is het de pers of de radio verboden, dergelijk nieuws uit te zenden of te publiceren zonder voorafgaande toestemming van de censuurcommissie. Vergrijpen tegen deze bepalingen zullen 'ernstig worden opgenomen'.

De Noordkoreaanse ambassadeur bij de volksrepubliek Congo (Brazzaville) en twee leden van zijn staf zijn op 29 september gearresteerd, is in Bangui bekendgemaakt. In het communiqué werd gezegd dat de diplomaten de Oebangi-rivier waren overgestoken (die de grens tussen de Centraalafrikaanse republiek en Congo-Brazzaville vormt) met de bedoeling, hun collega's in de Noordkoreaanse ambassade te bezoeken. De diplomaten hebben daarbij verzuimd de gebruikelijke grensformaliteiten te vervullen. Het aanvankelijke bericht dat een proces tegen hen aanhangig zou worden gemaakt, werd na een kort verhoor van de diplomaten vervangen door de mededeling dat beide op vrije

voeten waren gesteld en dat het incident daarmee gesloten was.

Het Boukoko-onderzoekscentrum voor de landbouw, dat staats eigendom is maar wordt geleid door experts van het Franse instituut voor koffie en cacao (IFCC) zal nu direct onder bestuur van de centraalafrikaanse staat komen. President Bokassa lichtte dit besluit toe door erop te wijzen dat de Franse experts waren tekortgeschoten in hun beleid. Zij zullen worden gerepatriëerd.

President Jean-Bedel Bokassa en enkele van zijn ministers en medewerkers zijn na een tiendaags bezoek aan Taiwan op 17 oktober vandaar vertrokken om zich via Tokio naar de Verenigde Naties in New York te begeven. President Tsjang Kai Sjek heeft zijn gasten persoonlijk uitgeleide gedaan. Besloten is, de samenwerking te versterken (d.w.z. de hulp van Nationalistisch China aan de Centraalafrikaanse Republiek te vergroten). Een krant in Taipeh meldde naar aanleiding van dit bezoek dat president Bokassa aan president Tsjang Kai Sjek de verzekering zou hebben gegeven dat zijn land tegen zou stemmen als het om toelating van de Chinese Volksrepubliek tot de Verenigde Naties zou gaan.

Het besluit de handel tussen beide landen te intensiveren en Taiwans landbouwhulp aan Bangui te vergroten is in een overeenkomst voor technische en economische samenwerking vastgelegd.

De Centraalafrikaanse Republiek heeft begin oktober in een kabinetszitting o.l.v. president Bokassa enkele krasse maatregelen genomen om de hoofdstad Bangui in snel tempo beter geschikt te maken om toeristen te ontvangen. Allereerst zal een internationaal klasse-hotel in Bangui verrijzen. Bij decreet van het kabinet hebben de banken en verzekeringsmaatschappijen en de nationale ontwikkelingsbank instructie gekregen binnen drie maanden een consortium op te richten voor de bouw van dit hotel. Zou dit consortium er binnen die termijn niet zijn, zo werd aan dit decreet toegevoegd, dan zal dit feit aangemerkt worden als een bewijs van economische sabotage.

Daarnaast hebben de eigenaren van oude gebouwen aan de Boulevard de Gaulle, de boulevard die langs de Ubangi-rivier loopt, aanwijzing gekregen, binnen een jaar plannen voor te leggen voor nieuwe

gebouwen op hun terrein. Elke weigering of zelfs elk onnodig uitstel bij het voldoen aan dit bevel brengt voor de eigenaren verlies van het stuk bouwgrond in kwestie mee. De gebouwen daarop zullen dan van staatswege worden gesloopt, zonder compensatie voor de eigenaar.

Een derde maatregel om ernst te maken met de economische opbouw van het land bestaat hierin dat vreemdelingen die het centraalafrikaanse staatsburgerschap hebben verkregen en die komende januari hun naturalisatie niet hebben gehonoreerd door in het land te investeren, dit staatsburgerschap zullen verliezen.

De boeren van de Centraalafrikaanse Republiek zullen in de toekomst hun eigen vakvereniging bezitten. Dit lichaam, de UGTC, zal ten doel hebben, de positie van de agrarische bevolking, die 90% van de 2½ miljoen inwoners van de Centraalafrikaanse Republiek omvat, te verbeteren, door haar op de hoogte te brengen van de geldende landbouwvoorschriften enerzijds en hen anderzijds te helpen bij het ter markt brengen van hun producten en bij het moderniseren van hun landbouwmethodes. (De C.A.R. heeft op agrarisch gebied grote mogelijkheden maar tot nu toe worden slechts twee belangrijke marktgewassen geproduceerd, n.l. katoen en koffie.)

Congo-Brazzaville President Ngouabi heeft op 16 augustus in Brazzaville bekendgemaakt dat een complot tegen de regering was ontdekt en dat maatregelen tegen de samenzweerders waren genomen. Volgens het blad *El Moudjahid* wordt aangenomen dat het hier gaat om de aanhangers van een vroegere minister van openbare werken, Bongo Nouarra, die kort tevoren was gearresteerd. Enkele dagen eerder was de chef-staf van het nationale volksleger en lid van het hoofdbestuur der Congolese arbeiderspartij (PCT) majoor Joachim Ygombi Opango van beide functies ontheven. Wel zal hij, blijkens een latere mededeling van radio Brazzaville, commandant van de hoofdstad blijven. Een officiële reden voor deze schorsing is niet opgegeven. Kort te voren echter had het staatshoofd, majoor Ngouabi, het leger een 'poel van corruptie' genoemd. Latere activiteiten van

majoor Opango wijzen er echter op dat hij niet langer in ongenade is (zie hieronder).

Op 23 september is oud-minister Nouarra door de revolutionaire rechtbank veroordeeld tot tien jaar dwangarbeid voor het oprichten van een beweging die de veiligheid van de staat had kunnen bedreigen en wegens een samenzwering tegen de regering. In zijn verdediging verklaarde de minister dat hij nimmer iets tegen majoor Ngouabi had willen ondernemen. Hij was er echter van overtuigd dat deze slechte raadgevers had die van plan waren de president te zijner tijd aan de kant te zetten. Nouarra zei ook te vermoeden dat de Chinezen moeilijkheden trachtten te veroorzaken tussen de twee Congo's om zelf invloed in het leger te krijgen.

Tussen functionarissen van de Verenigde Naties en de regering van Congo-Brazzaville is op 2 oktober een overeenkomst getekend waarbij de VN en de Congolese Volksrepubliek ongeveer gelijkelijk zullen bijdragen in een project voor agrarische ontwikkeling van enkele gebieden in het land. De VN zullen deskundigen, technici, werktuigen en materiaal ter beschikking stellen ter waarde van 385 miljoen francs CFA, de volksrepubliek zal 500 miljoen francs investeren.

Een belangrijke 'vriendschaps-delegatie' van de Congolese Volksrepubliek is op 1 oktober naar Peking vertrokken, met majoor Joachim Ygombi Opango, vice-voorzitter van de heersende arbeiderspartij aan het hoofd. Op grond van bestaande overeenkomsten zijn er al twee groepen Chinese deskundigen in Congo-Brazzaville, één ter installatie van een zandsteenfabriek, de andere voor de bouw van een ziekenhuis.

Het ministerie van voorlichting van de Congolese Volksrepubliek heeft op 26 oktober een beleidsnota gepubliceerd waarin aan buitenlandse investeerders de verzekering wordt gegeven dat hun ondernemingen niet door de recente nationaliseringsmaatregelen zullen worden getroffen. De naasting van de grote Franse SIAN-suiker-groep was volgens dit document uitgevoerd omdat een dreigende sluiting van de onderneming grote werkeloosheid zou hebben veroorzaakt en de schatkist op een verlies van twintig miljoen dollar aan belastingen ware komen te staan.

Congo-Kinshasa President Mobutu heeft op 27 september het aftreden bekend gemaakt van zijn plaatsvervanger, minister van staat Joseph N'Singa. Enkele dagen daarvoor was minister N'Singa hevig aangevallen in een dagbladartikel, waarin hij ervan werd beschuldigd grote sommen overheids-geld in eigen zak te hebben gestoken. President Mobutu deelde mee dat N'Singa zijn politieke functie in de partij zowel als zijn ministerszetel ter beschikking had gesteld. Tezelfdertijd werd bekend gemaakt dat de voormalige gouverneur van de Nationale Bank, Albert N'Dele tot minister van financiën was benoemd. Voorts is de bezetting van enige ministeries veranderd.

Ten gevolge van de verordening van kolonel Puati, voormalig chef-staf, tot levenslange gevangenisstraf (waarvan eerder melding is gemaakt) is de staf van het Congolese leger gereorganiseerd door de president. Deze is namelijk zelf minister van defensie. De nieuwe chef-staf is luitenant-kolonel Alphonse Falu.

Congo-Kinshasa heeft zijn eerste toeristische week georganiseerd sedert de onafhankelijkheid in 1960. Vijf schoonheidskoninginnen waren uitgenodigd om de stemming erin te brengen. Het waren de Missen Frankrijk, België, Spanje en Zwitserland, die Miss Congo 1970 hebben bijgestaan in een campagne, die beoogt in 1975 100 000 toeristen per jaar aan te trekken.

Het bloedvergieten in Congo na de onafhankelijkheid maakte het toerisme in het land onmogelijk, en de bijna acht jaar van onrust die volgden, waren niet bevorderlijk voor het aantrekken van vakantiegangers. Het jaar 1969 echter toonde al het begin van een herleving in de vorm van 20 000 bezoekers. De regering heeft vooral haar hoop gevestigd op het Kivu-gebied, dat als een van de mooiste streken van Afrika wordt beschouwd. Deskundigen verklaren dat hier meer te zien is dan waar ook ter wereld. Om te beginnen wonen er in Kivu Pygmeeën-volken. Voorts zijn er in het gebied vulkanen, waarvan sommige nog actief zijn en meren, en er komt een zeldzame soort berg-gorilla voor. Alleen hier vindt men ook de enige okapies ter wereld (dit is een ten dele gestreept dier, dat de indruk maakt een combinatie van giraffe, hert en zebra te zijn). Daar tijdens de gevechten veel hotels

zijn vernield, bestaan er nu plannen, nieuwe hotels in het gebied te bouwen, een verharde weg in het Albert wildpark aan te leggen en een luchthaven te bouwen voor internationaal verkeer.

President Mobutu van Congo heeft op 12 augustus bekend gemaakt dat de diplomatieke betrekkingen tussen zijn land en Congo-Brazzaville zouden worden hersteld. Spoedig zouden ambassadeurs worden uitgewisseld.

Equatoriaal-Guinee Tijdens een bezoek aan Nigerië heeft President Nguema van Equatoriaal Guinee zich op 17 aug. gericht tegen de geruchten als zouden in Nigerië plannen bestaan dit gebied te annexeren. Hij wees erop dat zijn land aan Nigerië, als ouder onafhankelijk land, hulp had gevraagd, 'iets waarvoor men zich niet hoeft te schamen'. Op een vraag of hij na de onafhankelijkheid van het land de beruchte arbeidswetgeving zou handhaven die in deze Spaanse kolonie van kracht was, antwoordde Nguema dat zijn regering een nieuwe vorm van arbeidscontract zou opstellen waaruit alle koloniale clausules die de persoonlijke vrijheid niet respecteren, geschrapt zouden zijn. Het in Lagos verschijnende blad *Daily Times* schrijft in een commentaar op deze persconferentie dat –afgezien van de wenselijkheid voor samenwerking tussen Afrikaanse staten in het algemeen – Nigerië en Equatoriaal-Guinee alle aanleiding hebben regelmatig contact te houden. Een belangrijke reden hiervoor is alleen al het grote aantal Nigerianen dat op de plantages van het eiland Fernando Po werkt. (Dit eiland is nu een deel geworden van Equatoriaal-Guinee nadat Spanje zich heeft teruggetrokken). Het blad wijst erop dat tijdens het Spaanse bestuur dusdanige arbeidsvoorwaarden op Fernando Po bestonden, dat het werk daar zonder meer kon worden bestempeld als slavenarbeid. De Nigeriaanse autoriteiten hebben naar aanleiding hiervan herhaaldelijk stappen ondernomen bij de Spaanse plantagehouders doch deze volhardden in hun flagrante schendingen van de conventies der ILO (*International Labour Organisation*). Nu de regering van Fernando Po in Afrikaanse handen is overgegaan is dit een lang-gewenste gelegenheid de kwestie van de slechte be-

handeling der Nigeriaanse arbeiders door de Spaanse plantagehouders ter sprake te brengen. Het aanknopen van diplomatieke betrekkingen op ambassadeursniveau tussen Equatoriaal-Guinee en de Volksrepubliek China is op 20 oktober in een gemeenschappelijk communiqué van de Chinese en de Guinese regeringen bekendgemaakt. De overeenkomst was op 15 oktober te Santa Isabel, hoofdstad van Equatoriaal Guinee, ondertekend tijdens een bezoek dat de Chinese ambassadeur, Wang Yu-Tien van 11-15 oktober aan Equatoriaal-Guinee heeft gebracht. In het communiqué is geen melding gemaakt van de consequenties voor de betrekkingen met Taiwan (Nationalistisch China).

Gaboen De voormalige Gabonese minister van landbouw, Jean Marc Ekoh, is op 2 oktober tot tien jaar gevangenisstraf en tien jaar beperkte bewegingsvrijheid veroordeeld voor het doen ontvoeren en mishandelen van een ambtenaar en diens vrouw. Voor een dergelijk feit had ook de vicaris-generaal van de aartsdiocese van Libreville, Monseigneur Camille Ndzi Boe, zich te verantwoorden. Hij werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van acht jaar plus vijf jaar beperkte bewegingsvrijheid. De Duitse Bondsrepubliek zal DM 25 miljoen bijdragen voor de Ewendo Belinda spoorweg, die in Gaboen zal worden aangelegd. De werkzaamheden hiervoor zullen het volgend jaar beginnen. Voorts heeft de ontwikkelingsbank van Gaboen 500 miljoen CFA francs (£ 760 000) ontvangen van de Bondsrepubliek.

De radiozender van Libreville heeft op 2 oktober een niet met name genoemde ambassade beschuldigd 'machiavelliaanse plannen' te smeden om verdeeldheid binnen de natie te zaaien en de betrekkingen met Frankrijk te verstoren. Dit zou gebeuren 'door het herhaaldelijk ontvangen in intieme sfeer van vertegenwoordigers van een bepaalde ethnische groep in het land'.

President Albert Bernard Bongo heeft op 6 oktober bij de opening van de begrotingszitting van het parlement gezegd, dat alleen Frankrijk en in zekere mate ook West-Duitsland tot dusverre begrip hadden getoond voor de behoeften en wensen van Gaboen en hadden bijgedragen tot de ontwikke-

ling van het land. De president verklaarde, erover te denken die ambassades die het land geen voordeel opleverden te sluiten, bij wijze van bezuinigingsmaatregel. De president sprak zijn verrassing uit over de pogingen die hij tijdens recente reizen in het buitenland had geconstateerd, on-Gaboenese ideeën aan Gaboen te slijten: 'ofwel zij die om ons heen wonen zijn onze vrienden en dan zullen we hen als zodanig behandelen, ofwel zij zijn onze vijanden en ook daar moeten we de consequenties uit trekken.' Hij waarschuwde de 'verraderlijke demagogen' dat ze op het verkeerde paard wedden als ze dachten hem met geweld te kunnen kwijtraken. 'Ik ben niet door kanonnen aan de macht gekomen' verklaarde hij 'en ben van plan de nationale instituties, in het bijzonder de nationale vergadering, te verdedigen'. Hij kondigde aan dat wanneer de universiteit van Gaboen spoedig open zou gaan, de studenten niets over Mao Tse Toeng of hippies hoefden te leren, maar zich zouden moeten verdiepen in de problemen van het eigen land. 'Laten wij ons als Gaboenezen gedragen', aldus de president, 'tolerant en er op uit de harmonie en de vrede in het land te bewaren.'

Naar aanleiding van het bericht dat enkele malen vreemde vliegtuigen waren gesignaleerd boven het territorium van Gaboen heeft de luchtmacht opdracht gekregen, ieder vreemd vliegtuig dat zich zonder toestemming boven Gaboen zou bevinden te onderscheppen en zonodig te beschieten.

Kameroen Een gemeenschappelijke Nigeriaans-Kameroenese commissie heeft aan het einde van driedaagse besprekingen te Jaoendee op 14 augustus een communiqué uitgegeven waarin spoedige intensivering van de betrekkingen is aanbevolen. Op 14 augustus is het verkeer op de Benue, dat tijdens de burgeroorlog in Nigerië had stilgelegen, hervat. Van grensincidenten die eind juli door kranten waren gemeld en die begin augustus door de Kameroenese regering waren ontkend, was in het communiqué geen sprake.

De illegaal verklaarde *Union des Populations Camerounaises* (UPC), die de regering sinds 1962 nogal wat hoofdbreken heeft gekost, is, naar hier wordt gemeld, de laatste maanden eindelijk op zijn

retour. Een van de leiders van deze groep die steeds weer guerilla-acties heeft gevoerd, Ernest Ouandié, is op 19 augustus nabij Mbanga gevangen genomen. Een andere bekende UPC-leider, Woungli Massaga, leeft al enige tijd in het buitenland, voornamelijk in Cuba. Op 28 augustus heeft radio Jaoendee gemeld dat volgens getuigenis van de gearresteerde Ernest Ouandié de bisschop van Nkongsamba, Monseigneur Ndongmo, jarenlang actief aandeel zou hebben gehad in de activiteiten van de opstandige groepering. Documenten die op Ouandié zijn gevonden, zouden diens getuigenis bevestigen. De aartsbisschop zal dan ook in staat van beschuldiging worden gesteld. De minister van justitie, Felix Sabal Lecco, heeft in een verklaring tegenover de pers gezegd dat de aartsbisschop al sinds mei 1969, toen een complot tegen president Ahidjo werd ontdekt, onder verdenking stond. De minister voegde eraan toe dat niemand in de regering eraan denkt de katholieke kerk te verwarren met de persoon van de aartsbisschop.

Onder auspiciën van UNESCO is in de tweede week van augustus een bijeenkomst gehouden van deskundigen over de bijdrage van Afrikaanse talen tot de cultuur in het algemeen en tot alfabetiseringsprogramma's in het bijzonder. De samenspreking resulteerde in een aanbeveling, zich meer te bedienen van Afrikaanse talen voor politiek, administratief, economisch en cultureel gebruik. Ook werd het advies gegeven, Afrikaanse talen de status van officiële voertalen te verlenen.

In een persconferentie die president Ahidjo op 15 oktober na een buitenlandse reis van een maand heeft gehouden, kwam hij terug op de incidenten die kort tevoren door woordvoerders van zijn regering waren ontkend. 'Tijdens de Nigeriaanse burgeroorlog zijn er incidenten voorgekomen die soms een ernstig karakter hadden' gaf de president toe. Hij wees er echter op dat de recente besprekingen die hij in Lagos heeft gevoerd toen hij daar was voor de viering van de onafhankelijkheidsherdenking, heeft geleid tot 'adequate stappen om broederlijke vriendelijke relaties van goede naburen met de Nigerianen te onderhouden'.

Frankrijk heeft op 6 oktober toegezegd aan diverse hulp- en samenwerkingsprogramma's voor Kameroen tot een bedrag van bijna zes miljoen

gulden te zullen bijdragen. Tot de projecten die met Franse hulp worden gerealiseerd behoren o.m. de bouw en inrichting van een federaal technisch college in Kameroen.

Tezelfder tijd is ook de eerste Britse handelsmissie sedert de onafhankelijkheid (in 1960) in het land aangekomen. Ze stond onder auspiciën van de Birminghamse kamer van koophandel met R.J. Mortimer van de Standard Bank aan het hoofd.

Doel van het bezoek is uitbreiding van de handel tussen Kameroen en Groot-Brittannië. Tot dusverre toonde de handelsbalans tussen beide landen een voordeel ten gunste van de Britten. (Vier miljoen pond Britse uitvoer tegenover een invoer van 2,2 miljoen pond).

De Britse hulpverlening aan Kameroen is nog altijd bescheiden maar toch toegenomen van £80 000 in 1964/65 tot £ 265 000 in 1968/69.

Tsjaad: uitvechten

Het zag er in de afgelopen zomer naar uit alsof de rebellie in Tsjaad zo goed als bedwongen was. In het nieuws was meer sprake van een verbetering van het administratieve systeem en maatregelen om het onderwijs althans enigszins op gang te brengen dan van gevechten. In onbevestigde radioberichten uit omliggende landen werd wel gezegd dat de strijd nog steeds doorsmeulde in de vorm van kleine acties en tegenacties, maar dit is sedert 1965 nooit anders geweest in dit immense land waar belasting-inning algemeen als een vijandige daad werd beschouwd en dat in feite ook was door de willekeurige methoden die hierbij werden toegepast. De ambtenaar uit Fort Lamy die tot taak had, in een van de BET-landen van het Noorden (Borku, Ennedi, Tibesti) belasting te innen, speelde immers met zijn leven, zodat hij voor voldoende gewapende hulp moest zorgen. Het was dan gebruik zodanig belasting te innen dat het 'gevangengeld' daarbij min of meer inbegrepen was. Dit kwam er op neer dat het heel gewoon was als nomaden die tien koeien bezaten, voor 25 koeien belasting moesten betalen. Wie zich verzette werd geslagen of gevangengenomen – d.w.z., zolang er nog regeringstroepen bij de hand waren om de vijandige bevolking in bedwang te houden. Zodra echter de troepen waren vertrokken kwam dan de wraak, die vaak van een aard was die zelf ook weer om weerwraak vroeg. Hoe het in Tsjaad aan beide kanten toe gaat, heeft een Duitse soldaat van het vreemdelingenlegioen, na beëindiging van zijn contract aan de Parijse correspondent van de *Stern* verteld. (Nr. 37, 6 Sept. 1970). Zijn eenvoudige verhaal krijgt een rijk idioom waar het gaat om uitdrukkingen voor slaan, folteren, 'doorslaan' en sterven. Zo vertelde hij hoe een regeringsambtenaar door de rebellen in een koehuid was genaaid en toen in de zon gehangen. Na drie dagen was hij gestorven. De tegenacties van het reguliere Tsjaadse leger en van het vreemdelingenlegioen blijven variaties in dezelfde stijl. Een van de methoden om iemand aan het spreken te krijgen is, hem aan zijn benen aan een boom te hangen en een vuur onder hem te stoken. Wie hangt, slaat door, luidt het spreekwoord. De legionnaire vertelde voorts dat hij, met zijn afdeling op zoek naar de rebellen, door wel 100 volkomen afgebrande dorpen trok, waarvan de bewoners waren gevlucht. Voor de inwoners van dit land, waarvan het jaarlijkse inkomen per hoofd gemiddeld niet boven de f250,— uitkomt, maakt het overigens maar weinig verschil of hun dorp door rovers (die er altijd waren), door de rebellen of tijdens een 'stafexpeditie' van de regeringstroepen met de grond gelijk wordt gemaakt. Het is voor de Tsjaadse militairen en de Fransen – ook daar waar de dorpingen zich door hun

aanwezigheid beschermd voelen – bijna onmogelijk, inlichtingen over bewegingen van de rebellen los te krijgen. Daarvoor vrezen ze te zeer het ogenblik waarop hun dorp weer onbeschermd en alleen op de steppe ligt. Wel braden de bevriende dorpingen als teken van waardering een zwijn aan het spit en verschaffen zij de soldaten water, maar daar blijft het meestal bij.

Van de Franse militairen die in Tsjaad zijn is vaak een derde deel in het hospitaal, voornamelijk door darmstoornissen en geslachtsziekten (alles naar schatting van deze legionnaire). Het steeds weer verbazingwekkende feit, al past het helemaal in de traditie van 'Beau Geste', is dat de legionnaires desondanks na een tijd van verveling op Corsica, blij zijn als ze kunnen deelnemen aan een operatie.

Na een periode van betrekkelijke rust in de grote ruimte van dit gebied, van waar men de laatste maanden behalve het bericht dat de Franse troepen vroeg in 1971 zouden zijn teruggetrokken, weinig had gehoord, was er op 11 oktober plotseling nieuws: elf Franse soldaten waren gedood en tien anderen gewond in een hinderlaag van rebellen ten noord-westen van Largeau. Sinds het begin van de operaties in Tsjaad – in april 1969 – waren dit de hoogste verliezen die de Fransen in één treffen hadden geleden. (Tot 11 oktober was het aantal Franse gevallen in totaal volgens officiële bronnen op 17 becijferd.) Een groep van 120 man, in militaire vrachtwagens, had een verkenningsstocht van ongeveer 150 kilometer gemaakt, waar ze twee dagen over had gedaan. Op de morgen van 11 oktober ontdekten de militairen een verlaten kamp van opstandelingen. De groep kreeg opdracht, naar Largeau terug te keren, zonder contact te zoeken met de vijand. Op een onoverzichtelijk punt, waar de *piste* de zandvlakte verliet en zich tussen zandheuvels, met hier en daar rotsblokken, doorslingerde, werden ze plotseling uit tientallen automatische wapens beschoten. De Fransen leden hun grootste verliezen in de eerste minuut van het gevecht. Doordat de meesten onder hun vrachtwagens dekking zochten, konden ze omsingelingsbewegingen van de vijand verhinderen, waarbij ook de rebellen aanzienlijke verliezen leden. Het gevecht heeft ongeveer drie uur geduurd. Nieuw bij dit treffen waren: ten eerste de – vergeleken met vroeger – betere bewapening van de tegenstanders die o.a. gebruik maakten van stenguns en mortieren; ten tweede dat deze hinderlaag volgens alle regelen van de krijgskunst was uitgevoerd. Deze gebeurtenis dwong president Tombalbaye voor het eerst tot een grotere openheid over de oorlog tegenover parlement en pers. Hij heeft dan ook niet meer getracht de betekenis van de opstand te verkleinen, maar in zijn verslag juist op de ernst van de situatie gewezen. De onrust in het BET-gebied (Borku-Ennedi-Tibesti) schreef hij toe aan 'een soort internationale Maffia die in haar misdadige onderneming werd gesteund door enkele voormalige inwoners van Tsjaad die buitenslands leven, zonder geloof of wet en tot iedere misdaad in staat'. Hij zei voorts dat zijn legerleiding en die van de Franse troepen (wier aanwezigheid op grond van het verdrag van 1960 hij rechtvaardigde) er tot dat ogenblik van hadden afgezien, tot grote acties over te gaan tegen 'de misleide landgenoten in het noorden'. Hij had onnodig bloedvergieten willen voorkomen, kondigde echter nu maatregelen aan die in verhouding zouden staan tot de ernst van de situatie. Het parlement heeft hem daarop alle bevoegdheden tot handelen verleend. Ook te Parijs werd men wakker. Zolang de 'misleide landgenoten' d.w.z. de nomadische inwoners van het

noorden, bleven sneuvelen nagenoeg zonder dat daar Franse verliezen tegenover stonden, vormden de acties in Tsjaad voor Frankrijks openbare mening één van die vergeten kleine oorlogjes waar behalve enkele activisten (zoals bijv. de schrijver Jean-Paul Sartre) zich niemand erg druk over maakte. Nu het echter denkbaar wordt dat in de toekomst nog meer Fransen op het hete zand zullen achterblijven, tonen openbare mening en parlement tekenen van wrevel. De politicus François Mitterrand wees er in de kamer van afgevaardigden op, dat hij al enkele keren aan de regering had gevraagd, tekst en uitleg te geven over Frankrijks militaire verwickeling in Tsjaad, maar nooit een bevredigend antwoord had ontvangen. De socialistische afgevaardigde Peridier wilde van de regering de redenen weten waarom Frankrijk een interventie voortzet, 'die zo bloedig en ruïneus voor het land is en door niets wordt gerechtvaardigd'. (Van regeringszijde werd op 16 oktober o.m. geantwoord dat de Franse strijdkrachten in Tsjaad bestonden uit: personeel van een militair vliegveld en een deel van het 6e regiment *Interarmes d'Outremer*, 240 man, twee compagnies van het vreemdelingenlegioen en twee infanteriecompagnies, te samen 600 man, en 385 man van de luchtmacht. Daarnaast waren er de adviseurs van het Tsjaadse leger ten getale van 529 man. Al deze strijdkrachten waren in Tsjaad krachtens de overeenkomst voor militaire hulpverlening, die in juli 1960 door het parlement was geratificeerd.) In de Franse volksvertegenwoordiging bleek men ook in het bijzonder geïnteresseerd in inlichtingen over de herkomst van de nieuwe wapens waarover de rebellen beschikken. Voorwaarde voor de levering van *Mirages* aan Libië is namelijk geweest dat dit land zich van alle hulpverlening of interventie aan en in Tsjaad zou onthouden.

Ook de leider van de rebellen, dr. Abba Siddick, chirurg en voormalig medewerker van president Tombalbaye, heeft tegenover de pers enkele zij het nog vage lijnen van een programma aangegeven. Hij zei o.m. dat de Franse interventie aan de inwoners van Tsjaad zal hebben duidelijk gemaakt hoe sterk het land in zijn huidige bestuursvorm van Frankrijk afhankelijk is. 'Zodra de Fransen uit Fort Lamy zouden wegtrekken, zouden wij er kunnen binnenrukken.' Hij deelde mee dat zijn organisatie, FROLINAT, over 13 militaire eenheden beschikt, onder twee commando's, die in de BET-streken opereren. De situatie in het zuiden noemde hij moeilijker voor de rebellen, daar de oogsten hier maar spaarzaam zijn en de troepen niet op kosten van de bevolking willen leven. Van een dergelijke humanitaire behoedzaamheid blijkt, zoals uit de schaarse berichten van ooggetuigen naar voren komt, in de praktijk beiderzijds maar weinig. Verder deelde Siddick mee dat FROLINAT relaties onderhoudt met enkele progressieve landen en met de bevrijdingsbewegingen van Eritrea, Palestina en de Portugese koloniën. Het heeft echter geen contact met de Soedanese rebellen. Hij legde er nadruk op dat afscheiding van het Noorden niet de bedoeling was van zijn beweging, die veeleer was te zien als een progressieve oppositie tegenover een reactionaire regering. De noordelijke Moslims waren in opstand gekomen tegen de ambtenaren van de Sara-regering (Sara = het volk waar president Tombalbaye toe behoort), niet omdat die christenen zijn, of vreemdelingen, maar door hun methoden van afpersing. Siddick noemde zijn beweging zelfs niet uitgesproken anti-Frans. In politiek opzicht was zij democratisch. Vrijheid van denken werd als essentieel gezien.

oostelijk afrika

Afar- en Issaland De president van de regeringsraad, Ali Aref, is begin oktober in Parijs geweest om hulp te krijgen van de Franse regering voor de financiering van het lager onderwijs en ter verlichting van de economische situatie. 'Wij hebben dringende behoefte aan zuurstof als we volledige verstikking willen vermijden', waren de woorden waarmee Aref de economische positie van het land beschreef. (De sluiting van het Suezkanaal in 1967 is een grote slag voor de haven Djiboeti geweest. Bovendien heeft Afar- en Issaland, dat nagenoeg helemaal is aangewezen op Franse hulp, gedurende de laatste twee jaar te lijden gehad onder een Frans versoberingsprogramma, waardoor minder in het gebied wordt geïnvesteerd.)

Het kleine westijnland heeft weinig eigen middelen van bestaan van enige betekenis.

Ethiopië Tijdens een bezoek aan Amerika heeft keizer Haile Selassi van Ethiopië op 26 oktober in het Witte Huis een bespreking van bijna een uur gevoerd met president Nixon. De woordvoerder van de president deelde mee dat problemen die in het bijzonder Oost-Afrika raakten, zoals de Sovjet-invloed in dit gebied, ter sprake zijn gekomen. Verder hebben de twee staatshoofden van gedachten gewisseld over het Midden-Oosten en Zuid-oost-Azië.

De voorzitter van de senaatscommissie voor buitenlandse betrekkingen, senator William Fulbright, heeft de voormalige president Lyndon Johnson ervan beschuldigd een geheime militaire overeenkomst tussen de Verenigde Staten en Ethiopië te hebben gesloten zonder dat zelfs het congres van dit verdrag op de hoogte was. Het voorzag in opleiding en uitrusting van 40 000 Ethiopische soldaten door de Verenigde Staten. De onderstaatssecretaris voor Afrikaanse zaken, David Newson, antwoordde op deze beschuldiging dat bepaalde details van de overeenkomst niet waren bekendgemaakt op verzoek van Keizer Haile Selassi.

Het resultaat van een bezoek van Robert S. McNamara, president van de Wereldbank, aan Addis Abeba, is een sterke toeneming van de financiële

hulp aan dit land. Voorwaarde hiervoor zijn echter hervormingsmaatregelen t.a.v. de regeringsuitgaven, het belasting-systeem, de verdeling van het landbezit en de agrarische politiek. Op het ogenblik heeft de Wereldbank ongeveer \$ 100 mln. in Ethiopië geïnvesteerd en het aan de Wereldbank gelieerde *International Development Agency* nog eens \$ 35 mln. Een groot deel van het geld wordt gebruikt voor de aanleg van wegen en de verbetering van het communicatie-systeem.

Kenia Een onafzienbare stroom Kenianen die door de Oegandese regering zijn uitgewezen zijn zonder geld en nagenoeg zonder have en goed in Kenia's havenstad aan het Victoriameer, Kisumu, aangekomen in de eerste dagen van oktober. (Omstreeks 10 oktober bedroeg hun aantal naar schatting al 20 000.) De bureaus van de District Commissioner en het plaatselijk arbeidsbureau werden overstroomd door berooide arbeiders die eind september in Oeganda zonder werk waren gekomen. Kenia's minister van arbeid, Ngala Mwenda, heeft, al voor het in feite zo ver was dat Oeganda de aangekondigde maatregel ook uitvoerde, gezegd dat als Oeganda werkelijk de Kenianen zou ontslaan, dit Kenia zou dwingen tot repressailles. Het aantal Kenianen in Oeganda werd deze zomer op ongeveer 50 000 geschat.

Kenia's president Jomo Kenyatta is begin oktober met president Obote van Oeganda samengekomen om de massa-uittocht van Kenianen uit Oeganda te bespreken. Hij deed dit ter gelegenheid van zijn aanwezigheid als lid van de *East African Authority*, het uitvoerende orgaan van de East African Community.

Kenia's minister van buitenlandse zaken, Njoroge Mungai, is op 8 augustus uit Nairobi vertrokken om een nauwere samenwerking tussen Oost- en West-Afrika te bepleiten. Deze algemene termen komen in concreto neer op een poging tot verzoening tussen Tanzania en Zambia enerzijds en Nigerië anderzijds (beide landen hebben in 1967 Biafra erkend). Bovendien had de Keniase minister een persoonlijke boodschap voor Nigerië's president Gowon bij zich. Deze zou een beroep bevatten

op het Nigeriaanse staatshoofd, één lijn te trekken met Oost-Afrika in het verzet tegen de voorgestelde verkoop van wapens van Groot-Brittannië aan Zuid-Afrika. Het bezoek van Dr. Mungai was een uitloeijsel voorafgaand beraad in Nairobi tussen de ministers van buitenlandse zaken van Kenia, Tanzania, Oeganda en Zambia.

In het rapport over de conferentie van de Wereldraad van Kerken, die dit jaar te Nairobi werd gehouden en op 30 augustus gesloten, werd ongerustheid uitgesproken over de 'steun aan rassenscheiding' en 'blanke dominantie' door Zuid-Afrika's Nederduits Gereformeerde Kerk. Zuidafrikaanse gedelegeerden hebben zich niet verzet toen de conferentie haar uitvoerende comité instrueerde een bijeenkomst in Zuid-Afrika te beleggen van de leden-kerken teneinde het rassenprobleem binnen de kerk te bespreken.

Oeganda Oeganda heeft de uitwijzing van buitenlandse (waaronder ook Keniase) arbeiders (zie ook Kenia) nu ook uitgebreid tot de Keniase employé's van de *East African Railways*, is op 19 oktober bekend geworden. De Keniase minister van *Local Government*, J.G. Kiano, heeft aan de pers meegedeeld dat nu in totaal ongeveer 40 000 Keniase staatsburgers zijn uitgewezen, wat hij 'een smartelijke ervaring en een directe uitdaging aan iedereen in dit land' noemde. Het nieuws van de geregementeerde uitwijzing van het Keniase spoorwegpersoneel heeft geleid tot de eis van de *Kenyan Railwaymen's Union*, J.G. Mollo, om tegenmaatregelen van Kenia tegen in Kenia werkzaam Oegandees personeel van de (gezamenlijk geëxploiteerde) *East African Railways*.

De uitwijzing van de Kenianen uit Oeganda is begonnen op 23 september als gevolg van een in Kampala genomen beslissing, alle ongeschoolde en halfgeschoolde arbeidsplaatsen te 'oegandiseren'. Dit wordt hier gezien als middel om de chronische werkloosheid in Oeganda te helpen bestrijden. Ongeveer 50 000 Keniase en 30 000 Tanzaniaanse arbeiders zijn door deze maatregel getroffen.

Tijdens een congres op het gebied van sociale communicatie heeft de chefredacteur van het dagblad *The People*, Charles Binaisa, de noodzakelijkheid pleit van de nationalisatie van alle bladen

in Oeganda die buitenlands eigendom zijn. Hij zei dat de pers pas haar ware functie kon vervullen bij de ontwikkeling van een land als ze geen belangen behartigde die niet alleen vreemd waren aan die van het eigen volk maar er zelfs vijandig tegenover stonden (16/9).

Somalië De Hoge Revolutionaire Raad heeft op 13 december een nieuwe wet uitgevaardigd om de veiligheid en de rust van de staat te waarborgen. Iedereen die de eenheid, vrede en souvereiniteit van de natie benadeelt, kan met de dood worden gestraft. Zwaar zal ook worden gestraft het verspreiden van tegen de revolutie gerichte propaganda onder het Somalische volk. In het radiobericht waarin van dit nieuwe decreet melding werd gemaakt, werd ook gewaarschuwd dat de revolutie de activiteiten van deze 'vijanden van de natie nauwkeurig had gevolgd en dat deze lieden, indien ze zich niet conformeren aan de massa's, de wettelijke consequenties daarvan moeten dragen'.

Op 14 september is het proces tegen een voormalige politiemann, Said Yusuf Ismail, beschuldigd van de moord op president Shermarke – op 15 oktober 1969 – begonnen. Ismail heeft bekend. Hij heeft ook vijf anderen genoemd die hem bij de moord zouden hebben geholpen, waaronder zijn broer Mahmud Yusuf Ismail. Deze vijf aangeklaagden ontkennen echter hun schuld.

Een Somalische delegatie, onder leiding van Kolonel Abokor, heeft in augustus een bezoek gebracht aan Noord-Korea. Zoals al verwacht werd, heeft dit bezoek niet geleid tot hulpverlening van materiële aard. Wel zullen beide landen ervaringen uitwisselen. Vooral Somalië hoopt daarbij te profiteren van de jaren van opbouw, die Noord-Korea achter zich heeft.

Tanzania Na met een overweldigende meerderheid te zijn herkozen als president van Tanzania is *Mwalimu* Julius Nyerere op 5 november beëdigd voor een nieuwe ambtstermijn van vijf jaar. Daar de beëdiging in de Islamitische *Ramadan* viel, zal de herverkiezing, tezamen met de negende jaarlijkse herdenking van de onafhankelijkheid, op 9 december worden gevierd. De nieuwe regering, die door president Nyerere is gevormd bevat twee

nieuwe portefeuilles: een voor natuurlijke hulpbronnen en toerisme, de andere voor waterhuishouding en energie.

Drie vroegere ministers zijn niet in het nieuwe kabinet opgenomen. De voormalige minister van buitenlandse zaken, Stephen Mando, heeft zijn functie verloren en twee andere ministers die hun zetel in het parlement bij de verkiezingen zijn kwijtgeraakt (John Kihanpa van grondgebruik, woningbeheer en stadsontwikkeling en Bhoke Munanka, minister in het bureau van de tweede vice-president) zullen uit dien hoofde niet terugkeren. De meeste andere ministers, die hun zetel in het parlement hebben behouden, blijven hun zelfde portefeuilles beheren. Derek Bryceson, een van de twee ministers in zwartafrikaanse landen die uit Europa afkomstig zijn en de Aziatische minister Amir Jamil van financiën, die beiden met grote meerderheid zijn herkozen, blijven op hun post.

De Britse premier Edward Heath heeft president Nyerere persoonlijk op *London Airport* begroet toen hij daar aankwam om te trachten, de Britse regering af te brengen van haar voorgenomen verkoop van wapenen aan Zuid-Afrika. Het eerste gesprek werd gehouden op het buitenverblijf *Chequers* van de premier. De Britse minister van buitenlandse zaken Sir Alec Douglas-Home, de minister van defensie, Lord Carrington en de Britse Hoge Commissaris in Dar es Salaam, Horace Phillips waren ook bij dit gesprek tegenwoordig. Zowel in Londen als in Dar es Salaam werd dit onderhoud van groot belang geacht voor de betrekkingen tussen Engeland en de andere landen van het Britse Gemenebest en zelfs voor het voortbestaan van het Gemenebest zelf.

Een Tanzaniaanse militaire delegatie is op 29 september hartelijk in Peking ontvangen door Chinese militaire autoriteiten. Kolonel Zli Mahfudh, chef van de afdeling operaties en opleiding van het Tanzaniaanse leger, stond aan het hoofd van de delegatie. Bij een feestelijke maaltijd waar de waarnemende chef-staf van het Chinese leger Wang Hsin-Ting gastheer was, werd een dronk op de samenwerking tussen volken en legers van Tanzania en China uitgebracht.

Op 18 oktober heeft president Nyerere een gesprek

gehad met de Italiaanse minister voor buitenlandse handel Mario Zagari. Bij deze gelegenheid werd aangekondigd dat de Italiaanse participatie in de financiering van het vliegveld Kilimanjaro nu op korte termijn haar beslag zou krijgen.

Het Londense blad *Daily Telegraph* berichtte op 22 oktober dat de volksrepubliek China twee eskadrons Mig-17 straaljagers aan Tanzania zal leveren. Deze toestellen zullen de basis van de Tanzaniaanse luchtmacht vormen. Piloten die in de Canadese luchtmacht zijn opgeleid zullen na een speciale cursus in China de toestellen naar Tanzania vliegen. De eskadrons zullen worden gestationeerd op de luchtbasis Mikumi, nabij Dar es Salaam.

Van 1 augustus af zijn alle particuliere apotheken op het eiland Zanzibar gesloten. Het desbetreffende decreet werd toegelicht als een maatregel gericht op snellere uitvoering van het streven der regering, uitbuiting van de bevolking af te schaffen. In de toekomst zullen geneesmiddelen vrij aan de bevolking ter beschikking worden gesteld, zo werd van overheidswege meegedeeld.

De minister van gezondheid en sociaal welzijn, Lawi Sijaona heeft op 21 augustus in Dar es Salaam meegedeeld dat een vaccinefabriek – een gemeenschappelijke onderneming van de Volksrepubliek China en de regering van Tanzania en met Chinese technische hulp gebouwd en ingericht – tegen het einde van dit jaar zal gaan werken. Vaccines tegen pokken en tuberculose zullen hier worden gemaakt.

Het persbureau Nieuw China heeft op 10 oktober gemeld dat de eerste vice-president Karume een nieuw aangekomen groep Chinese scheepsbouwtechnici op Zanzibar welkom heeft geheten. Over de aard van hun werkzaamheden op het eiland werd niets meegedeeld in dit bericht.

Wel heeft het Amerikaanse weekblad *Aviation Week* in augustus geschreven dat de eerste proefvlucht van China's intercontinentale raket over India spoedig te verwachten was. De niet-geladen atoomkop zou in de buurt van Zanzibar moeten neerdalen. Het wachten zou zijn – volgens dit niet verder bevestigde bericht – op de juiste schepen om die 'atoomkop' in zee op te sporen.

De Zansabijnse maagdenroof

Tanzania heeft de naam op humanitaire wijze te worden bestuurd, zozeer zelfs, dat professor Ali Mazrui met alle recht kon spreken van 'tanzanophilia'. Dissonanten in deze Tanzaniaanse harmonie der sferen kwamen nu en dan uit Zanzibar, het roemruchte kruidnageleiland, waar een even bloedige als radicale revolutie een eind heet te hebben gemaakt aan de onderdrukking van de meerderheid, de zwart-Afrikaanse bevolking, door een bovenlaag van Arabieren. Deze herfst echter bracht Zanzibar de Verenigde Republiek opnieuw in opschudding: elf Zanzibari s van Perzische afkomst werden op negen september door een Volksrechtbank veroordeeld tot elk een jaar gevangenisstraf en vier en twintig stokslagen voor hun weigering, toestemming te geven voor het huwelijk van hun dochters. Allen waren schuldig bevonden aan overtreding van een presidentieel decreet uit 1966. De openbare aanklager verklaarde dat de beschuldigen zonder enige reden weigerden het huwelijk van hun dochters goed te keuren. Op grond van het decreet kan een huwelijk alleen worden tegengehouden als een van de partijen diefstal heeft gepleegd of aan tuberculose of een geestesstoornis lijdt. De beschuldigen hadden opschudding veroorzaakt tijdens de huwelijksceremonie door te roepen dat zij nooit hun toestemming zouden geven. 'Hierdoor', aldus redeneerde de openbare aanklager, 'trachtten de ouders van de meisjes kennelijk, het racisme op het eiland te handhaven en de politiek van de regering tegen te werken'. Het *regeringsblad* in Tanzania, de *Standard*, had gemeld dat vier jonge meisjes van Perzische afkomst tegen hun wil werden gedwongen, hoogwaardigheidsbekleders van Zanzibar te huwen. De meisjes – twee van hen waren veertien jaar oud – werden uit hun huizen gehaald op hoog bevel. Vrouwelijke leden van de perzische Seyyied-clan (waarvan de leden sinds het midden van de vorige eeuw op Zanzibar wonen), kregen opdracht de meisjes te zeggen zich niet tegen haar huwelijken te verzetten, maar deze familieleden weigerden dit. Van verschillende zijde in Tanganyika en elders in Oost-Afrika werd tegen dit optreden van de regering in Zanzibar geprotesteerd, vooral van de zijde van vrouwenbewegingen. Op 17 september verklaarde de regeringsleider van Zanzibar en eerste vice-president van de Verenigde Republiek Tanzania, Sheik Abeid Karume op een vergadering dat de regering van Zanzibar interracial huwelijken aanmoedigde om de waardigheid van de vrouwen op Zanzibar te bewaren en nationale integratie te bevorderen. De ouders zouden stokslagen krijgen, al werd hun de gevangenisstraf kwijtgescholden.

Op 23 september, toen de tegenstand van de minderheden op Zanzibar niet afnam en de kwestie op het vasteland tot het gesprek van de dag werd, zei regeringsleider Sheik Karume dat zij die tegen de gemengde huwelijken waren – in het bijzonder de Aziatische groepen – vrij waren, hun koffers te pakken en Zanzibar te verlaten. 'Zanzibar is een soevereine staat die geen wetten maakt of verandert om de nukken van vreemde landen of kranten te volgen. Op diezelfde dag had de *Standard* gemeld dat Karume geweigerd had de vier meisjes vrij te laten, die in de gevangenis waren opgesloten op grond van hun weigering, hun huwelijk te realiseren. Karume beschuldigde de Perzische gemeenschap van discriminatie tegen andere rassen door uitsluitend onder elkaar te trouwen.

De zaak nam een nieuwe wending toen de Iraanse ambassadeur in Ethiopië naar Dar es Salaam reisde om het vertrek van de Ithnashri-kolonie op Zanzibar, die enkele honderden mensen omvat, naar het vasteland van Tanganjika te bepleiten. Ambassadeur Moghadam slaagde er echter niet in, de president van Tanzania te spreken te krijgen. Inmiddels had de voorzitter van de Mombasa Moslem Association, in Kenia, Dr. M. A. Rana, een beroep gedaan op alle Islamitische organisaties in de wereld met kracht te protesteren tegen de gedwongen huwelijken op Zanzibar. Een delegatie van de *Tanzanian Women's Union* werd door president Nyerere ontvangen. Het weekblad van de staatsdrukkerij Printpak, *Sunday News*, schreef dat de pogingen, Aziatische meisjes te dwingen tot gemengde huwelijken voortgingen en meldde hoe de 16-jarige Pratap Singh had getracht, zelfmoord te plegen door gebroken glas te eten, nadat militaire ambtenaren haar uit haar huis hadden gehaald. Deze mededeling wierp een eigenaardig licht op de verzekering van het regeringshoofd van Zanzibar, 'dat de meisjes in kwestie gelukkig waren'. Uit talrijke ingezonden brieven aan de regeringsbladen bleek dat velen in den lande de gebeurtenissen op het eiland waarmee Tanganyika staatkundig verbonden was, zagen als een blaam op de hele Verenigde Republiek. (*The Standard*: TANU zowel als de Afro-Shirazi partij op Zanzibar staan voor recht en gelijkheid voor allen, mannen en vrouwen. Rechten die individuen of groepen worden onthouden ondermijnen de politiek van onze staat en het internationale aanzien ervan.)

De hevige reacties onder de bevolking van het vasteland werden door de leiders van Zanzibar beantwoord met het bijeenbrengen van jongeren die demonstreerden voor de politiek van Karume en de zijnen. Deze droegen spandoeken met de woorden: 'racisme uitgeveegd sinds de revolutie van '64.' Later beschreef Karume als het doel van de gemengde huwelijken: het uitvlakken van corruptie en prostitutie. De Iraanse ambassadeur was er intussen in geslaagd, met de meisjes in kwestie te praten. Ze vertelden hem dat ze ongelukkig waren. Hij voegde eraan toe dat hij voorbereidingen trof om de Perzische minderheid het eiland te doen verlaten.

In Dar es Salaam tekenden 24 Moslem-leiders met hun bloed een petitie aan president Nyerere waarin ze hem vroegen in de zaak van de Ithnashri-meisjes tussenbeide te komen. Ook vertegenwoordigers van de Hindoe-gemeenschap hebben een petitie aan de secretaris-generaal van de Verenigde Naties gezonden, aan de secretaris-generaal van de OAU en aan de drie Oostafrikaanse staatshoofden (Nyerere, Kenyatta en Obote). In New Delhi protesteerden studenten voor het Hoge Commissariaat van Tanzania en verbrandden een Tanzaniaanse vlag. Daarop verklaarde de *Youth League* van TANU zich solidair met de Afro-Shirazi-partij van Zanzibar en deed een aanval op de inferieure status van vrouwen in India. In de Keniase *East African Standard* verschenen op 20 oktober foto's van 'de zes bruiden van Sheik Karume'. De regering van Tanzania dreigde daarop, dit blad uit Tanzania te weren. Door de emotionele toon en de beschuldigingen over en weer van de partijen kwam in de discussie niet sterk naar voren dat het hier niet ging om het principe van exogamie tussen rassen, maar om de individuele vrijheid van een meisje een huwelijk met wie dan ook te weigeren.

Het leek de moeite waard, de ontwikkelingen om het gedwongen huwelijk enigszins op de voet te volgen omdat ze misschien meer dan vroegere gebeurtenissen de wrijving tussen Zanzibar en

het grote Tanganjika waarmee het in naam verenigd is, illustreren. Een gebeurtenis als deze laat zien hoe weinig garantie een revolutie geeft dat het leven in het land waar aldus de onderste steen boven is gekomen ook werkelijk anders zal worden voor allen die er dagelijks leven. Op Zanzibar waren de vrouwen van de onderliggende klasse altijd bestemd voor de bovenlaag en dat zonder veel *pourparlers*. Zo schijnt het gebleven, alleen dreigt dit feit soms schuil te gaan achter de rookgordijnen van een modische fraseologie. Steeds duidelijker wordt hoe moeilijk de positie is waarin president Nyerere t.a.v. Zanzibar verkeert. Aangegane overeenkomsten verbieden hem kortweg zijn wil op te leggen aan het kleinere eiland dat deze voorzichtige en daarbij principiële politicus nog een slechte naam zou kunnen bezorgen zijns ondanks. Hoe de president feitelijk over humanitaire kwesties als deze denkt wordt wel duidelijk uit de redactionele commentaren van *Standard* en *Sunday News*, kranten waarin de president zelf een aanzienlijke stem heeft, al blijkt steeds weer uit hun kolommen een hoge mate van redactionele vrijheid. Het is niet de eerste keer dat de machthebbers op Zanzibar besluiten nemen die naar uit de pers op het vasteland blijkt, recht tegen de opvattingen van de veel meer cosmopolitische regeringsleiders van Tanganjika in gaan. Bijvoorbeeld: de instelling van de volksrechtbanken, met afschaffing van de gebruikelijke rechtspleging, de onevenredig zware straffen die deze rechtbanken waar leken oordelen, opleggen, de wantrouwige, nagenoeg hermetische afsluiting van het eiland, niet alleen voor toeristen, maar evenzeer voor de bewoners van het vasteland. Het is allemaal voldoende om terug te denken aan de woorden van een hoge ambtenaar in Dar es Salaam, die in 1967 verzuchtte: het is een klein eiland maar toch groot genoeg om Mwalimu als een steen op zijn maag te liggen. **aeb**

zuidelijk afrika

Botswana President Sir Seretse Khama heeft zich uitgesproken tegen de verkoop van wapens aan Zuid-Afrika en tegen Westerse militaire betrokkenheid bij landen in Zuidelijk Afrika, die het zelfbeschikkingsrecht negeren.

In een op 30 september ter gelegenheid van de vierde verjaardag van de onafhankelijkheid gehouden toespraak verklaarde Sir Seretse, dat hij in Zuidelijk Afrika geen soortgelijk conflict wilde zien als in het Midden Oosten of in Vietnam, waarbij de Westerse landen aan de ene en de Oostelijke landen aan de andere kant staan. Bovendien stelde hij: 'a dangerous situation will arise in Africa if the Portuguese territories and South Africa are permitted to play a part in Western defence arrangements, as Western military involvement with Portugal and South Africa increases the danger of

ideological and Great Power conflicts which is added to the existing problems of racialism and minority rule which already threaten the peace and security not only of Southern Africa but also of Africa as a whole' ... 'It will benefit nobody if the argument about democracy, dignity, and self-determination becomes confused with the argument between Communist and anti-communist which are irrelevant to our problems'.

Met Joegoslavië zullen diplomatieke betrekkingen worden aangeknoopt, zo werd op 4 september in Gaborone bekend gemaakt.

Lesotho Ter gelegenheid van de verjaardag van de onafhankelijkheid op 4 oktober verklaarde minister-president Leabua Jonathan dat Lesotho zich in de komende vijf jaar moest herstellen van de

lidtekens, die de partijpolitiek, als bron van politieke verdeeldheid en haat, heeft achtergelaten. Hij verklaarde eventueel geweld te zullen gebruiken wanneer een herhaling zou voorkomen van de verkiezingen van januari. In een dergelijk geval, zei Jonathan: 'I will abandon Western methods. I refuse to go to court, and do things the Lesotho way'. Koning Moshoeshe II heeft op 15 oktober de grondwetswijziging geaccepteerd, die de politieke macht van de monarch beperkt.

Malawi Het Zambiaanse ministerie van buitenlandse zaken kondigde op 15 september aan diplomatieke betrekkingen op ambassadeursniveau met Malawi aan te knopen. Op de conventie van de *Malawi Congress Party*, die van 6 tot 12 september in Mzuzu werd gehouden, werd president Kamuzu Banda voor het leven tot president van de partij gekozen. De vroegere opperrechter van Zambia, James Skinner, is benoemd tot Chief Justice van Malawi, zo werd op 7 oktober bekend gemaakt.

Mozambique Het FRELIMO heeft op 20 augustus bekend gemaakt, dat Portugal een groot offensief was begonnen met 35 000 man en 15 000 ton militaire uitrusting. Volgens FRELIMO waren de Portugezen verliezen groter dan van officiële zijde werd toegegeven, terwijl ondanks het offensief de bevrijdingsbeweging vooruitgang bleef boeken. Volgens een bericht van radio Lorenço Marques op 14 september is deze derde fase onder codenaam Novo Rumo bedoeld om het FRELIMO te verhinderen via het Tari-tibo-gebied te infiltreren. Tien dagen later verklaarde FRELIMO via radio Dar es Salaam, dat begonnen zou worden met anti-Portugese acties in de bezette gebieden en dat FRELIMO's activiteiten niet langer beperkt zouden blijven tot het platteland. Volgens een militair communiqué van 15 oktober zijn bij 348 acties in drie districten in augustus en september 120 Portugeze militairen gedood en gewond, terwijl 295 guerrilleros gevangen genomen werden.

Rhodesië Op het jaarlijkse congres van het Rhodesische Front kondigde premier Ian Smith op 25 september nieuwe economische controle-maatregelen aan, die nodig waren geworden aangezien

Rhodesië's groeipercentage groter was dan de buitenlandse deviezenreserves toelaten. Het congres nam unaniem vier resoluties aan, die aandringen op de instelling van gescheiden faciliteiten. De Britse conservatieve Lord Alport, die begin oktober een week in Rhodesië verbleef, maar door het regime van Ian Smith werd genegeerd, verklaarde op 9 oktober op een persconferentie in Salisbury voorstander te zijn van verzachting of opheffing van bepaalde facetten van de sancties, die 'counterproductive and inequitable' zijn. Hierdoor zouden de sancties niet wezenlijk worden aangetast, maar zou een frisse wind kunnen waaien door de 'stagnant atmosphere' in Rhodesië. Volgens hem was de publieke opinie duidelijk minder geneigd een schikking op basis van onderhandelingen te aanvaarden. Daags tevoren had de Britse minister van buitenlandse zaken, Sir Alec Douglas Home, op het congres van de Conservatieve Partij aangekondigd, dat de strafporto op Rhodesische post zou worden afgeschaft en dat de Britse regering wetgeving voorbereidt om Rhodesische echtscheidingen te erkennen. Hij deelde mee dat pogingen worden ondernomen om te onderzoeken of hernieuwde onderhandelingen kans van slagen zouden hebben. Smith verklaarde op 23 oktober in Salisbury in een radio- en televisie-interview dat de kwestie van hernieuwde onderhandelingen te zeer werd beklemtoond en hij drong er bij zijn volgelingen op aan op dit punt behoedzamer te zijn. Volgens hem was het onverstandig de voorwaarden voor een toekomstig gesprek openlijk ter discussie te stellen. Hoewel Smith verklaarde langer te willen wachten voordat er zekerheid verkregen zou zijn over de plannen van de conservatieve Britse regering, geloofde hij wel te kunnen vaststellen, dat de conservatieven misschien iets oprechter zijn in hun wens tot schikking en realistischer. Vijf dagen later verklaarde hij op een persconferentie weinig kans te zien op een schikking. (Daags tevoren had de Britse premier Edward Heath te kennen gegeven spoedig het Rhodesische bewind te zullen benaderen.) Volgens Smith hoeft Rhodesië geen voorwaarden te accepteren, want hoewel er economische problemen zijn, zijn die niet van dien aard, dat daardoor concessies zouden kunnen worden afgedwongen.

Swaziland Taiwan heeft een ambassade geopend in Mbabane, zo werd op 19 oktober door AFP bericht. De andere vier missies in Mbabane worden in stand gehouden door Groot-Brittannië, de vs, Portugal en het VN-ontwikkelingsprogramma.

Zambia Voor de topconferentie van niet-gebonden landen in Lusaka en voor de diplomatieke reis van president Kenneth Kaunda, zie onder Afrika algemeen. Voor televisie-interview van president Kaunda, zie p. 289 e.v.

De gemeenteraadsverkiezingen van 17 augustus zijn met overweldigende meerderheid gewonnen door de regerende UNIP, die 832 van de 968 zetels won. Het ANC behaalde 124 en de onafhankelijken twaalf zetels. De winst van de UNIP kwam vooral uit het zuiden, waar het ANC sterk is. De commissie Chuula, in 1969 opgericht na de ontbinding van UNIP's hoofdbestuur, heeft aanbevolen dat de functies van president en vice-president in de nieuwe UNIP-constitutie worden afgeschaft, aldus werd op 22 september door president Kenneth D. Kaunda bekend gemaakt. Een nationaal verkozen secretaris-generaal zal de partij leiden; het hoofdbestuur zal bestaan uit 33 leden (iedere provincie heeft twee afgevaardigden, terwijl ook de provinciale kabinetministers zitting hebben). De secretaris-generaal van de UNIP is tevens de kandidaat voor het presidentschap. Op 7 oktober werd bekend gemaakt, dat met ingang van 1 november Simon Kapwepwe als vice-president zal worden vervangen door Mainza Chona, ambassadeur in de vs. Chona blijft vice-president totdat de nieuwe UNIP-constitutie aanvaard is door de Nationale Raad. Kapwepwe, wiens ambtstermijn was afgelopen, werd benoemd tot minister voor provinciaal en gemeentelijk bestuur, met speciale verantwoordelijkheid voor de cultuur.

Bij een mijninstorting in Mufulira op 25 september zijn 89 personen om het leven gekomen. De ramp wordt de grootste van deze eeuw genoemd.

Zuid-Afrika Op 15 september verklaarde de Zuidafrikaanse minister-president B.J. Vorster, dat zijn regering bereid is een niet-aanvalsverdrag te sluiten met elke Afrikaanse staat. Tegelijkertijd

waarschuwde hij dat Zuid-Afrika het terrorisme zou bestrijden, niet slechts in eigen land, maar in welk ander land in Afrika ook, als de regering van dat betrokken land daarom vraagt. Hij voegde daaraan toe: 'as...uit sekere lande met hulle verlof 'n inval van terroriste in Suid-Afrika gedoen word, dan sal ons hulle jaag tot in die lande waarvandaan hulle gekom het'. Hij noemde de onafhankelijke zwarte staten 'die gelukkigste in die wereld ... omdat hulle geen sent aan bewapening hoef te bestee nie. Ons swart state weet hulle het niks te vrees en Suid-Afrika sal hulle nie aanval nie'. Het voorstel werd prompt van de hand gewezen door Tanzania, Nigerië en de secretaris van het bevrijdingskomité van de OAE.

Bij de provinciale verkiezingen van 28 oktober veroverde de *Verenigde Party* negen zetels op de *Nasionale Party* en de NP twee zetels op de VP. De zetelverdeling is als volgt: Transvaal: NP 54 (was 50), VP 19 (18), Kaapprovincie: NP 36 (32), VP 18 (22); Natal: VP 22 (13), NP 3 (8), onafhankelijken 0 (1); Oranje Vrijstaat: NP 25 (25).

In 109 van de 177 districten werd gekozen tussen de VP met 96 kandidaten, de NP met 98 kandidaten, de *Progressiewe Party* met 14 kandidaten en de *Herstigte Nasionale Party* met 22 kandidaten, die op een na alle hun deposito verloren.

Van de 1 362 659 blanke stemgerechtigden kwamen 870 489 op: 63,88%. Daarvan kreeg de NP 460 272 stemmen (52,87%), de VP 360 902 (41,45%), de PP 29 622 (3,4%), en de HNP 12 345 (1,41%).

Volgens de eerste resultaten van de nationale volkstelling van dit jaar is het percentage blanken van de totale bevolking gedaald tot 17,8% (tien jaar geleden 19,3%), aldus verklaarde minister J.J. Loots op 30 september in de Volksraad. De totale bevolking is van zestien miljoen in 1960 nu gestegen tot 21 282 000. Het percentage Afrikanen in de blanke gebieden is gedaald van 62,5% in 1960 tot 53,5%. De bevolking van de thuislanden is gestegen van 4 101 000 tot 6 918 000, een stijging van 68,7%. De Afrikanen in blanke gebieden zijn circa vier miljoen talrijker dan de blanken – hun aantal is met 16,8% toegenomen, maar relatief met 9% gedaald. De blanke bevolkingsgroei sinds 1960 bedroeg 22,4%, die van de Afrikanen 36,3%, van de Kleurlingen 32,3% en van de Aziaten 28,7%.

De bevolkingcijfers bedragen nu (tussen haakjes de cijfers van 1969):

blanken	3 779 000 (3,1 miljoen)
Kleurlingen	1 996 000 (1,5 miljoen)
Aziaten	614 000 (0,447 miljoen)
Afrikanen	14 893 000 (10,9 miljoen)
totaal	21 282 000 – een toename van 5,3 miljoen – 33,3 %.

Negentien van de twintig Afrikanen (waaronder Winnie Mandela) die in staat van beschuldiging waren gesteld krachtens de wet op het terrorisme zijn na zeventien maanden detentie op 14 september in Pretoria vrijgesproken en vrijgelaten. Veertien van hen kregen op 1 oktober beperkingen voor 5 jaar opgelegd. Winnie Mandela kreeg huisarrest voor vijf jaar. De twintigste, Benjamin Sello Ramotse, die in 1968 door Rhodesische strijdkrachten in Botswana was gearresteerd, werd op 29 september tot vijftien jaar gevangenis veroordeeld. Minister van Justitie, P.C. Pelsler, verklaarde midden september in het parlement, dat meer dan 800 Afrikanen, veertien Aziaten, tien Kleurlingen en veertien blanken gevangenisstraffen uitzitten wegens overtreding van een van de veiligheidswetten. Op 14 augustus ontploften gelijktijdig op twaalf verschillende plaatsen in Johannesburg, Kaapstad, Durban, Port Elisabeth en Oost-Londen pamfletbommen van het verboden Afrikaans Nationaal Congres, waarbij duizenden vlugschriften werden verspreid in verschillende talen met het opschrift: 'The African National Congress says to Vorster and his gang: your days are coming to an end', en die eindigen als volgt: 'together with our Coloured

and Indian brothers we say 'move over or you will be pushed'. We will take back our country'.

Het besluit van de Wereldraad van Kerken begin september om aan negentien organisaties (w.o. veertien in Afrika) die kolonialisme, apartheid en racisme bestrijden, financiële steun te geven ten bedrage van in totaal f 700 000,—, is door de Zuidafrikaanse regering bekritiseerd. Hoewel de financiële steun uitdrukkelijk niet bestemd is voor de aankoop van wapens, waarschuwde Vorster op 15 september in de Volksraad de Zuidafrikaanse kerken zich te dissociëren van de Wereldraad en geen contributie meer over te dragen. Op 1 oktober verklaarde hij niet langer toe te staan, dat fondsen voor de Wereldraad Zuid-Afrika verlaten of dat fondsen van de Wereldraad Zuid-Afrika binnenkomen.

Op 10 oktober deed de Speciale Politieke Commissie van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties een beroep op alle staten onmiddellijk stappen te ondernemen om te verzekeren dat de resolutie van de Veiligheidsraad van afgelopen juli (KvA 1970/3, p. 205) strikt wordt uitgevoerd. Tegen de resolutie, die met 94 stemmen werd aangenomen, stemden Malawi en Portugal. De landen die zich onthielden, waren: de vs, Groot-Brittannië, Frankrijk, Italië, Australië, Canada en Nieuw-Zeeland. Op 13 oktober verklaarde Vorster dat Zuid-Afrika voldoende wapens kon produceren om met landen als Tanzania en Zambia 'voor het ontbijt' af te kunnen rekenen.

Sinds 19 augustus wordt aan Chinezen voor aangelegenheden van sport en ontspanning de status van blanke toegekend.

eilanden

Madagascar Voor de presidentsverkiezingen van 6 september lieten zich 2 756 978 kiezers inschrijven, van wie 2 612 856 stemden: 2 413 421 op de PSD, 186 626 op de AKFM. De zetelverdeling in de Nationale Vergadering bleef daardoor onveranderd: PSD 104, AKFM 3.

Op 13 september volgden provinciale verkiezingen, waarbij aan de PSD 92 en aan de AKFM 4 zetels toevielen. De AKFM had alleen kandidaten

opgesteld in de hoofdstad en gelijknamige provincie Tananarive.

Eind september vormde de president een nieuwe regering, waarbij de belangrijkste portefeuilles – binnenlandse zaken (André Resampa, algemeen secretaris van de PSD), buitenlandse zaken (Jacques Rabemananjara) en financiën (Victor Miadana) – in dezelfde handen bleven. Calvin Tsiebo werd opnieuw vice-president.

Op 9 oktober nam het parlement een wet tot wijziging van de grondwet aan, waarbij de president de bevoegdheid verkreeg vice-presidenten aan te stellen, omdat enerzijds de regeringswerkzaamheden door de economische en sociale ontwikkeling waren toegenomen en anderzijds de gezondheidstoestand van de president het noodzakelijk maakte zijn

taak te verlichten door supervisie over en coördinatie van ministeriële activiteiten te delegeren. De president bepaalt zelf de volgorde waarin de vice-presidenten hem waarnemen. Vervolgens benoemde de president vier vice-presidenten: André Resampa, Calvin Tsiebo, Jacques Rabemananjara en Victor Miadana.

a nguni legacy

v. a. february *

While post-colonial post-mortems concentrated solely on political developments in Africa, and rightly so, a small body of writers steadily paved the way for what was to become as important a field to the student of that part of the world. In the fifties and especially the sixties, the Achebe's, the Ngugi's and the Mphahlele's were responsible for a spate of literary works which were to draw the attention of critics and students of literature in European countries, notably those which formerly had more than just a finger in the African colonial pie. Literary products in the vernacular enjoyed a new leash of life as never before. The oral tradition in Africa was incised as if it were an over-sized long dormant precious stone. The discovery of the African oral tradition was part of the rediscovery of the African past and identity.

In Southern Africa the praise poem afforded one of the best examples of African oral literature. While the emphasis in this article will be on the Nguni†, it is important to remember that the praise poem as a literary product was to be found in most of the southern 'Bantu language' groups [e.g. Tsonga, Sotho and Venda].

In 1857, David Livingstone in his 'Missionary Travels' observed: 'Each one of the boys is expected to compose an oration in praise of himself called a 'leina' or name or to be able to repeat it with fluency.'¹ Yet in that very same year a contradictory voice was heard from the Rev. J.L.Döhne, missionary to the American Board. In his introduction to his 'Zulu-Kaffir' dictionary² he scathingly commented on the absence of any form of literature among the Nguni:

'Some have expected to find much poetry among the Zulu-Kaffirs, but there is in fact none. Poetical language is extremely rare, and we meet only with a few pieces of prose. The Zulu nation is more fond of 'ukuhlabela' i.e. singing, and engage more in 'Ukuvuma amagama esinkosi', i.e. singing the praises of the chiefs, than any other Kaffir tribe... nothing like poetry or song exists, no metre, no rhyme, nothing that interests or soothes the feelings or arrests the passion, no admiration of the heavenly bodies, or taste for the beauties of creation...'

Notwithstanding his own claim that he had worked among the Nguni for more than ten years, the Reverend missionary seems to have foundered on his inability to discover dactyls, pentameters, trochees or heroic couplets. And in the process he failed to recognize the praise poem as the outstanding literary contribution of the Nguni. Admittedly such pejorative assessments of African languages were by no means uncommon during the nineteenth century, rather the order of the day. If African languages were not anthropologically subjected to the 'great chain of being' tradition, they were constantly relegated to the dustbins of inferiority on the basis that 'the language (i.e. African) was primitive because it seemed to lack grammatical regularity.'³

The word 'izibongi' means praises. In its singular form i.e. 'isibongi', it refers to the name of one's clan. The clan is the personal name of its founder and personal names are essentially praise names. Thus, *Quabe* means *a musical bow*; *Vilakazi*, *a large lazy fellow*; *Luthuli*, *dust*; *Zulu*, *sky*; *Nyembezi*, *a teardrop* and *Mtutuzile*, *a comforter*.

* Collaborator of the Afrika-Studiecentrum.

The most primitive and uncomplicated type of praise poem consisted of a mere collection of praises. Praise poems to chiefs however contained some alliteration and parellellisms. Royal praise poems of the 18th century were in couplet or triplet form, while those in the 19th century were made up of stanzas.

The poet, bard or improvisator was known as an 'imbongi'. Eulogies to ordinary persons did not require an 'imbongi' endowed with special attributes. The chiefs on the other hand had their praises recited by a specialist. This unique position of the chief's imbongi is reflected in his dress, a fantastic costume of furs and feathers and animal tails no less impressive than that of another specialist, the witchdoctor. These tribal bards had excellent memories, were well-versed in tribal lore and history, of nimble wit and held in high esteem by the community.

In a sense they were the poet laureates of such societies. In the highly centralized kingdoms, as happened under Shaka, where historical traditions were widely respected, the praise poet in effect functioned as a court historian.

The late Dr. A. C. Jordan writes; 'In fact every boy was at least expected to be able to recite his own praises, those of the family bull, those of the favourite family cow, even if composed by someone else...'⁴ In Rubasana's Anthology of Xhosa Praise Poems, we have an example of a praise poem by a boy who apparently knew 'Rhini' (Grahamstown), 'Qonce' (King Williamstown) and 'Tinarha' (Uitenhage) well. This boy is fascinated that at all these places the lives of the men were controlled by a compelling force known as six o'clock. In this poem the boy appears to take the mickey out of his superiors.

A mighty bell is six o'clock
 I went to Rhini and found the men
 Driven by six o'clock
 I went to Qonce and found the men
 Toiling at six o'clock
 Back at Tinarha I found the men
 Bullied by six o'clock.

Praise poems have been likened to eulogies, odes and epics. The late Prof. Lestrade typified them as a 'type of composition intermediate between the pure, mainly narrative epic and the pure, mainly apostrophic ode bearing a combination of exclamatory narration and laudatory apostrophizing'.⁵ A. C. Jordan considered it 'perhaps the proudest achievement of Bantu-speaking South Africans'. He further characterizes them as 'partly narrative or partly or wholly descriptive. It abounds in epithets very much like the Homeric ones, and the language is in general highly figurative'.⁶ In essence then, praise poems were eulogies which had the combined characteristics of both the ode and the epic.

In the 18th century the Zulu praise poem tended towards a greater lyricism and was more reminiscent of the ode, while in the 19th century, it assumed more epic and national proportions.

This tendency coincided with the change from a mere scattering of tribes into a cohesive, unified whole under a king.

The subject of a praise poem could be a person, an inanimate object, a clan or a chief. Thus the Rhadebe clan, renowned for the bravery of their sons who were ever ready to lay down their lives in defense of their homes are eulogised as follows:

They whose gates are not barred with poles,
But barred with the heads of warrior men.

The praise poem to the Nozulu clan affords at once an amusing and excellent example of feminine guile and deception. Legend has it that this clan was a refugee group which at some later stage sought alliance with and joined up with the Nguni. On their way to the Hlubi territory, they had to cross a very big river. Apprehensive about their reception, the elders decided to play it safe. They took all the pretty maidens, adorned them and made them generally pleasing to the eye. Faced with this battery of luscious, swaying beauty in the vanguard wending their way through an almost genuflecting cornfield, the Hlubi males were reduced to raptures and honourably capitulated. Such must have been Cleopatra's devastating aesthetic annihilation of the Roman generals centuries before. And at the Royal Kraal they were told, 'If you are related to such beautiful young women, you cannot be bad people. We welcome you.'

The beautiful Nguni of the Mother-of-the-heavens,
Who came fresh and beautiful as the cornfields in autumn.

We have already seen that while the praises of a commoner are uttered by his fellow associates, those of the chief require the skilful oratory of a special performer. A chief is expected to protect the interests of his tribe and govern prudently in accordance with the advice of his councillors. In a sense the praiser voices the sentiments of the people, thus conveying to the chief the approval of his people when he toes the line, or their disapproval when he oversteps the mark. Where necessary, the praise poem will criticise and 'give an accurate account of the chief's personality, without which it would not fulfil its function as an agent of conformity to the approved patterns.'

Dingane is characterized as 'the deep pool' which 'is silently powerful' (iziziba esinzonzo zinzonzobele).

Mpande is 'He who stands alone like the sun that stands in the sky' (yedwa njengelanga lona lomi lodwa ezinzulwini).

Shaka, mighty fighter and conqueror is known as 'the battle axe that overcomes the other axes' i.e. Sensangakhona's sons (ilemba eleqa amanye amalembe).

In Nguni history Shaka looms larger than any other chief. Ruthless at times, conciliating and generous on other occasions, he inspired awe, respect, fear and love in his followers. Mbogozis

undying loyalty to his chief is reminiscent of a kind so common in another ancient society – the Anglo-Saxon society. On the eve of his death, he is a Zulu 'Offa' some 900 years later. Speaking to Shaka he says: 'My father, we must all die sooner or later and if my time has come nothing will hold it back. It is far, far better to die with the joy of battle in the heart than to pine away with age, or like a sick ox in a kraal. I have lived by the spear and I shall die by it.'⁸

Likewise Offa, in that famous battle at Maldon in 991 gave his life for his chief and protector. His heroic fall is depicted thus; 'Quickly Offa was cut down in the fight; Yet he had carried out what he had promised his Lord, when he vowed to his treasure-giver that both would ride home safely into the stronghold, or fall in the army, die of wounds on the field of battle. He lay as befits a thane, close to his Lord.'⁹

Fynn, who had lived within hearing distance of Shaka portrayed him as sensitive, a composer of songs, a good dancer yet one who, as the controller of the web could through his very touch send tremors through the whole network. But let the praiser speak:

He is Shaka the unshakable,
 Thunderer-while-sitting, son of Menzi;
 He is the bird that preys on other birds,
 The battle-axe that excells all other battle-axes;
 He is the long-strided pursuer, son of Ndaba,
 Who pursued the moon and the sun;
 He is the great hubbub like the rocks of Nkandla
 Where the elephants take shelter
 When the heavens frown.
 'Tis he whose spears resound causing wailings,
 Thus old women shall stay in abandoned homes,
 And old man shall drop by the wayside.

According to E. A. Ritter the unspeakable pillage, bloodshed and carnage caused in Natal and before Shaka embarked on his conquests was unjustly attributed to him. He lays the fault at the door of Zwide, the followers of Mpangazitha, Mantatise whom he describes as a veritable Boadicea, and Matiwane. Mpangazitha the leader of the Hlubi is portrayed as

The Despoiler-of-the-enemy, kinsman of Jobe
 He is the clearing-and-frowning skies,
 A thunderer like the heavens above
 Ever smiting man, but never decried;
 He is the thudding myriads of Zikode and Dlomo
 That came thudding amidst the Land,
 Till all the nations quaked with fear;

He is the wielder of the brain-weighted club,
 The true guardian of his people.
 He is the fleet-footed buck of Mashiya and Dlomo
 That gores as it dashes along.

But, as we have pointed out earlier, these bards could also exploit the occasion to level criticism. Nangelizwe, the chief of the Thembu was so cruel and ruthless that he sent some of his people running helter-skelter seeking protection against his wrath.

See how the doves flutter and huddle
 Dismayed at the sight of the eagle
 Woe to the dove that has no wings.

The Zulu male solo dance especially provided ample opportunity for self-display and praises. This activity, known as 'ukugiya', could take place during periods of courtship, at public celebrations, and what better opportunity than at weddings, in olden times before a battle. The dancing is characterized by a form of prancing, jumping and twirling, interspersed with a few ferocious glances at an imaginary enemy. All this happens to the accompaniment of one's praises either by the dancer himself, or by a fellow spectator. Early observers had noted that among the Kwena, feats of prowess were duly honoured. Livingstone had found the praise poem as a phenomenon among the Kgatla during the initiation rites. Hunting expeditions provided fertile soil for the praise poet, '*mbongi* or *mmôki*'.

The South African landscape emerges as more than just a mere ornamentation in many of these praise poems. There are numerous references to mountains (*iintaba*), forests (*amahlathi*) and all those animals that once used to roam the country; buck, lions, elephants, birds, poisonous snakes, hyenas and other small animals. The change from insignificant, scattered tribes under pusillanimous petty chiefs to more cohesive units, was bound to affect the animal imagery in these poems. Smaller, less ferocious species gave way to bigger, more awe-inspiring samples. Shaka becomes 'the bird that preys on other birds', Mpangazitha, 'the fleet-footed buck... that gores as it dashes along.'

The praise poem is apparently not an extinct genre or without its attractions for the African artist. Yet the disappearance of intertribal warfare, the corrosion of the very tribal structure itself through the coming of the Europeans, whittled away what was formerly the emotional or social basis for the composition of the praise poem. In Southern Africa especially, the unprofitability of a subsistence economy amidst a rapidly industrialized society, and the various industrial laws determined by the European's need for cheap labour, pressurized the rural African into seeking employment on the mines, or in, what is euphemistically called in that part of the world, 'white cities'. Little time was left to the rurbanian for the composition of praise poems. Economic needs preceded cultural needs. No longer in an oral tradition, the *mbongi* was henceforth to operate in

a written tradition and in many cases, in an alien language. Contact with the trappings of European civilization was bound to influence the subject matter. From cows (the Xhosa have an expression, 'cattle beget children'), animals and chiefs, the range was expanded to include such contraptions as bicycles and trains. Here the magnificently explosive ideophone *xhwegazana phek'iphapha*, *xhwegazana phek'iphapha* describing the noise and jerking movement of the train springs to mind. Meaning 'mother prepare the porridge, mother prepare the porridge'.

In 1925, Mqhayi sought recourse to this form in welcoming the then Prince of Wales to South Africa. That it has not yet lost its power as a means of social criticism or of expressing discontent, is evident from the final product. What better African mode of expression than the praise poem to the dubious British heritage and influence in Africa:

Ah Britain, Great Britain
 Great Britain of the endless sunshine
 She hath conquered the oceans and laid them low;
 She hath drained the little rivers and lapped them dry;
 She hath swept the little nations and wiped them away;
 And now she is making for the open skies.
 She sent us the preacher: she sent us the bottle,
 She sent us the Bible, and barrels of brandy;
 She sent us the breechloader, she sent us the cannon;
 O, Roaring Britain which must we embrace?
 You sent us the truth, denied us the truth;
 You sent us life, deprived us of life;
 You sent us the light, we sit in dark,
 Shivering, benighted in the bright noonday sun.

Vilakazi, well-known linguist, and poet, who through his 'Gold Mines' had caused an African protesting voice to resound through Southern Africa as early as the 1930's, immortalised the Victoria falls in the following beautiful lines. And my translation does not even do half the justice to the mellifluousness of the Nguni language.

original:

Impophoma ye Victoria

Gobhoza kuze kube nini manzi
 Aghuba ngempophoma nokwesaba,
 Nobuhle. Yebo, ungaphazanyiswa
 Gobhoza nokujul' okungaziwa.
 Unkulunkul' ogcobe isimongo

Sekhanda lakho ngomudwa wothingo
 Lwenkosikazi, nenkung' engapheli
 Egubuzele izinyawo zakho.
 Ukhupe nezwi lokuqhaqhabuka,
 Namandl' okukhuluma naye yedwa,
 Laph' uthulis' imilomo yesintu
 Ngaphezu kwedala lase Sibungu...

translation:

The Gushing of the Victoria Falls.

Gush forth, gush forth, into eternity, your flood
 O raging, tempestuous waterfall of terror,
 and of beauty. Yes, do not linger
 Cast thyself in depths immense and bottomless.
 The Lord has mercifully blessed thy forehead
 Crowned thy head with rainbow crosses
 had draped thy feet in everlasting mists
 graced thee with the voice of mighty thunder,
 one lends an ear to a lonely, loftier greatness
 when thou cause mortal tongues to silence
 Beneath the mighty rocks of (i) Sibungu...

More recently, Alan Paton composed a praise poem for the late Chief Albert Luthuli when he was awarded the Nobel Prize for Peace. In doing so, he bestowed a time-honoured and apt accolade on a great African. In turn, Chief Luthuli could not have wished for a better 'imbongi', for both men had relentlessly fought against an ever-increasing pygmentocratic society which was heavily weighted against all men of colour in Southern Africa. As Chiefs across the colour line, Luthuli and Paton had unceasingly castigated the government for trampling on the approved pattern – equality of all men.

You there Luthuli. They thought your world was small,
 They thought you lived in Groutville.
 Now they discover it's the world you live in.

You there Luthuli. They thought your name was small.
 Luthuli of Groutville,
 now they discover your name is everywhere.

You there Luthuli. They thought you were chained like a backyard dog.
 Now they discover they are in prison, but you are free.

You there Luthuli. They took your name of chief.

You were not worthy.

Now they discover you are more chief than ever.

Go well Luthuli. May your days be long. Your country cannot spare you.

Win for us also, Luthuli, the prize of peace.

Notes and References

¹ David Livingstone, *Missionary Travels and Researches in S.A.*, London 1857.

² Rev. J.L.Döhne, *Introduction - Zulu-Kaffir Dictionary*, 1857.

³ Prof.D. Curtin, *The Image of Africa*, University of Wisconsin Press 1964.

⁴ Dr.A.C.Jordan, 'Towards an African Literature', articles in *Africa South*, vol. 1. Oct.-Dec. 1957.

⁵ Prof. Lestrade, 'Bantu Praise Poems', *The Critic*, Vol. IV, Cape Town, 1935. Also 'Traditional Lit.', in Schapera's *The Bantu-Speaking Tribes of South Africa*, 1937.

⁶ See note 4.

⁷ A.E. Ritter, *Shaka Zulu, The Rise of the Zulu Empire*, London 1955.

⁸ J.Cope (ed.), *The Zulu Isibongi*.

⁹ See Anglo Saxon Poem *The Battle of Maldon* for original.

† *The Nguni*.

See Bryant, 'Olden Times in Zululand' in Schapera, *The Bantu-Speaking Tribes of South Africa*, London 1937.

The group comprised the following:

Xhosa which is spoken mainly in the Cape Province;

Zulu which is spoken mainly in Natal;

Rhodesian Ndebele;

Swazi, a major non-literary dialect is chiefly spoken in Swaziland (Ngwane).

Other literary groups in Southern Africa include: *Southern Sotho* (mainly in Lesotho), some parts of the Orange Free State, Northern Cape and the Transvaal;

Northern Sotho (in the Transvaal);

Tswana (in Botswana, parts of the Tvl. and the N.W. Cape).

In addition there are substantial pockets of *Venda* speakers (Zoutpansberge) and *Tsongas* (Tvl).

See also *Shaka, an Historical Romance*, Thomas Mofolo, translated from Sotho by F.H.Dutton, O.U.P. 1931.

I.Schapera, *Praise-Poems of Tswana Chiefs*, Clarendon Press 1965.

W.H. Whiteley, *A Selection of African Prose*, Vols. 1 & 2, Oxford Library of African Literature, 1964.

dr. kenneth d. kaunda interviewed

by dr. karel i. roskam

in State House, Lusaka, for Zambian Television on September 24, 1970

KLR: Your Excellency, the non-aligned summit conference, which Zambia hosted so superbly well, was to a large extent concerned with the situation in Southern Africa. What do you think of the results in this respect of the conference?

KDK: Well, first of all, may I thank you for paying Zambia that compliment, brother! Now in terms of the conference approach to Southern African problems: I would say that we have got great encouragement from this conference. The conference, as you know, condemned apartheid. They have supported liberation movements. They have not only supported in terms of words, that is moral support, but they have also promised material support for liberation movements in Southern Africa. This therefore means that instead of having only African countries supporting the liberation of Southern Africa we now have more than half the world supporting this liberation movement, and therefore this is a most welcome thing – hopeful to us.

KLR: Your Excellency, every year the Western world denounces apartheid at the United Nations as you know and they denounce also the Portuguese war in Africa. And yet on the other hand trade with the white minorities continues unimpaired and the reasoning quite often is that dialogue should continue and by more investments we will have more job-opportunities. Now you yourself, mr. President, called this the greatest blunder of the West in your opening-speech at the Conference. Could you elaborate on this?

KDK: Yes, thank you indeed. Now let me say first of all: We in Zambia, for example, when I, if I may be personal, I call you 'brother'. I mean it. Because we believe that the same God who made the white man is the same God who made the black man, the yellow man, the brown man. We don't have a green man yet. But I am sure he would be made by God if he was here. So that we hold this principle so strongly that we cannot understand Western countries, which twice in our own lifetime have fought wars in favour of freedom, independence, justice and peace, supporting regimes like this. I cannot understand for example the question of Portugal, in Angola, Mozambique, Guinee-Bissau, being supported by Nato-powers because they are against communism. All right they are against communism. We are humanists, we are not communists, we are not capitalists either, we are humanists. We believe in the importance of man and yet this battle, this fight against communism, is not in Africa. It is elsewhere. Why must they, the West, you know, support these minority groups against their own principles? Against their own values, Christian values? Which we uphold. As I said, you remember, at my last press-conference, I cannot believe that mr. Vorster, mr. Smith, mr. Caetano, quite honestly worship the same God as I do. He is the God of love. God of love for the entire humanity. He made man and therefore I cannot see, you know Western countries calling themselves Christian nations supporting these regimes here. And when you speak therefore of economic support which they give to these regimes they cannot, you know,

say hide under the cover of a dialogue. This is really a cover, and they are not being sincere at all. If the Western powers, who are sincere in this respect, they could have conducted an economic boycott which should bring about the downfall of minority oppression in Southern Africa. This is how I see it.

KLR: And you think then, it is only a cover for the real reason: that might be economic interest?

KDK: Yes, certainly, certainly. There is no doubt about that at all. It is a personal and selfish reason, the motives are selfish, not genuine at all.

KLR: That makes it difficult, Mr. President-Sir, for quite a number of Europeans who are well-wishing and who are appalled by apartheid that they seem to feel that the argument which is advanced by Western governments (that the communist threat in Africa is growing) is not unreasonable.

KDK: This communist bogey is, you know, to me, if it were not so serious, it would be a laughing matter. Now let me say this (perhaps I could use this to explain a point) of praise for Sweden for the line they have taken to support the liberation movements, for Prime Minister Kuhn from one of the West German states and indeed of late, as I said on the other occasion, for the World Council of Churches. You see, up to now, at this point in time we have seen nothing but support from the communist countries for liberation movements and this means that the freedom fighters in Angola, Mozambique, Guinee-Bissau, in Rhodesia, in South Africa proper, naturally see the communists as their friends. Yet Christians, you know, the Christians who belong to the same movement as I do, sit down and accept that apartheid is all right. Accept that minority oppression in Southern Africa is all right, because it is a fight against communism. In other words, I would not blame the freedom fighters, my dear brother, if they said: All right, to hell with Christianity! Because communism is a good thing, because it is supporting *us*, is supporting our liberation. Christianity is saying: No, you go ahead, because you know, you are in touch with Russia, China, you are no good. Christianity defames that type of thing. So that you see, the salvation in so far the West is concerned, lies in what Sweden has done, in what the World Council of Churches has done, and what prime minister Kuhn (if he follows it up) has said and done. So really the thing that is going to save us... we don't want to see here an ideological and racial conflagration. We don't. But the thing that is going to help us, is that the Western countries should come out of this shell of, you know, of insincerity, really immorality for this is so. Too strong a word perhaps, but it is fitting. Let them come out on this and support the truth as they preach it.

KLR: You mentioned the decision of the World Council of Churches to support the liberation movements. Now it could be expected that the South African churches would feel terribly slighted by this. But I understand that also in Europe quite a number of people, Christians, again well-wishing people feel that this decision might be a bit wrong in the sense that it would, that the Christian church would thereby support violence.

KDK: I am quite sure, my dear brother, that if Christ came today he would support the oppressed. I am very clear in my own mind. The Christ in whom I believe, would he do that. And in fact the World Council of Churches has not gone far enough. All that they have done is they will support the liberation movements with medicine and other things on humanitarian grounds. Very good, it is something, at least. As I said earlier, or have just said, what the West is doing is to give a dog a bad name and, you know, decide to hang it. The people in these countries who are oppressed have been going to western capitals, you know, knocking at the doors: please help us, please help us, please help us, we are oppressed. We want a peaceful solution. The West have sat down. They have preferred money, investments and what they earn to human sufferings and human peace, as I say, peace and stability. So that you see, we...we...the West will only have itself to blame, if these people should lose hope in them. For example, I had to go to Britain, when we were fighting for independence here, they sent us to jail, they beat us, some of us were killed and so on, we are not bitter about these things. We know, independence must be fought for. But at least I could go to Britain, to London, and appeal over the heads of any government in Britain to the population, to the voters, but if any of my brothers from Angola, Mozambique, Guinea-Bissau went to Portugal, this is the last you hear about him. He will be killed. So you see, the only thing that could happen, is for those in Nato powers, to stop helping Portugal. Even if Portuguese faced liberation movements in Angola, Mozambique, left by themselves, I tell you, they would not stand, they will not stand. But because of Nato-power support they are able to oppress, continue to oppress their fellow man. (This last question and answer were repeated because of a breakdown of the camera:)

KLR: Now it could be expected that the South African churches would object to this, but also I understand quite a number of well-wishing European Christians feel that such a decision means support for violence and that this would be un-Christian.

KDK: May I say in all earnestness, that the Christ I believe in, if he came back on earth in this form, I have no doubt at all, he would support the oppressed. Now we cannot eat our cake and have it at the same time. If we say we don't want communist influence in Southern Africa, we must bring a substitute. Up to this time, up to the time of Sweden declared her support for the liberation movements in Southern Africa, these poor people could find no solace anywhere else. They knocked at the doors of the western capitals that were closed. Western capitals were interested only in their investments in Southern Africa, in minority controlled countries. The result – and the British say: a friend in need, is a friend in *deed!* The communists are the only people who have responded to the call of these people. Now let me be quite frank and I have said this openly before: the communist countries are not...may be some of them believe in this thing as a matter of morality. Some of them do these things because they want to influence, but if the Western countries are going to keep quiet, not only keep quiet for that matter but support through Nato organisations these minority groups and not only that, as I said earlier, invest in these countries to support minority groups, what do they expect these liberation movements to do? So I would

say that, you see, the decision by the World Council of Churches is a most welcome thing and this decision, I support this most strongly. Either we do that and for example the World Council of Churches, and Sweden and I think Prime Minister Kuhn who is Prime Minister of one of the German states or we keep quiet and allow the communists to continue support for these liberatory movements. They won't sit down and say because the West does not support us and we cannot accept aid from Eastern countries, they won't do that. They want to be free. In any case, as I said earlier again, how is it that the same Western countries that have twice in our lifetime, you know, fought two wars, world wars, to fight off oppression, against Nazi's, how can they turn around now and say we support Nazi's in another form in Southern Africa. How can they?

KLR: Mr. President-Sir, last year you were one of the signatories to the Lusaka-manifesto that in the meantime has become a famous historical document, and it has been welcomed at the General Assembly of the United Nations also by Western diplomats. Now quite a number of them said that they welcomed it because it showed that Africa in its leaders accepted the dialogue with South Africa and Portugal and stretched out the hand of peaceful discussion. Is that still a correct interpretation in view of what you just said?

KDK: Well, we want to create a bridge if we can. We are not interested in digging gulfs between peoples of the world. We are interested in bridge-building and wherever we can do this we must do it. The manifesto is very clear. We do this first of all. If they do not respond we have no other way but to support liberation movements. And may I reveal, and I hope this won't be taken to be in bad faith, but twice I have on behalf of Zambia approached the Portuguese. First with late Salazar and of late with professor Caetano, pointing out that these groups which they call communists are not communist groups. These people are nationalists. They want to be free. They will not chase away the Portuguese. We have not chased away the British here. If anything there will be more British here as time goes on. And I am quite sure the same has happened elsewhere in Africa. And I know of no leader who has said (African leader of standing) who have said: Chase away white man into the sea. In Zambia we are right in the heart of Africa. We have no sea here in which to chase the white man, into which to push the white man. But what I am saying is this: I have approached the Portuguese and this is what the Lusaka-manifesto is talking about and yet there were just negative replies from the Portuguese authorities and what are we expected to do? Except to say: all right, liberation movements: go on. We've no way of supporting you but the little we have we share with you. This is what Africa is saying.

KLR: Mr. President, in recent years you have quite often publicly stated that Zambia feels threatened by the continued existence of white minorities on its borders. Now quite a number of again wellwishing people in Europe don't seem to realise why Zambia should feel threatened by these minority-regimes.

KDK: Well, first of all let me give as an example what Prime Minister Vorster said, I think this

was sometime last year, when he pointed out very clearly that he would hit Zambia so hard that Zambia would never forget it. And then secondly it is not realised that South Africa has, only a few miles from the Zambian border, in the Caprivi-strip a very big military base. And this was brought to our notice very forcefully when one of the Ministers in April this year during their election-period in South Africa pointed out that they were building a military base in Malawi, at Lililongwe, not for nothing. They would hit at the communists in Tanzania from that airport in Lililongwe in Malawi. And for those communists in Zambia, they would use the Caprivi-strip military base. Now, this is no joking matter. We have no communists here at all. If as I said earlier, to support justice, peace and freedom, is to be a communist, then of course we are, I am a communist. But I know this is not true. Not only that, a few weeks ago, again Prime Minister Vorster was saying in his parliament that they would follow the freedom fighters into any country where they, you know, are being looked after. Now let me say this, that Zambia is 290.000 square miles. Population of four million. We have only an army of about 2000 men. Police force of just over 6000. Are we supposed to look around and see everything in such a vast country? *I know they come, they fly over our country, military planes from South Africa. I think this is twice a day they do it now. We know that. We will not always be weak. One day we will hit at these planes and we know what the response is going to be.* So you see, apart from that we have reports, which were made public, of air incursions. They fly, you know, with helicopters on the border, come into our country and fly out again. *Only a few weeks before the non-aligned conference the Rhodesian troops crossed into Zambia and fired 21 volleys inside Zambia. We have told our troops to keep quiet about these things. Not to respond at all. All these are provocations.* Now supposing we did this in their country. What would happen? Just imagine. So that you see, the dangers to Zambia are real. Apart from that we have exposed the question of, you know, our villages being bombed, by the Portuguese this time. Both West of Zambia and East of Zambia. Villages have been bombed and the weapons used were Nato weapons. We showed these, the remnants, to the American ambassador, to the British High Commissioner and to the French ambassador. These were weapons from Nato-powers that they used: French, British and American. So you see the dangers to Zambia are real. Now we cannot, you know, quite honestly, we cannot sacrifice our principles. This we will not do. We will not do that. It would be un-christian, and where is our morality that we talk so much about? So if they want to come and destroy, let them come and destroy us, but they will be destroying us on principles. We don't want to kill anybody at all. We defend what we have. Our own rights and our own principles. This is the position.

KLR: In this light, Mr. President-Sir, don't you think it is very necessary for the European public opinion to be better informed about what's going on and in this connection would you have any suggestions to make what Europe could do to get informed on this issue?

KDK: Well, really, I would hope that pressmen like yourself, members of parliament, other leaders, labour movement (we are trade-unionists ourselves, or workers) should all... we would like to invite all these. In the past we have invited mainly our British friends, members of parliament,

both conservative and... Well, all of them: conservative, labour and liberal. Only a few days ago we were signing an agreement with the Italian parliamentarians, so they would come over here and visit Zambia and see for themselves what we are trying to do. Both in our big experiment of creating a non-racial society as well as our philosophy of humanism. Of course non-racialism is part and parcel of humanism. So this is the way, where I would propose that we handle this, that more people will be informed on what is happening in Zambia.

KLR: I thank you very much for this interview, Your Excellency.

KDK: Most grateful indeed, thank you for coming.

interview with miss frene n. ginwala

editor in chief of The Standard in Dar es Salaam, Tanzania, 21th October 1970

KLR: Who owned the *Standard* before it was nationalised in February and what was the reason for nationalising this paper?

FG: It was owned by Lonrho, the mining group which has interests right throughout Africa. It also owns e.g. the Beira-to-Rhodesia pipeline and it has also a certain amount of newspaper interests in different parts of Africa. I do not know that it would be very fair to just link the fact that Lonrho owned this paper with the nationalisation. I think the reasons are perhaps a bit more fundamental than who specifically owned it. Any independent African country needs a paper of its own. I think this is a generalisation but still it applies quite universally. Now, Tanzania is firstly trying to be a *socialist* country, secondly it is a very *poor* country. The two taken together, it was unlikely that you could have a privately owned independent paper in Tanzania. Really, there is no lord Thomson here who could buy up the *Standard* and only then it would be Tanzanian owned. So that was one thing; if we wanted a Tanzanian paper, inevitably it was going to be foreign. If we wanted a daily newspaper, it was going to be foreign owned. Secondly aspiring to be a socialist country, Tanzania would not want (even if you did have private capitalists, with that kind of money) its national paper to be owned like that, because in all fairness whatever they say, could we really, honestly ask a capitalist to own a paper which would be used to educate the people in socialist policies, which is one of the functions this paper has?

KLR: What is the structure of the paper now?

FG: That arose from the sort of paper Tanzania wanted. It was decided: what do we want? A paper which is not just a government mouthpiece, a sort of extension of the Minister of information. What was wanted was a paper that was Tanzanian; yes, putting government policies to the people,

but also a paper that spoke for the people to government. A sort of two-way traffic. Now in order to do this, the present structure of the *Standard* was devised. It was not the other way around. The structure was not something accidental. If one wanted this sort of paper, obviously it could not be, I suppose, what one would call a conventional government paper. So the shares of the company were taken over, as they have been taken over in other sectors. The shares were bought up and put under the *National Development Corporation*. In that sense we operate as a commercial company. I should also say that this company includes the import of newspapers and journals from all over the world. It is not just a newspaper by itself. And commercially the idea was that we would run as any other parastatal organisation. There was a feeling that if the character should be maintained then the paper must have no subsidy from government. Therefore there was no idea of putting in a paper that would lose a lot of money, which is often the pattern, and so it was put under the *National Development Corporation*. On the other hand obviously it could not be run for commercial purposes. Its motivation could not be commercial and of course its policy had to be guided by something beside commercial considerations. So the policymaking was put into the hands of the President personally, as distinct from the President's office. And so on one side I am responsible commercially to a Board of Directors of the *NDC*, and on the other side I am responsible for policy to the President.

KLR: And not to the government as a whole?

FG: In as much as the President is government, yes. But not to any Minister.

KLR: Is the new structure for the *Standard* also thought out in the way that the paper could function as a sort of check on government, on bureaucracy?

FG: Yes, but I don't think that manifests itself in the form of the structure. I think, once it was regarded that it had to speak for the people to government, this would be in all sorts of ways a check on bureaucracy, on everything. One then went about organising it in such a way that it could function. It is a functional structure.

KLR: A privately owned paper usually sets its limits on editorial content by its commercial interest, by circulation etc. Would not a nationalised paper, even in the framework that you mentioned, have some self-imposed censorship even if it is not imposed from outside?

FG: I think any newspaper has. Whether it is privately owned, government-owned, party-owned or whoever owns it. I think our censorship, if you want to call it that, is guided by a responsibility to the community, guided by a loyalty to certain ideas and ideals, rather than to certain persons. Obviously it is not that we feel we are God and we sit in judgment on the community. This would be the wrong impression. But we have been given a charter by the President which sets out very clearly which the aims of this paper are, what its loyalties should be. I think apart from what has been on paper I have been given guidance by the President in terms of what he requires of *me*, as an editor and therefore, what he requires of every member of the staff of this newspaper. We

have a goal and I think that is the censorship. We limit ourselves by what we think will help us achieve that goal. I don't think this is a censorship or a restriction in the sense it is used in the West. Because that presupposes that there is something very abstract called Truth, which has no relation to the community or the environment. I don't believe it exists.

KLR: But, as you said, it is still used in the West.

FG: If one wants to enter into this, I could point out a dozen number of things where they don't do it. To give just two very simple examples. We get news from the news agencies, the Western ones, which would call themselves objective and in the highest tradition of freedom of the press etc., all the cliches that they trot out. And I make no bones about it: we rewrite a lot of that stuff, not as much as I would like. Why? They refer to 'terrorists' in Southern Africa. To us they are 'freedom fighters'. I don't know for sure, but probably in 1954, they referred to a 'subversive' man called Julius Nyerere. I don't know for a fact that they did, but the chances are, they did. Now what is the truth? Is it that he was subversive or is it that he is the voice of Tanzania? These things are relative and I think you kid yourself if you think that there is this 'objectivity' that they talk about. Of course we want to be objective but within the context of what we are talking about, not on the basis of values of other societies, the values of other peoples.

KLR: You mentioned the charter by the President. Does that mean a successor could in his capacity as President change the charter or would it stand?

FG: Well, the charter stands, there is no question of repealing the charter, but of course anything can happen. I would like to institutionalize the character of this paper. I would like to build the paper in such a way that it stands independently of a charter or independently of the personality of the President or of the Editor. This is something that we have to build.

KLR: What is the difference between the *Standard* and the TANU papers (the *Nationalist* and *Uhuru*) ideologically speaking?

FG: I don't think ideologically there is a difference, because you see here again, to come back to the nature of the paper, we are not there to push out sort of socialist slogans. The charter spells out that we are to base ourselves on that type of socialism as defined in the *Arusha-declaration*. We are there to discuss. And there is no reason why the TANU paper cannot discuss and we cannot discuss and half a dozen other people discuss. We are there to discuss priorities in building socialism. This is what our function is. And you know, the more forums the better.

KLR: There is no feeling of competition between the two?

FG: No, there is a certain healthy rivalry in the sense that when they have got a story we haven't, it puts us on our toes. I think from that point of view there is competition, but there is no conflict. And then, I don't think they are exclusive. TANU papers automatically carry more partynews than we would. They have a different board of directors and they don't have the same sort of

charter that we have. Moreover, any paper reflects to an extent the characteristics of its editor, of its staff. And in that they will differ.

KLR: It could be argued then, that in view of the nationalisation and the absence of competition with the party papers, a monopoly situation has developed, which could kill a really dynamic press. And in such a situation what would happen if powerful outside papers decided to come on the market here?

FG: In fact, it might or might not be significant that the very day that this paper was nationalised the bans were lifted on all the other papers that existed in the past. I think, I had one day of being in the position of monopoly. The next day the bans were lifted, but to say that the paper would not be dynamic... Anything can happen. My answer would be: look at the paper! I think the general impression is its far more dynamic, its far freer and most important: our circulation is going up. It's up by 20% since January. I am told it is far more dynamic than before.

KLR: Could this then have been one of the reasons behind the decision to nationalise, that the paper formerly was far too mealy-mouthed, too soft on whatever happened because the owners were afraid to antagonise authority?

FG: I think the point is, what was wanted was a paper, one that both *reflected* Tanzania and *contributed towards* Tanzania. Such a paper was not there before and this is what we are trying to do: a paper that contributes to the development of the Tanzania that one aspires to and also reflects Tanzania and I think on both these counts perhaps the old *Standard* was different.

KLR: The *Standard* as it is going to be, or as it already is perhaps, is strong enough to withstand competition of papers of the Western types?

FG: Yes! I think it is strong enough. I don't think we are the sort of paper yet that we need to be and you know, I think to say: it is a new *Standard*, is wrong. We have got a long way to go, to build the sort of paper we want to build, but I am quite confident we would take the competition because I think we will have an edge on almost anybody coming in from outside. That is *we will be part of Tanzania*, which I don't think any paper coming from outside can be.

Appendix: The Standard's Mandate

The Charter to which Miss Frene N. Ginwala refers in the interview on p. 295, entitled 'A Socialist Paper for the People', appears below, followed by parts 1, 2 and 5 of the Arusha Declaration. These two documents together comprise the mandate given to the staff of the *Standard* when this paper was nationalised on February 4, 1970.

1. a socialist paper for the people

Today Tanzania's new *Standard* is born. Government has taken the newspaper into public hands and appointed its own Editor. In the future there can be no suspicion that this English language newspaper is serving the interests of foreign private owners. It is appropriate that the public should be informed of the purpose of this change, the policies which will be followed by the new *Standard*, and the manner in which it will operate.

In accordance with the Arusha Declaration, it is clearly impossible for the largest daily newspaper in independent Tanzania to be left indefinitely in the hands of a foreign company. In a country committed to building socialism, it is also impossible for such an influential medium to be left indefinitely in the control of non-socialist, capitalist owners. The reasons for Government's decision to acquire the *Standard* are thus both nationalistic and socialistic: we want Tanzanians to have control of this newspaper, and we want those Tanzanians to be responsible to the people as a whole. As a nationally owned newspaper, the first aim of the *Standard* will be to serve the interests of the people of Tanzania; it will be expected to operate without Government subsidy but its purpose will be service, not the making of profit.

The new *Standard* will be a socialist newspaper; it will support the socialist ideology of Tanzania, as defined in the Arusha Declaration, Parts 1 and 2.

The new *Standard* will give general support to the policies of the Tanzanian Government, but will be free to join in the debate for and against any particular proposals put forward for the consideration of the people, whether by Government, by Tanu, or by other bodies. Further, it will be free to initiate discussions on any subject relevant to the development of a socialist and democratic society in Tanzania. It will be guided by the principle that free debate is an essential element of true socialism, and it will strive to encourage and maintain a high standard of socialist discussion.

The new *Standard* will be free to criticise any particular acts of individual Tanu or Government leaders, and to publicise any failures in the community, by whomever they are committed. It will be free to criticise the implementation of agreed policies, either on its own initiative or following upon complaints or suggestions from its readers.

The new *Standard* will aim at supplying its readers with all domestic and world news as quickly and as fully as possible. It will be run on the basis that a newspaper only keeps the trust of its readers, and only deserves their trust, if it reports the truth to the best of its ability, and without distortion, whether that truth is pleasant or unpleasant.

The new *Standard* will endeavour to spread an understanding about socialism in Tanzania among its readers. By its discussion, and its articles it will demonstrate that the priorities in the building of socialism are a matter for free discussion among the citizens of a socialist state. It will thus help to ensure that the people's will is not only paramount in Tanzania, but is also seen to be paramount.

The *Standard* editor will be appointed by the President and will have full autonomy in the day-to-day operation of the newspaper.

Until such time as an Editorial Board is appointed, the new *Standard* will receive any directives on editorial policy, on employment policies, and on other matters, only from the President of the United Republic, to whom the editor will be exclusively and directly responsible.

The watchwords of the new socialist *Standard* of Tanzania will be: 'The Socialist Equality and Dignity of Man'. It is in that spirit that it will seek to serve the citizens of this United Republic, without distinction on grounds of race, religion, sex or tribe.

I call upon all our people to co-operate with the editor and staff of this newspaper, so that it can effectively speak for the Government to its readers, and for its readers to the Government. That must be its objective. That is how it will best fulfil its purpose of giving service to the people of Tanzania and of Africa.

Julius K. Nyerere

2. the arusha declaration (extracts)

Part one: The TANU „Creed”

The Policy of Tanu is to build a Socialist State. The principles of socialism are laid down in the Tanu Constitution, and they are as follows: –

Whereas TANU believes: –

- (a) That all human beings are equal;
- (b) That every individual has a right to dignity and respect;
- (c) That every citizen is an integral part of the Nation and has the right to take an equal part in Government at local, regional and national level;
- (d) That every citizen has the right of freedom of expression, of movement, of religious belief and of association within the context of the law;
- (e) That every individual has the right to receive from society protection of his life and of property held according to law;
- (f) That every individual has the right to receive a just return for his labour;
- (g) That all citizens together possess all the natural resources of the country in trust for their descendants;
- (h) That in order to ensure economic justice the State must have effective control over the principal means of production; and
- (i) That it is the responsibility of the State to intervene actively in the economic life of the Nation so as to ensure the well-being of all citizens and so as to prevent the exploitation of one person by another or one group by another, and so as to prevent the accumulation of wealth to an extent which is inconsistent with the existence of a classless society.

Now, THEREFORE, the principal aims and objects of TANU shall be as follows: –

- (a) To consolidate and maintain the independence of this country and the freedom of its people;
- (b) To safeguard the inherent dignity of the individual in accordance with the Universal Declaration of Human Rights;

- (c) To ensure that this country shall be governed by a democratic socialist government of the people;
- (d) To co-operate with all political parties in Africa engaged in the liberation of all Africa;
- (e) To see that the Government mobilizes all the resources of this country towards the elimination of poverty, ignorance and disease;
- (f) To see that the Government actively assists in the formation and maintenance of co-operative organizations;
- (g) To see that wherever possible the Government itself directly participates in the economic development of this country;
- (h) To see that the Government gives equal opportunity to all men and women irrespective of race, religion or status;
- (i) To see that the Government eradicates all types of exploitation, intimidation, discrimination, bribery and corruption,
- (j) To see that the Government exercises effective control over the principal means of production and pursues policies which facilitate the way to collective ownership of the resources of this country;
- (k) To see that the Government co-operates with other States in Africa in bringing about African Unity;
- (l) To see that the Government works tirelessly towards world peace and security through the United Nations Organization.

Part two: The policy of socialism

(a) Absence of Exploitation:

A truly Socialist State is one in which all people are workers and in which neither capitalism nor feudalism exists. It does not have two classes of people, a lower class composed of people who work for their living, and an upper class of people who live on the work of others. In a really socialist country no person exploits another; everyone who is physically able to work does so; every worker obtains a just return for the labour he performs; and the incomes derived from different types of work are not grossly divergent.

In a socialist country, the only people who live on the work of others, and who have the right to be dependent upon their fellows, are small children, people who are too old to support themselves, the crippled, and those whom the state at any one time cannot provide with an opportunity to work for their living.

Tanzania is a nation of peasants and workers, but it is not yet a socialist society. It still contains elements of feudalism and capitalism – with their temptations. These feudalistic and capitalistic features of our society could spread and entrench themselves.

(b) Major Means of Production to be under the Control of Peasants and Workers:

The way to build and maintain socialism is to ensure that the major means of production are

under the control and ownership of the Peasants and the Workers themselves through their Government and their Co-operatives. It is also necessary to ensure that the ruling party is a Party of Peasants and Workers.

These major means of production are: the land; forests; mineral resources; water; oil and electricity; communications; transport; banks; insurance; import and export trade; wholesale business; the steel, machine-tool, arms, motor-car, cement, and fertilizer factories; the textile industry; and any other big industry upon which a large section of the population depend for their living, or which provides essential components for other industries; large plantations, especially those which produce essential raw materials. Some of these instruments of production are already under the control and ownership of the people's Government.

(c) Democracy;

A state is not socialist simply because all, or all the major, means of production are controlled and owned by the Government. It is necessary for the Government to be elected and led by Peasants and Workers. If the racist Governments of Rhodesia and South Africa were to bring the major means of production in these countries under their control and direction, this would entrench Exploitation. It would not bring about Socialism. There cannot be true Socialism without Democracy.

(d) Socialism is a Belief:

Socialism is a way of life, and a socialist society cannot simply come into existence. A socialist society can only be built by those who believe in, and who themselves practice, the principles of socialism. A committed member of TANU will be a socialist, and his fellow-socialists – that is, his fellow-believers in this political and economic system – are all those in Africa or elsewhere in the world who fight for the rights of the peasants and workers. The first duty of a TANU member, and especially of a TANU leader, is to accept these socialist principles, and to live his own life in accordance with them. In particular, a genuine TANU leader will not live off the sweat of another man, nor commit any feudalistic or capitalistic actions.

The successful implementation of socialist objectives depends very much upon the leaders, because socialism is a belief in a particular system of living, and it is difficult for leaders to promote its growth if they do not themselves accept it.

Part five: The Arusha Resolution

Therefore, the National Executive Committee, meeting in the Community Centre at Arusha from 26.1.67 to 29.1.67, resolves; –

A. The leadership

1. Every TANU and Government leader must be either a Peasant or a Worker, and should in no way be associated with the practices of Capitalism or Feudalism.

2. No TANU or Government leader should hold shares in any Company.
3. No TANU or Government leader should hold Directorships in any privately-owned enterprises.
4. No TANU or Government leader should receive two or more salaries.
5. No TANU or Government leader should own houses which he rents to others.
6. For the purposes of this Resolution the term 'leader' should comprise the following: Members of the TANU National Executive Committee; Ministers, Members of Parliament, Senior Officials of Organizations affiliated to TANU, Senior Officials of Para-Statal Organizations, all those appointed or elected under any clause of the TANU Constitution, Councillors, and Civil Servants in high and middle cadres. (In this context 'leader' means a man, or a man and his wife; a woman, or a woman and her husband.)

the lusaka resolutions

1. Lusaka declaration

On peace, independence, development, co-operation and democratization of international relations

The Third Conference of Heads of State or Government of the following Non-Aligned countries was held in Lusaka, Zambia from 8th to 10th September, 1970. [...]

They exchanged views on the significance and the role of non-aligned countries in the present-day world with particular reference to safeguarding and strengthening world peace and security; ensuring national independence and full sovereignty of all nations on a basis of equality, the need to realize the right of all peoples to self-determination; the democratization of international relations; the promotion of rapid economic growth of the developing countries and to considering possibilities for greater consultation and co-operation among the non-aligned countries and to the strengthening of the United Nations.

2. Two and a half decades ago, the peoples of the United Nations inscribed in the Charter their desire to save succeeding generations from the scourge of war: to reaffirm their belief in fundamental human rights, in the dignity of the human person, in the equal rights of nations, large and small; to establish conditions under which justice and respect for obligations arising from treaties and other sources of international law can be maintained and to promote social justice and progress for all. The intervening period has confirmed the historic merit of these ideals and aspirations but, it has likewise demonstrated that many expectations have not been fulfilled and many problems have not been solved, notwithstanding the efforts of the non-aligned countries.

3. The policy of non-alignment has emerged from the determination of independent countries to safeguard their national independence and the legitimate rights of their peoples. The growth of non-alignment into a broad international movement cutting across racial, regional and other barriers, is an integral part of significant changes in the structure of the entire international community. It is the result of the world anti-colonial revolution and of the emergence of a large number of newly-liberated countries which, opting for an independent political orientation and development, have refused to accept the replacement of centuries-old forms of subordination by new ones. At the root of these changes lies the ever more clearly expressed aspiration of member-nations for freedom, independence and equality, and their determination to resist all forms of oppression and exploitation. This has been the substance and meaning of our striving and actions; this is a confirmation of the validity of the Belgrade and Cairo Declarations. At a time when the polarization of the international community on a bloc basis was believed to be a permanent feature of international relations, and the threat of a nuclear conflict between the big powers an ever-present spectre hovering over mankind, the non-aligned countries opened up new prospects for the contemporary world and paved the way for relaxation of international tension.

4. Our era is at the crossroads of history; with each passing day we are presented with fresh evidence of the exceptional power of the human mind and also of the dangerous paths down which its imperfections may lead us. The epoch-making scientific and technological revolution has opened up unlimited vistas of progress; at the same time, prosperity has not come to everybody, and as a

result, a major section of mankind still lives under conditions unworthy of man. Scientific discoveries and their application to technology have the possibility of welding the world into an integral whole, reducing the distance between countries and continents to a measure making international co-operation increasingly indispensable and ever more possible. Yet the states and nations comprising the present international community are still separated by political, economic and racial barriers. These barriers divide countries into developed and the developing, oppressors and the oppressed, the aggressors and the victims of aggression, into those who act from positions of strength, either military or economic, and those who are forced to live in the shadow of permanent danger of covert and overt assaults on their independence and security. In spite of the great achievements and aspirations of our generation, neither peace, nor prosperity, nor the right to independence and equality, have yet become the integral, indivisible attribute of all mankind. Our age, however, raises the greatest hopes and also presents the greatest challenges.

5. The immediate danger of a conflict between the superpowers has lessened because their tendency to negotiate for the improvement of their mutual relations is strengthening. However, it has not yet contributed to the security of the small, medium-sized and developing countries, or prevented the danger of local wars.

6. The practice of interfering in the internal affairs of other states, and the recourse to political and economic pressure, threats of force and subversion are acquiring alarming proportions and dangerous frequency. Wars of aggression are raging in the Middle East and in Indo-China and are being prolonged in South Viet-Nam and have been extended to Cambodia. The presence of foreign forces in Korea is posing a threat to national independence and to international peace and security. The continued oppression and subjugation of the African Peoples in southern Africa by the racist and colonial minority regimes, apart from being a blot on the conscience of mankind, poses a serious threat to international peace and security. This situation is becoming dangerously explosive as a result of the collusion between certain developed countries of the West and the racist minority regimes in that part of the world. The continuing arms race is causing alarm and concern; it is rendering the possibility of a nuclear detente extremely precarious and is serving as a spur to limited wars. The balance of terror between the superpowers has not brought peace and security to the rest of the world. There are welcome signs of a growing detente between the power blocs but the abatement of the cold war has not yet resulted in the disintegration of the military blocs formed in the context of great power conflicts.

7. International relations are entering a phase characterized by increasing interdependence and also by the desire of States to pursue independent policies. The democratization of international relations is therefore an imperative necessity of our times. But there is an unfortunate tendency on the part of some of the big powers to monopolize decision-making on world issues which are of vital concern to all countries.

8. The forces of racism, apartheid, colonialism and imperialism continue to bedevil world peace. At the same time classical colonialism is trying to perpetuate itself in the garb of neo-colonialism – a less obvious, but in no way a less dangerous, means of economic and political domination over

the developing countries. These phenomena of the present day world tend not only to perpetuate the evils of the past but also to undermine the future. They retard the liberation of many countries still under colonial domination and jeopardize the independence and territorial integrity of many countries, especially those of the non-aligned and developing countries, thereby hampering their advancement, intensifying tension and giving rise to conflicts.

9. The economic gap between the developed and the developing countries is increasingly widening – the rich growing richer and the poor remaining poor. The developing countries are being denied their right to equality and to effective participation in international progress. The technological revolution, which is now the monopoly of the rich, should constitute one of the main opportunities for the progress of developing countries. World solidarity is not only a just appeal but an overriding necessity; it is intolerable today for some to enjoy an untroubled and comfortable existence in exchange for the poverty and misfortune of others.

10. Concerned by this state of affairs in the world, the participants in this Conference have agreed to take joint action, and to unite their efforts towards the eradication of these ills.

11. The participants in the Conference of Non-Aligned Countries reaffirm and attach special importance to the following principles: the right of the peoples who are not yet free to freedom, self-determination and independence; respect for the sovereignty and territorial integrity of all States; the right of all States to equality and active participation in international affairs; the right of all sovereign nations to determine in full freedom, the paths of their internal political, economic, social and cultural development; the right of all peoples to the benefits of economic development and the fruits of the scientific and technological revolution; refraining from the threat or use of force, and the principle of peaceful settlement of disputes.

12. The Conference declares that the following continue to be the aims of non-alignment: the pursuit of world peace and peaceful co-existence by strengthening the role of non-aligned countries within the United Nations so that it will be a more effective instrument against all forms of aggressive action and the threat or use of force against the freedom, independence, sovereignty and territorial integrity of any country; the fight against colonialism and racialism which are a negation of human equality and dignity; the settlement of disputes by peaceful means; the ending of the arms race followed by universal disarmament; opposition to great power military alliances and pacts; opposition to the establishment of foreign military bases and foreign troops on the soil of other nations in the context of great power conflicts and colonial and racist suppression; the universality of and the strengthening of the efficacy of the United Nations; and the struggle for economic independence and mutual co-operation on a basis of equality and mutual benefit. What is needed is not redefinition of non-alignment but a rededication by all non-aligned nations to its central aims and objectives.

13. The participants in the Conference solemnly declare that they shall consistently adhere to these principles in their mutual relations and in their relations with other States. They have accordingly agreed to take the following measures:

(a) To achieve full solidarity and to initiate effective and concrete measures against all forces that

jeopardize and violate the independence and territorial integrity of the non-aligned countries and for this purpose to co-operate with and consult each other as and when necessary.

(b) to continue their efforts to bring about the dissolution of great power military alliances in the interest of promoting peace and relaxing international tensions, under circumstances ensuring the security of all states and peoples; to safeguard international peace and security through the development of social, economic, political and military strength of each country.

(c) to assert the right of all countries to participate in international relations on an equal footing which is imperative for the democratization of international relations.

(d) to offer determined support to the intensification of the work of all international bodies concerned with problems of disarmament, particularly in the preparations for and implementation of the programme of the Disarmament Decade as an integral part of general and complete disarmament.

(e) to intensify and unite efforts among the developing countries and between them and the developed countries for the carrying out of urgent structural changes in the world economy and for the establishment of such international co-operation as will reduce the gap between developed and developing countries.

(f) to intensify joint efforts for the liquidation of colonialism and racial discrimination; to this end to pledge their utmost possible moral, political and material support to national liberation movements and to ensure implementation of international decisions, including measures by the Security Council in accordance with the relevant provisions of the United Nations Charter.

(g) to continue their efforts toward strengthening the role and efficacy of the United Nations, to promote the achievement of the universality of the United Nations and to realise the urgent need for giving the People's Republic of China her rightful place in the organization and the admission of other countries. While at the same time examining the modalities of enabling countries outside the United Nations including those which are divided, to participate in the activities of the Organization and its Agencies.

(h) to strengthen steadily, and expand the domain of mutual co-operation within the international, regional and bilateral frameworks.

(i) to ensure the continuity of action by holding periodic consultations of representatives of non-aligned countries at different levels and by convening summit conferences more frequently depending on the prevailing international situation.

14. The Heads of State or Government and leaders of participating countries resolve that this Declaration as well as the statements and resolutions issued by this Conference shall be forwarded to the UN and brought to the attention of all the member States of the World Organisation. The present Declaration shall also be forwarded to all other states.

15. The participants in the Conference appeal to all nations and governments, all peace and freedom-loving forces and to all people the world over for co-operation and joint efforts for the implementation of these objectives. At the same time, they declare that they shall support all international actions that are initiated in the interests of the progress of mankind.

2. Resolution on apartheid and racial discrimination

The Third Non-Aligned Summit Conference meeting in Lusaka, Zambia, from 8-10 September, 1970.

Recalling the OAU Resolution CM/Res. 232 (XV) adopted by the Assembly of Heads of State and Government at its Seventh Ordinary Session, the Belgrade and Cairo Declarations, and the Lusaka Declarations on Southern Africa;

Noting with profound concern that South Africa arrogantly continues to pursue its policy of racial discrimination and apartheid in flagrant violation of various UN resolutions on Human Rights and fundamental freedoms;

Determined to institute effective measures with a view to restoring the human rights and fundamental freedoms of the non-white and oppressed people of South Africa;

1. FULLY ENDORSES the OAU Resolution CM/Res. 232 (XV) adopted by the Assembly of Heads of State and Government at its Seventh Ordinary Session;
2. RE-AFFIRMS the legitimacy of the struggle of the oppressed people of South Africa against the policy of apartheid and racial discrimination in order to realise their human rights and fundamental freedoms;
3. CONDEMNS any and every practice of torture, inhuman and degrading treatment of the so-called 'prisoners' and detainees in South African prisons;
4. ALSO CONDEMNS the continued presence of South African forces in Angola, Mozambique and Zimbabwe which poses a further and continuing threat to human rights and fundamental freedoms and demands their immediate and unconditional withdrawal;
5. FURTHER CONDEMNS Section 10 and 29 of the General Law Amendment Act, 1969, concerning the Bureau of State Security (BOSS) which not only constitutes one of the most sinister documents in history but also contributes decisively towards making South Africa a complete police state and violates Article II (1) of the Universal Declaration on Human Rights;
6. CONDEMNS those countries, in particular the United States, France, the United Kingdom, the Federal Republic of Germany, Italy and Japan, which, by their political, economic, and military collaboration with the Government of South Africa, encourage and incite that Government to persist in its racist policy;
7. DEPLORES the activities of the principal trading partners of South Africa, who, in defiance of appeals made by the OAU and the UN, have intensified their trade with, and increased their investments in South Africa, thus entrenching apartheid;
8. STRONGLY CONDEMNS those States which continue to sell military equipment to South Africa, or to help it produce arms and ammunition, in violation of the resolutions of the General Assembly and the Security Council of the UN, and, in this regard, strongly deplores the declared intention of the UK Government to resume the sale of arms to South Africa;
9. STRONGLY URGES the UK Government to re-consider forthwith its declared intention to resume the sale of arms of any description to the racist regime of South Africa;

10. **DENOUNCES** South Africa's so-called 'outward' looking foreign policy whose objective is to create by means of economic and financial pressures a buffer zone of puppet States on its borders in order to defend and entrench apartheid and white supremacy in Southern Africa;
11. **RECOMMENDS** to all non-aligned countries to refrain from entering into diplomatic, economic or any other relations with South Africa, and recommends to all such non-aligned countries as may be maintaining such relations with South Africa to break them forthwith;
12. **SOLEMNLY AFFIRM** the need for effective international action to bring an end to apartheid, and thereby avoid the turning of this part of the continent into a blood-soaked battlefield, with incalculable consequences for international peace and security;
13. **EXPRESSES** full support for and solidarity with the oppressed people of South Africa struggling for freedom and calls upon all countries to extend their moral and material assistance to this struggle for human rights and fundamental freedoms;
14. **CALLS UPON** all non-aligned countries to contribute financially and materially to assist the peoples fighting against colonialism, racial discrimination and apartheid in Africa, through the Liberation Committee of the OAU.
15. **INVITES** other States of the world to contribute to this cause.

3. Resolution on the Portuguese colonies (Angola, Mozambique and Guinea Bissau)

The Third Non-Aligned Nations Summit Conference meeting in Lusaka, Zambia, from 8-10 September, 1970:

Recalling the OAU Resolution CM/Res. 234 (XV) adopted by the Assembly of Heads of State and Government at its Seventh Ordinary Session;

Recalling the Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples contained in General Assembly resolution 1514 (XV) of 14 December, 1960;

Recalling also all the relevant resolutions concerning the Territories under Portuguese domination adopted by the General Assembly, the Security Council and the Special Committee on the situation with regard to the Implementation of the Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples;

Deeply concerned at the critical and explosive situation which is threatening international peace and security owing to the methods of oppression and repression which continue to be used against the African peoples of the Territories under Portuguese domination;

Noting once more with deep concern that the activities of the foreign economic and financial interests in these Territories are being pursued as intensively as ever and continue to impede the realization of the legitimate aspirations of the African peoples;

Noting further with deep concern that Portugal is waging a colonial war of suppression in Angola, Mozambique and Guinea Bissau with NATO arms;

1. FULLY ENDORSES the OAU Resolution CM/Res. 234 (XV) adopted by the Assembly of Heads of State and Government at its Seventh Ordinary Session;
2. REAFFIRMS the inalienable right of the people of Angola, Mozambique and Guinea-Bissau to freedom and independence and the legitimacy of their struggle to attain that right by all means at their disposal;
3. EXPRESSES solidarity with the struggling people of Angola, Mozambique and Guinea-Bissau and calls upon member states to give increased moral and material assistance to them in order to render their struggle more effective;
4. STRONGLY CONDEMNS the negative attitude of Portugal and its obstinate refusal to implement the relevant resolutions adopted by the United Nations General Assembly, the Security Council and the Special Committee on the situation with regard to the Implementation of the Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples;
5. FURTHER CONDEMNS the activities of the financial interests operating in the Territories under Portuguese domination which exploit the human and material resources of the Territories and impede the progress of their people towards freedom and independence;
6. CALLS upon all states to refrain from participating in the financing and construction of the Cabora Bassa Hydro-Electric Scheme;
7. FURTHER CALLS upon all states, particularly the military allies of Portugal in the North Atlantic Treaty Organisation (NATO) to take the following measures:
 - (a) to desist forthwith from giving the Portuguese Government any assistance which enables it to continue its repression of African peoples in the Territories under its domination;
 - (b) to take all necessary measures to prevent any sale or supply of weapons and military equipment to the Portuguese Government; and
 - (c) to stop the sale or shipment to the Portuguese Government of equipment and materials for the manufacture or maintenance of weapons and ammunition.

4. Resolution on Zimbabwe

The Third Non-Aligned Nations Summit Conference meeting in Lusaka, Zambia, from 8-10 September 1970:

Recalling the OAU Resolution CM/Res. 235 (XV) adopted by the Assembly of Heads of State and Government at its Seventh Ordinary Session;

Recalling UN General Assembly resolution 1514 (XV) of 14 December, 1960 containing the Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples;

Recalling further all subsequent UN resolutions concerning the situation in Zimbabwe and particularly UN Security Council Resolutions 232 (1966) of 16 December, 1966, 253 (1968) of 29 May, 1968, and 277 (1970) of 18 March, 1970, in which the Council determined that the situation in Zimbabwe constituted a threat to international peace and security;

Noting with Grave Concern:

- (a) That the measures so far taken or recommended have failed to bring the rebellion in Zimbabwe to an end;
 - (b) that some States, contrary to resolutions 232 and 253 of the UN Security Council and to their obligations under Article 25 of the UN Charter, have not only failed to stop trading with the illegal regime of Zimbabwe, but have also increased their trade with the regime;
 - (c) that the Governments of South Africa and Portugal have continued to give assistance to the illegal regime of Zimbabwe, thus diminishing further the effects of the measures decided upon by the Security Council; and
 - (d) that the situation in Zimbabwe continues to deteriorate as a result of the continued presence of South African forces in the Territory and the introduction by the illegal racist minority regime of new measures aimed at entrenching itself as well as repressing the African people in Zimbabwe, in violation of the UN General Assembly resolution 1514 (XV);
1. FULLY ENDORSES the OAU resolution CM/Res. 235 (XV) adopted by the Assembly of Heads of State and Government at its Seventh Ordinary Session;
 2. CONDEMNS the failure and refusal of the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, as the administering power, to take effective measures, including the use of force, to bring down the illegal racist minority regime and to restore the rights of the people of Zimbabwe;
 3. FURTHER CONDEMNS Britain's connivance at South Africa's armed intervention in Zimbabwe, which intervention is an act of aggression against the people and territorial integrity of Zimbabwe;
 4. AFFIRMS that the future of Zimbabwe cannot be negotiated with an illegal regime;
 5. AFFIRMS FURTHER the inalienable right of the African people of Zimbabwe to freedom and independence and the legitimacy of their armed struggle to attain that right;
 6. EXPRESSES SOLIDARITY with the people of Zimbabwe and calls upon Member States to provide increased moral and material assistance to them in order to render their armed struggle more effective;
 7. URGES all Member States to work for the maximum isolation of the rebel minority racist regime in Zimbabwe, and, in view of the armed conflict in the Territory and the inhuman treatment of prisoners, to ensure the application to that situation of the Geneva Convention of 1950 relating to the Treatment of Prisoners of War and of the Geneva Convention of 1949 relating to the Protection of Civilian Persons in Time of War.

5. Resolution on Indo-China

The Third Summit Conference of the Heads of State or Government of the Non-Aligned countries meeting in Lusaka, Zambia, from 8-10 September, 1970.

Deeply concerned at the continuation and the escalation of the war caused by the presence of

foreign armed forces especially those of the United States of America in Indo-China, resulting in untold suffering, loss of human life and property to the peoples of the region;

Pointing to the grave consequence of extension of foreign intervention to Cambodia which, as a staunch follower of peace and non-alignment had successfully defended its independence, sovereignty and territorial integrity;

Reaffirming their commitment to the principles of the Charter of the United Nations, the Universal Declaration on Human Rights and the Declarations of the Belgrade and Cairo Conferences of the Non-Aligned Nations;

Considering that it is only through negotiations between the parties concerned that a just and peaceful solution can be found in conformity with the General Accords of 1954 and 1962;

Reaffirming their full adherence to the fundamental principles of peaceful international relations, in accordance with which the sovereignty and territorial integrity of all States, great and small, are inviolable and must be respected;

Determined to oppose any attempts to compromise sovereignty and territorial integrity of any State;

1. PLEDGES support for the right of all peoples to adopt without any outside interference the form of Government they consider best suited to their development;
2. AFFIRMS its full support for the heroic struggle which the people of the Indo-China states continue to wage for freedom and independence;
3. EXPRESSES the hope that the Paris Talks will lead as quickly as possible to a lasting settlement which will enable the people of Vietnam to decide their destiny by themselves, and also help in a peaceful solution of the problem of Laos and Cambodia;
4. CALLS for the immediate, total and unconditional withdrawal of all foreign forces from Vietnam to enable the Vietnamese people to exercise their right of self-determination without foreign interference.
5. APPEALS for a peaceful solution of the problems of Laos and Cambodia ensuring their independence, territorial integrity, sovereignty, neutrality and unity.

6. General resolution on decolonisation

The Third Summit Conference of Non-Aligned Countries meeting in Lusaka, Zambia, from 8-10 September 1970:

Recalling the UN Declaration on Decolonisation and the relevant UN General Assembly resolution on the rights of all peoples to self-determination and independence;

Deeply concerned over the continuing rule of regimes of oppression and colonial and racist exploitation and over the serious human, political and moral consequences which could ensue from the misdeeds;

Strongly convinced of the serious threats to international peace and security posed by the activities of colonial and racist powers;

Considering that the multi-form political, moral, diplomatic, economic, financial and military assistance granted to the Portuguese Government, to the illegal authorities in power in Salisbury and to the fascist and criminal government of Pretoria by their friends and allies, which enables them to pursue their oppressive and exploiting activities to the detriment of African peoples and Governments;

1. MAKES AN URGENT APPEAL to France and Spain to permit in the shortest possible time that the peoples of their colonies can exert freely and under the control of the UN and the OAU their right to self-determination;
2. DECIDE as far as Portugal, South Africa and Zimbabwe are concerned, to take the following measures as long as these countries will not conform to the UN decisions on decolonisation and racial discrimination: –
 - (a) To impose an embargo on trade with these three countries;
 - (b) To sever diplomatic relations with Portugal and South Africa;
 - (c) To deny landing rights and all facilities to any aircraft and vessel coming from or heading to South Africa, Portugal or Zimbabwe;
 - (d) To make substantial contribution to the Special Fund of the OAU Liberation Committee; and
 - (e) To increase support and material aid to Liberation movements through the OAU.
3. ENTRUSTS its Chairman with the important mission of undertaking all appropriate actions and initiatives with the trading and military partners of the colonial and racist oppressive regimes without detriment to any form of concerted action by non-aligned countries at all levels with a view to putting an end to this assistance in accordance with the numerous resolutions of the United Nations General Assembly and Security Council as well as those of the non-aligned States and the Organisation of African Unity;
4. REQUESTS the Chairman of the Conference of non-aligned countries, within the framework of this important mission, to contact in the most appropriate manner the NATO countries and particularly the United States of America, Great Britain, France, Western Germany, Italy as well as Switzerland and especially Japan to ask them to put an immediate end to their assistance which directly or indirectly strengthens the regimes of colonial and racist oppression.

7. Expression of Thanks to the Host Government

The Heads of State or Government and leaders of delegations participating in this conference express their high appreciation of the excellent arrangements made by the Government of Zambia and the deep gratitude to President Kaunda for his inspiring inaugural address. They record their admiration for the friendly people of Zambia who are in the vanguard of the struggle against racialism, colonialism and express their solidarity with them and with the oppressed people of Southern Africa.

They further record their great appreciation of the indefatigable efforts and hard work of the Ministers of the Zambian Government, the Mayor of Lusaka, and the workers, engineers and others who put up such a magnificent Conference Hall and set up a most beautiful village in record time.

8. Resolution on the Middle East

The Heads of State or Government of Non-Aligned countries:

1. REAFFIRM previous resolutions adopted by non-aligned countries which have drawn attention to the dangerous situation in the Middle East as well as to the fact that continued Israeli occupation of the territories of three non-aligned countries constitutes a violation of United Nations principles, a challenge to the aims of non-alignment, and a grave threat to peace;
2. CONSIDER it impermissible for Israel to keep the territories of three sovereign and non-aligned countries under occupation and continually to pursue the policy of flagrant use of force and to use the occupation of these territories as a means of pressure for imposing solutions;
3. REITERATE the inadmissibility of the acquisition of territories by force and call for the immediate withdrawal of Israel from all Arab territories occupied after the 5th of June, 1967;
4. DECLARE that full respect for the inalienable rights of the Arab people of Palestine is a prerequisite to peace in the Middle East;
5. CALL for the full restoration of the rights of the Arab people of Palestine in their usurped homeland and reaffirm their support in their struggle for national liberation and against colonialism and racism;
6. REITERATE the necessity of abiding by and implementing UN resolutions adopted in this regard;
7. EXPRESS their support to the efforts of the Special Representative of the Secretary-General of the United Nations to implement the Security Council resolution of 22 November, 1967;
8. DEPLORE Israel's obstruction of these efforts aimed at establishing peace based on justice and, in particular, its interruption of the talks undertaken by the United Nations Special Representative in carrying out the task entrusted to him by the Security Council resolution;
9. RECOMMEND to the UN to take adequate measures against Israel if it continues to disregard UN efforts to establish peace based on justice in accordance with the Security Council resolution of 22 November 1967).

9. Resolution on the question of the illegal arrest and detention of two Algerian Citizens by Israeli authorities

The Conference of Heads of State or Government of the Non-Aligned countries, meeting in Lusaka, from 8-10th September, 1970.

Seriously concerned at the illegal arrest in Israel of two Algerian air passengers travelling in a BOAC plane;

Emphasizing the seriousness of such a practice in violation of international conventions and regulations which could lead to very grave consequences;

Affirming the United Kingdom's responsibility in as much as BOAC is an airline of that country and flies under a British flag;

1. CONDEMNS the illegal arrest and detention of the two Algerian citizens by the Israeli authorities, in flagrant violation of international conventions on civil aviation;
2. EXPRESSES its support and solidarity with the Democratic People's Republic of Algeria in its demand for the release of its two nationals;
3. DEMANDS the immediate and unconditional release of the two Algerian citizens by the Israeli authorities;
4. CALLS UPON the United Kingdom to fulfil its international obligations and to take all steps in order to secure the release of the two Algerian passengers;
5. APPEALS to the Secretary-General of the United Nations, to the IFALPA and ICAO, to take necessary measures with a view to ensuring, without delay, the release of the two Algerian passengers.

10. Declaration on disarmament

Conscious of the threat to mankind posed by the ever-spiralling arms race, especially in view of the existing large stockpiles of and impending new qualitative advance in the ever more devastating nature of nuclear armaments, the Heads of State or Government reaffirm their conviction, expressed at the Belgrade and Cairo Summit Conferences of Non-Aligned countries, that general and complete disarmament under effective international control is the most imperative and urgent need of the international community today.

2. The Conference welcomes the designation of the 1970's as the 'Disarmament Decade'. The participating countries are determined to spare no efforts to ensure the success of the Disarmament Decade. They will co-operate closely among themselves and with other like-minded countries to help in the drawing-up of a comprehensive programme of disarmament. The Conference is of the opinion that the following general order of priorities should be followed in drawing-up such a programme:

- (i) Measures in the field of nuclear disarmament, such as a cut-off in the production of fissionable material for weapons purposes and the transfer of resources from the production of such materials to peaceful uses; a stoppage of the production of nuclear weapons; a comprehensive test ban and a reduction and destruction of the stockpiles of nuclear weapons;
- (ii) Other measures of priority in the disarmament field: an agreement prohibiting the development, production and stockpiling of Chemical and Biological (Bacteriological) weapons and their elimination from the arsenals of all nations, etc;
- (iii) Non-armament or confidence-building measures, such as a convention on the non-use of

nuclear weapons, demilitarisation of the sea-bed and the ocean floor beyond an agreed limit, the establishment of nuclear free zones etc.

3. The participating States feel that it may be useful to convene a World Disarmament Conference at an appropriate time open for participation to all States.

4. An essential confidence-building measure for ensuring progress in the field of disarmament is a firm commitment assumed through an international agreement, binding and universal in character, not to resort to force and not to intervene in any manner whatsoever and under any circumstances in the internal affairs of other States.

5. The Conference is aware of the tremendous contribution which the technology of the peaceful uses of nuclear energy, including peaceful nuclear explosions, can make to the economy of the developing world. It is of the opinion that the benefits of this technology should be available to all States without any discrimination.

6. The Conference notes the conclusion of the Treaty on Principles Governing the Activities of States in the Exploration and Use of Outer Space, including the Moon and other Celestial Bodies, and the Agreement on the Rescue of Astronauts, the Return of Astronauts and the Return of Objects launched into Outer Space. The participating countries declare that the Outer Space should be used exclusively for peaceful purposes. They deplore the fact that, despite repeated directives of the UN General Assembly, the Convention on the Liability for Damage Caused by Objects Launched into Outer Space has not been finalised so far, and call upon all States, in particular the Space powers, to co-operate in facilitating early agreement in this connection.

11. Statement on the Seabed

The Conference of Heads of State and Government is aware that developing technology is making the seabed and the ocean floor, and the sub-soil thereof, beyond the limits of national jurisdiction accessible and exploitable for scientific, economic, military and other purposes. It is convinced that this area should be used exclusively for peaceful purposes and that the potential wealth of the area and its resources should be developed and used for the benefit of mankind as a whole.

The Conference is convinced that rapid progress in this direction is essential if conflict and tension are to be removed from the area and if its resources are to be used for the benefit of mankind. In this connection, the Conference regrets to note that the UN Committee on the Seabed has not yet been able to submit a draft Declaration to the General Assembly and expresses the hope that the General Assembly will still be able to adopt such a Declaration to mark the celebration of the 25th anniversary of the United Nations. In the view of the Conference of Heads of State and Government, such a Declaration should, *inter alia*, reflect the following basic principles:

- (1) The seabed and the ocean floor and the sub-soil thereof beyond the limits of national jurisdiction, as well as the resources of the area, are the common heritage of mankind.
- (2) The area shall not be subject to national appropriation by any means. No State shall exercise

or claim sovereign right over any part of it. Nor shall any State or person claim, exercise or acquire rights with respect to the area or its resources incompatible with these basic principles and the international regime to be established.

(3) The area shall be used exclusively for peaceful purposes.

(4) The exploration of the area and the exploitation of its resources shall be carried out for the benefit of mankind as a whole, irrespective of the geographical location of States, whether land-locked or coastal, and taking into account the special needs and interests of the developing countries.

(5) On the basis of these principles, an international regime, including appropriate international machinery to give effect to its provisions, should be established by an international treaty. The regime should provide for the orderly development and rational management of the area and its resources and ensure the equitable sharing by the international community in the benefits derived therefrom. It should also make adequate provisions to minimise fluctuation of prices of land minerals and raw materials that may result from such activities.

2. The Conference of Heads of State and Government also supports the convening at an early date of a conference on the Law of the Sea, after due preparations have been made for it by a preparatory committee, to review the regimes of the high seas, the continental shelf, the territorial sea and contiguous zone, fishing and conservation of living resources of the high seas, particularly in order to arrive at a clear, precise and internationally accepted definition of the area of the seabed and ocean floor which lies beyond national jurisdiction, in the light of the international regime to be established for that area. These questions should be dealt with together in a comprehensive manner rather than piecemeal.

12. Statement on the United Nations

The Heads of State or Government and the Leaders of delegations participating in the Conference rededicate themselves to the purpose and principles of the United Nations Charter. They reaffirm their deep conviction that the United Nations provides the most effective means to maintain and promote international peace and security, strengthen freedom, and harmonise relations between States.

2. The United Nations has a vital role to play in safeguarding the independence and sovereignty of the non-aligned nations. It also provides the most suitable forum for co-operative action by the non-aligned countries and to facilitate the democratisation of international relations. While exhorting the permanent members to faithfully discharge their obligations under the Charter, the Conference records its concern at the tendency of the great powers to subordinate the work of the organisation to their own interests and requirements and to bypass the World Organisation in the solution of international problems of crucial importance. The Conference is convinced that if all the members of the United Nations were involved in finding solutions to world problems, this

would foster a spirit of partnership and give a sense of commitment to any decision that may be arrived at. The non-aligned countries are conscious that in the exercise of their influence on vital international problems they would gain strength through unity and well-defined ends and objectives.

3. The Conference is of the firm conviction that if the United Nations has not been very successful in some of its various endeavours, it is not only because of any inherent defect of the Charter but also because of the unwillingness of some member States to fully observe the principles of the Charter. The non-aligned Heads of State or Government are resolved to take such measures as will make the United Nations more effective and to this end agree to participate in the forthcoming commemorative session and call upon all member States to examine proposals for improving the procedures and working methods of the United Nations.

4. The Heads of State or Government declare that for the United Nations to be more effective member States must recognize and accept the principle of universality in terms of its membership. In this regard they stress the urgent need of restoring to the People's Republic of China her rightful place in the Organisation. It is also imperative for the United Nations to examine the modalities of enabling all countries which are still outside the United Nations, including those which are divided, to participate in the activities of the Organisation and its agencies.

5. The peace-keeping machinery of the United Nations needs to be strengthened in accordance with the provisions of the Charter. The non-aligned countries have made the most significant contribution to the various United Nations peace-keeping operations so far. The Conference urges a speedy resolution of differences on the initiation, control and financing of United Nations peace-keeping operations to enable the United Nations to play a more effective role in preserving peace. The participating countries pledge their support for the realization of this end and to consider the desirability of offering standby Forces for future United Nations peace-keeping operations. The Conference is convinced that it would be difficult to assure peace and security unless the countries agree with the peaceful implementation of the UN resolutions and in particular the decisions of the Security Council which member States have agreed to carry out in accordance with the Charter.

6. The Conference is convinced that special attention should be paid to improving the capability of the United Nations to play an effective role in the economic and social field with a view to ensuring that the World Organisation gives due priority to questions of development. The participating countries urge that further efforts be made to ensure equitable geographical representation in the various organs of the United Nations as well as in the Specialised Agencies.

7. With growing inter-dependence in the world brought about by economic and technological factors, regional co-operation has become a significant factor in international relations. The Conference is of the view that it is essential that regional co-operation should be developed in fulfilment of the purposes of the UN Charter.

8. On the occasion of the 25th Anniversary of the United Nations, the non-aligned countries participating in the Conference are determined to co-operate among themselves, and with other

countries, to strengthen the functions of the United Nations for the purpose of strengthening peace, consolidating independence, promoting development and bringing about greater co-operation on the basis of equality of all States. With this end in view, the participating countries agree to specifically exert efforts on the following issues during the current Session:

- (1) Adoption of the Declaration on Principles Governing Friendly Relations among States as approved by the 1970 Special Committee on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States. The Conference urges all countries to co-operate actively with a view to ensuring that the General Assembly adopts this Declaration at its commemorative session.
- (2) Adoption of a Declaration on strengthening international peace and security. This Declaration should be based on scrupulous respect for the observance in practice of the Principles of the Charter, of peaceful co-existence and friendly relations among the States and would particularly emphasize renunciation of the threat or use of force against the territorial integrity or political independence of any State, non-intervention in the internal affairs of any State, the inviolability of established frontiers, prohibition of aggression and non-recognition of territorial acquisition by conquest, respect for the sovereign equality of nations, peaceful settlement of disputes, disarmament including nuclear disarmament, and the promotion of economic and social development in particular of developing countries. The Conference noted with interest the discussion that has been taking place in the United Nations on this subject and expressed the hope that efforts would continue to be made to formulate comprehensive measures for strengthening international peace and security.
- (3) Adoption of the document on international development and strategy for the second development decade, in accordance with the guidelines for action contained in the statement on economic co-operation and development issued by the Conference.
- (4) On the Tenth Anniversary of the Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples, an action programme should be worked out for speedy and complete implementation of the Declaration and for the mobilisation of international public opinion towards this end. The United Nations can take legitimate pride in bringing about freedom and independence to millions of people under colonial bondage, however on the eve of the 10th Anniversary of the Declaration on the Granting of Independence to the Colonial Peoples, the non-aligned nations are acutely conscious that over 28 million peoples and 45 dependent territories have yet to exercise their right of self-determination in the vast areas of South Africa and elsewhere and that this constitutes a violation not only of the above referred to Declaration but also of the United Nations Charter. The Conference is determined to take joint action in this regard in line with the statement on Southern Africa, colonialism and apartheid adopted by the Conference.
- (5) Adoption of a programme for the Disarmament Decade along the lines laid down in the statement on Disarmament issued by the Conference.
- (6) The Declaration of the Indian Ocean as a zone of peace. A Declaration should be adopted calling upon all States to consider and respect the Indian Ocean as a zone of peace from which great

power rivalries and competition as well as bases conceived in the context of such rivalries and competition, either army, navy, or air force bases, are excluded. The area should also be free of nuclear weapons.

(7) Adoption of a Declaration of Principles on the peaceful uses of the seabed and the exploration and exploitation of its resources on the lines of the statement issued on the subject by the Conference.

9. The participants in the Conference are convinced that they should establish close and continuing co-operation on all questions considered in the United Nations in an endeavour to assure that the principles of non-alignment proclaimed at the Belgrade and Cairo Conferences and again here at Lusaka are properly reflected in actions undertaken in the World Body.

13. Resolution on the strengthening of the role of the non-aligned countries

The Conference of Non-Aligned Countries, meeting at its third regular session at Lusaka, Zambia, from 8 to 10 September, 1970.

Considering that the strengthening of the international role of the non-aligned countries with a view to the solution of the problems, difficulties and concerns common to all peoples and Governments of the international community constitutes one of the major objectives of this Conference, *Considering* the numerous statements of Heads of State and delegations during the general debate at the present session, urging the pressing need to ensure the continuity and increase the effectiveness of the role of the non-aligned countries by ensuring the implementation, through appropriate machinery, of the decisions, resolutions and directives of the conferences of non-aligned countries, *Considering more particularly*, in this connexion, the pertinent statements of His Excellency President Kenneth Kaunda in his opening address at the present Summit Conference of Non-Aligned Countries:

'A call for action is not enough unless there exists an adequate machinery to carry it out. Perhaps this is the one factor to which not much attention was given in the past ... It is for this reason that we genuinely need the machinery for maintaining contact among us to ensure continuity in the development of the non-aligned movement and the implementation of our decisions.'

Considering that the foregoing makes clear the need for appropriate implementation machinery of a flexible character while at the same time having no financial implications, to provide for continuity, maintain contacts between member States and ensure the implementation of the decisions of the conferences of non-aligned countries;

1. ENTRUSTS its Chairman, with the function of taking all necessary steps to maintain contacts among member States, ensure continuity, and carry into effect the decisions, resolutions and directives of the Conference of Non-Aligned Countries;

2. REQUESTS all representatives of the non-aligned countries in the United Nations and its specialized agencies and in all international bodies to co-ordinate and harmonise their efforts and to take all necessary steps to ensure the appropriate implementation of the resolutions, decisions and directives of the Conference of Non-Aligned Countries.

14. Declaration on non-alignment and economic progress

The Heads of State or Government of non-aligned countries, united by common political and economic aspirations.

Expressing the determination of the non-aligned countries to achieve economic emancipation, to strengthen their independence and to make their contribution to world peace and to economic and social progress for the benefit of all mankind;

Reviewing the lack of progress in the implementation by the international community of the policies and objectives declared by them at Belgrado and Cairo, and those enshrined in the Charter of Algiers;

Disturbed by the rapidly widening gap between the economies of the rich and the poor nations, which constitutes a threat to the independence of developing countries and to international peace and security;

Noting with concern the negative trends which exclude developing countries, in particular the decline in the share of developing countries, from the mainstream of world economic life despite their endeavour to participate in contemporary progress;

Noting in particular the decline in the share of developing countries in world export trade from one third in 1950 to 1/6th in 1969;

Noting further with regret the decline in financial flows in terms of percentage of GNP from developed to developing countries and the increase in financial flows from developing to developed countries by way of payments of account of debts, dividends, and royalties, and financial and commercial services;

Believing that the poverty of developing nations and their economic dependence on those in affluent circumstances constitute a structural weakness in the present world economic order;

Convinced that the persistence of an inequitable world economic system inherited from the colonial past and continued through present neo-colonialism poses insurmountable difficulties in breaking the bondage of poverty and shackles of economic dependence;

Realising that the occupation of parts of territories of non-aligned developing countries and dependent nations by aggressors or minority governments deprives these groups of their natural resources and constitutes a hindrance to their development;

Considering that the gap in science and technology between the developing and developed countries is widening and the need for preventing the emergence of technological colonialism is pressing;

Recognising that the massive investments in the economic and social progress of mankind can be made if agreements are reached to reduce expenditure on armaments;

Conscious of the increase since the meeting in Belgrade, in the capability of non-aligned countries to plan, organise, and manage their own economic development, both individually and within a multi-national co-operative framework, and the progress made by them during the sixties;

Convinced that the second United Nations Development Decade provides an opportunity to bring about structural changes in the world economic system so as to meet the pressing needs of poor nations, to strengthen their independence, and to provide for a more rapid and better balanced expansion of the world economy;

HEREBY

A. *Pledge themselves*

- (i) to cultivate the spirit of self-reliance and to this end to adopt a firm policy of organising their own socio-economic progress and to raise it to the level of a priority action programme;
- (ii) to exercise fully their right and fulfil their duty so as to secure optimal utilisation of the natural resources in their territories and in adjacent seas for the development and welfare of their Peoples;
- (iii) to develop their technology and scientific capability to maximise production and improve productivity;
- (iv) to promote social changes to provide increasing opportunity to each individual for developing his worth, maintaining his dignity, making his contribution to the process of growth and for sharing fully in its fruits;
- (v) to promote social justice and efficiency of production, to raise the level of employment and to expand and improve facilities for education, health, nutrition, housing and social welfare;
- (vi) to ensure that external components of the developmental process further national objectives and conform to national needs; and in particular to adopt so far as practicable a common approach to problems and possibilities of investment of private capital in developing countries;
- (vii) to broaden and diversify economic relationships with other nations so as to promote true inter-dependence;

B. DECIDE

- (i) to foster mutual co-operation among developing countries so as to impart strength to their national endeavour to fortify their independence;
- (ii) to contribute to each other's economic and social progress by an effective utilization of the complementarities between their respective resources and requirements;
- (iii) to intensify and broaden to the maximum extent practicable, the movement for co-operation and integration among developing countries at sub-regional, and inter-regional levels for accelerating their economic growth and social development and take into account the necessary measures

required to guarantee that the peoples of developing countries concerned receive the benefit of the integration and not the foreign companies operating within the integrated area;
 (iv) and to this end, to adopt the following Programme of Action in the field of –

I. Planning and Projection

- (a) to identify products and countries in which production can be stimulated and expanded with a view to increasing existing income and trade exchange;
- (b) to identify projects and programmes for which import requirements capable of being met from developing countries are likely to arise, and
- (c) to define as closely as possible financing and technological requirements to secure increases in production and to support expansion of trade flows amongst developing countries.

II. Trade, Co-operation and Development

- (a) to organise exchange of information in regard to products of export interest to developing countries;
- (b) to provide adequate access to products of export interest to other developing countries, especially by preferential reduction of import duties;
- (c) to negotiate long-term purchases and sales agreements in respect of industrial raw materials and to orient policies of official procurement organisations in favour of developing countries;
- (d) to evolve payment arrangements to support expansion of trade exchanges amongst developing countries;
- (e) to facilitate transit traffic for the diversification and the expansion of the external trade of landlocked countries;
- (f) to facilitate international traffic across overland transit highways crossing international borders amongst developing countries; and
- (g) to encourage travel and tourism amongst developing countries.

III. Industrial, Mineral, Agricultural and Marine Production

- (a) to exchange information on needs and resources of different developing countries in respect of technical know-how, research, consultancy services, experts and training facilities; and
- (b) to institute and intensify programmes of co-operation at bilateral, regional and inter-regional levels to combine needs and resources of developing countries for furthering one another's production programmes and projects;
- (c) to co-ordinate through policies and measures for the utilization in their national interest their mineral and marine resources and for the protection of the maritime environment;

IV. Development of Infrastructure

- (a) to facilitate mutual co-operation in preparing pre-investment surveys and in executing projects

for the development of one another's infrastructure in the field of road and rail communications, irrigation and power; and

(b) to take concerted measures for transforming the prevailing systems of communications, transport and commercial services previously designed to link metropolitan countries to their dependent territories so as to promote direct commerce, contact and co-operation amongst developing countries.

V. *Application of Science and Technology*

(a) to organize means and measures to share one another's experience in the application of science and technology to processes of economic and social development;

(b) to institute schemes of co-operation for the acquisition of skills relevant to their situation and in particular to promote exchange of trainees and experts and thus provide for optimum use and efficiency of their specialised technological and scientific institutions; and

(c) to devise programmes for adoption of technology to the special needs of countries in different stages of development, and to provide for its widest possible diffusion to developing countries and for the conservation of their technical skills and personnel in consonance with their needs and conditions.

VI. *Mechanism*

to facilitate contact, exchange of information, co-ordination and consultations among Governments and among competent organisations and institutions in order to further mutual co-operation and integration for implementing programmes of action;

C. URGE THE UNITED NATIONS

(i) to fulfil the objectives enshrined in the Charter 'to promote social progress and better standards of life in larger freedom';

(ii) to employ international machinery to bring about a rapid transformation of the world economic system, particularly in the field of trade, finance and technology so that economic domination yields to economic co-operation and economic strength is used for the benefit of the world community;

(iii) to view the developmental process in a global context and to adopt a programme of international action for utilisation of world resources in men and materials, science and technology, benefiting developed and developing countries alike;

(iv) to adopt at the forthcoming Commemorative Session a Declaration on an international strategy providing for the following:

I. *Goals and Objectives*

(a) International co-operation for economic development is not a one sided process of donor-

donee relationship; the development of developing countries is a benefit to the whole world, including the more advanced nations;

(b) The aim of international economic co-operation should be to provide a dynamic combination of the world's production, market and technological factors to promote a rational division of labour and a humane sharing of its fruits; international co-operation should strengthen the capability of developing countries to exercise fully their sovereignty over their natural resources;

(c) A rapid transformation of the world economic system should be achieved through the adoption of convergent and concomitant policies and measures so that the developing and developed countries become partners, on a basis of equality and mutual benefit, in a common endeavour for peace, progress and prosperity;

(d) The essential purpose of development is to provide equal opportunity for a better life to everyone; the aim should, therefore, be to accelerate significantly the growth of gross product per head so that it is possible to secure for everyone a minimum standard of life consistent with human dignity;

II. *Policies and Measures*

(a) Since primary commodities constitute a preponderant source of foreign income for most developing countries, provision should be made for maximising their consumption, diversifying their utilisation, securing for producers a fair and equitable return, organising their production on the basis of endowment factors, and securing for developing countries an increasing share of the growth in consumption; unfinished action to conclude commodity agreements should be completed by 1972;

(b) International action should be taken to promote processing of primary products in areas of production and to provide access to consuming markets of processed products, free from all tariff and non-tariff barriers;

(c) The scheme of non-discriminatory non-reciprocal preferences in favour of products of developing countries is implemented without further delay;

(d) Other measures should be undertaken to secure for developing countries an increasing share of international trade in manufactured and semi-manufactured goods, especially through adjustment of production structures in developed countries;

(e) A distinction should be made between transfer of resources intended to promote development of developing countries and commercially motivated investments;

(f) The net flow of financial transfers from developed to developing countries should correspond, by 1972, to a minimum of 1 per cent of the GNP of each developed country, 3/4 of which should be from official sources;

(g) Financial transfers for development should be untied and provided on terms and conditions compatible with the efficiency of the developmental progress;

- (h) Appropriate measures should be adopted to alleviate the burden of debts on developing countries;
- (i) A link between Special Drawing Rights and development finance should be established by 1972;
- (j) Steps should be taken to enable developing countries to extend their merchant marines, to develop their shipbuilding industries, and to improve and modernise their ports. Urgent action is needed to restrain the alarming increase in freight rates and to eliminate discriminatory and restrictive elements from it. Consultation machinery for the solution of difficulties of shippers from developing countries needs to be improved to increase its efficiency;
- (k) Concerted measures should be undertaken to bridge the widening gap in the technological skills between developing and developed countries, to facilitate diffusion of technology, patented and non-patented, on reasonable terms and conditions, and to ensure that transfers of technology are free from illegitimate restraints. An appropriate international mechanism should be devised to implement these measures;
- (l) Provision should be made to expand research and development on materials with which developing countries are endowed. Arrangements should also be made for their nationals and institutions to build up scientific capabilities;
- (m) Within the framework of international development strategy, special measures should be taken to improve the productive capacities and develop the infra-structure of least developed, including land-locked countries so as to enable them to derive full benefit from convergent and concomitant measures; and
- (n) Mutual contact and co-operation amongst developing countries is an indispensable element in the global strategy. The developed countries should support the initiatives of developing countries in this regard and pay special attention to concrete proposals that may be put forward by them to this end.

D. DECLARE THEIR DETERMINATION

- (a) to undertake sustained and continuous endeavours within the United Nations system to secure faithful implementation of international development policies and programmes;
- (b) to further the unity and solidarity of the Group of 77 at all levels including the convening of a ministerial meeting to prepare for UNCTAD 3;
- (c) to review and appraise periodically the progress of mutual co-operation in the field of development in pursuance of the programme of action;
- (d) to seek ways and means for strengthening the capabilities of the United Nations system, to fulfil its commitments to social and economic progress.

15. Resolution on Namibia

The Third Non-Aligned Nations Summit Conference meeting in Lusaka, Zambia, from 8th-10th September 1970.

RECALLING the Organisation for African Unity Resolution CM/Res. 231 (xv) adopted by the Assembly of Heads of State and Government at its Seventh Ordinary Session;

RECALLING United Nations General Assembly resolution 1514 (xv) of 14th December, 1960, containing the Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples, and Security Council resolution 264 (1969) and 276 (1970) by which the Council recognised the decision of the General Assembly to terminate the mandate of South Africa over South-West Africa (Namibia) and decided to assume direct responsibility for the territory until its independence and in which the continued presence of the South African Government in Namibia as well as all acts taken by that Government on behalf of or concerning Namibia after the termination of the mandate were declared illegal and invalid;

RECALLING, furthermore, United Nations Security Council resolution 269 (1969) of 12th August, 1969, in which the Council called upon the Government of South Africa to withdraw its administration from Namibia before 4th October, 1969;

NOTING THAT the continued refusal of the Government of South Africa to comply with the decisions of the United Nations General Assembly and Security Council demanding the immediate withdrawal of its administration from Namibia largely stems from the fact that some important Western powers and interests continued to extend their economic, military and political assistance to South Africa;

1. FULLY ENDORSES the Organisation for African Unity Resolution CM/Res. 231 (xv) adopted by the Assembly of Heads of State and Government at its Seventh Ordinary Session;
2. STRONGLY CONDEMNNS the negative attitude of the South African Government and its obstinate refusal to comply with the relevant resolutions adopted by the General Assembly and the Security Council regarding Namibia;
3. FURTHER CONDEMNNS the activities of foreign financial interests operating in Namibia which exploit the human and material resources of Namibia and impede the progress of the people of Namibia towards freedom and independence;
4. REAFFIRMS the inalienable right of the people of Namibia to selfdetermination and independence and the legitimacy of their struggle to attain that right by all means at their disposal;
5. PLEDGES its solidarity with the people of Namibia struggling for freedom and requests all member States to provide increased moral and material assistance to them;
6. REAFFIRMS its belief that the task of giving effect to the decisions of the Security Council and the General Assembly of the United Nations is the responsibility of the United Nations and each individual member State;
7. CALLS upon all States to take more concerted steps to give effect to the decisions of the United Nations to terminate the rule of the Government of South Africa over Namibia and to establish the Sovereignty of the United Nations in Namibia;
8. CALLS upon all governments to refrain from selling and delivering all forms of armaments, military equipment or material capable of being used for military purposes to the Republic of South Africa;

9. INVITES Trade Unions in all countries to refuse to handle any shipment to South Africa of arms, military equipment or other material capable of being used for military purposes;
10. INVITES shipping, banking, brokerage and other commercial firms to refrain from assisting in any way in the sale or delivery of shipment to South Africa of arms, military equipment or other material capable of being used for military purposes;
11. CALLS for the application of complete and mandatory economic sanctions under Chapter 7 of the Charter of the United Nations and, in any event, the thorough application of paragraph 5 of the Security Council Resolution 276 (1970);
12. FURTHER CALLS on the United Nations to take steps to ensure the mounting of a worldwide publicity campaign on Namibia and on the illegal and cruel rule of the Government of South Africa;
13. CALLS ATTENTION to the high infant mortality rate of African children in Namibia due to the deliberate policies of neglect of the South African Government calculated to destroy part of the African population and RECOMMENDS that an examination be undertaken by the United Nations and the Organisation for African Unity to determine whether the policies pursued by that Government constitute a crime of Genocide under Article VIII of the Genocide Convention.

15. Resolution on Cyprus

The Heads of State or Government reaffirm their conviction that the Cyprus problem should be solved peacefully, without any outside interference or intervention, on the basis of the respect of Cyprus' unrestricted sovereignty and independence and the internationally accepted democratic principles including the safeguarding of the legitimate rights of the Cypriot Turkish community and the criteria laid down in their Declaration of 9th October, 1964 in Cairo and in conformity with the Charter and the resolutions of the United Nations.

Appendix:

These resolutions were released to the press on September 14 in Lusaka. They have now been published as *Lusaka declaration [...] and resolutions [...]*, Lusaka Zambia, 8th to 10th September, 1970 (Ministry of Foreign Affairs, Lusaka). A substantial difference between the two texts is the resolution on Namibia which does not figure in the text released on September 14 and which in the printed version carries the same number as the next resolution on Cyprus (15). This pamphlet also contains reservations made by seven delegations and, as an addendum, another resolution, No. 16, on 'Israeli aggression against Lebanon'. We print that resolution too, as well as Reservation No. 5, concerning Resolution No. 6. The other reservations concern the resolutions on the Middle East (1, 3, 6), Cyprus (4, 7), and South East Asia (2). Ed.

16. Resolution concerning Israeli aggression against Lebanon

The Third Conference of the non-aligned countries, meeting in Lusaka, from 8th-10th September, 1970.

Having taken note of the statement made by the Head of the Lebanese delegation on the latest aggression waged by Israeli Forces against Southern Lebanon;

Considering that this aggression is bound to intensify tension in the area;

Having been informed of Resolution No. 285 adopted by the Security Council on 5th September, 1970, requesting the immediate and complete withdrawal of the Israeli forces from the Lebanese territory;

In view of the continued Israeli aggression against Lebanese territory;

Bearing in mind that maintenance of peace constitutes one of the fundamental principles of the United Nations Charter and of the non-aligned States;

Fully aware of its responsibilities with regard to preservation of international peace and security;

Taking into account the Security Council resolution calling for immediate and complete withdrawal of Israeli forces from the Lebanese territory;

EXPRESSES its deep concern over the frequent Israeli aggression against Lebanese territory;

URGES all member states of the world organisation to exert all the necessary efforts and to take all possible measures to prevent the recurrence of such aggressions.

Reservation no. 5

Chairman,

This is to respectfully inform you for the record, that Swaziland reserves her position with regard to the section dealing with an economic trade, air, sea embargo on South Africa – including severing of diplomatic relations, with Portugal (*vide* Declaration on Decolonisation NAC/CONF.3/CM/28, page 2).

Reason: (1) Swaziland's geographical position vis-a-vis South Africa and Mozambique.

(2) Swaziland's economic links with the two neighbours named under (1).

M. F. D. DLAMINI
*Prime Minister and Minister
of Foreign Affairs*

verslag

In Boston: Afrikaanse studies in discussie

Van 21 tot 24 oktober 1970 is in Boston de jaarlijkse conventie van de *African Studies Association* gehouden. Het meest belangrijke feit van deze bijeenkomst was precies dit, dat hij gehouden werd; voor enige tijd was dit namelijk allerm minst zeker geweest. Niet alleen was de eerder voor New Orleans geplande conferentie afgelast en was het nodig geweest in korte tijd voor alternatieve arrangementen in Boston te zorgen, maar meer in het algemeen waren er sinds de explosieve situatie die een jaar eerder in Montreal binnen de organisatie was komen te bestaan allerwege vragen gerezen of *African Studies*-conferenties in de toekomst opnieuw mogelijk zouden zijn en zelfs of de *African Studies Association* nog bestaansrecht had. Dat de Boston conventie gehouden werd, niet alleen 'ordelijk' verlopen is (er werd slechts één panel-discussie verstoord) maar bovenal een forum geweest is voor een over het algemeen zinvolle dialoog over fundamentele geschilpunten de ASA betreffende, is daarom op zijn minst een opmerkelijk feit.

Als achtergrond dient gememoreerd te worden dat de conferentie van 1969 in Montreal was onderbroken uit protest van Afro-Amerikaanse groepen over de geringe mate van invloed die zij op de gang van zaken binnen de ASA hadden. Hun eis voor grotere invloed hing o.m. samen met de opkomst van *Black Studies*-programma's in recente jaren in de Verenigde Staten. Daar lag een bredere, en tegelijkertijd een meer specifiek Amerikaanse conceptie aan ten grondslag dan aan *African Studies*. In en onmiddellijk na Montreal was daarom het voornaamste vraagpunt geweest of de *African Studies Association* een her-oriëntering op basis van deze nieuwe conceptie zou dienen te ondergaan.

Enkele ontwikkelingen in het tussenliggende jaar hebben de accenten echter enigszins verschoven. Daaronder waren vooral het falen om tot een formeel vastgelegde raciale pariteit in het ASA bestuur te komen, zoals door de *black caucus* was geëist, en de oprichting van de zich op *Black Studies* richtende *African Heritage Studies Association* in de Verenigde Staten. Wat het eerste betreft was de reactie van het ASA bestuur een verzet geweest tegen het statutair vastleggen van enigerlei numerieke raciale verhouding in het bestuur (om niet zodoende het principe van raciale verdeling te onderschrijven), maar tegelijk een bereidheid om vacante en openvallende bestuursplaatsen door Afro-Amerikanen en Afrikanen te laten bezetten, hetgeen in feite verder zou gaan dan de gevraagde raciale pariteit. Wat de tweede ontwikkeling betreft, de oprichting van de *African Heritage Studies Association* deze vond plaats juist op het moment dat dit pariteitsgeschil op onvereenigbare posities strandde. Hoewel in vele kringen werd getreurd dat twee organisaties de plaats van één gingen innemen, was de konsekwentie van de AHSA niettemin dat een zekere mate van duidelijkheid tot stand kwam, in de zin dat zowel '*Black Studies*' als '*African Studies*' een organisatorische basis voor hun specifieke gerichtheid vonden. Een tweede gevolg was dat kwesties van invloedsverdeling binnen de ASA, hoewel nog actueel, enigszins naar de achtergrond werden verschoven. (Sinds de oprichting van de AHSA is er enige, maar geenszins een massale uittocht uit de ASA geweest. Velen hebben een lidmaatschap in beide organisaties, inclusief enkele bestuursleden. Ook werd de conferentie in Boston door vele Afro-Amerikanen en Afrikanen bijgewoond.)

Het centrale gespreksthema in Boston betrof daardoor niet zozeer de raciale verhoudingen binnen de ASA (al bleef dit punt niet onaangeroerd), maar vooral de vraag over de noodzaak van de politieke geïnvolveerdheid van de vereniging. Het 'establishment' standpunt was dat de ASA niet meer beoogde te zijn dan een 'wetenschappelijke' organisatie van academici geïnteresseerd in Afrika, op wiens weg het niet lag zich in politieke stellingname te begeven. Dit laatste, zo werd o.m. betoogd, was een kwestie voor individuele leden en bovendien een aangelegenheid waarvoor andere organisaties beter uitgerust waren. (Het is waar dat de ASA slechts eenmaal per jaar bijeen komt en dat verder contact alleen wordt onderhouden d.m.v. een 'newsletter' met mededelingen). Verder was men beducht voor precedentes, in die zin dat zodra men stelling genomen zou hebben inzake een kwestie als Portugees Afrika, er in principe direct een onnoemelijk aantal andere conflictpunten, groot en klein, evenveel recht op aandacht zouden krijgen. Tenslotte onderkende men de waarschijnlijkheid dat niet alle ASA leden over verschillende kwesties eenzelfde mening zouden zijn toegegaan.

Hiertegenover stond het standpunt dat zij, die al of niet om wetenschappelijke redenen, hun bestaan verwierven door middel van bestudering van Afrika, een morele plicht hadden ten aanzien van Afrikaanse kwesties (en niet in de laatste plaats het Amerikaans beleid inzake Afrika) een positie in te nemen en deze bekend te maken. Dit was niet alleen gebaseerd op het argument dat er tegenover een 'nemen' (van studiemateriaal e.d.) een 'geven' (van morele en daadwerkelijke steun) behoorde te staan, maar ook op de overweging dat juist een organisatie van deskundigen die zich voor een groot deel op het gebied van Afrikaanse sociale en politieke problematiek bewogen zich niet mocht onttrekken aan de verantwoordelijkheid, tegenover regering en publieke opinie geïnformeerde standpunten in te nemen. Nauw daarmee verbonden was ook het punt dat, in tegenstelling tot wat veelal in het verleden het geval is geweest, studie en onderzoek in Afrika ondernomen behoort te worden op basis van relevantie voor de oplossing van sociale problemen en niet op grond van enigerlei esoterische interesse. (Ondanks het feit dat er geen theoretische of praktische grond bestaat waarom 'academische' criteria de keuze van 'relevante' onderwerpen in de weg zouden staan was dit in Boston, zoals vaak elders, een punt van debat.)

De dialoog over deze kwestie, die zich over een aantal plenaire en vele informele vergaderingen uitstroomde, richtte zich uiteindelijk op de vraag of de ASA zich in het vervolg als zodanig over politieke conflictstof zou dienen uit te spreken ofwel dat zij daarvoor een aparte organisatie in het leven zou moeten roepen. Niet alleen de wijze van voortbestaan, maar het voortbestaan zelf van de ASA was hierbij in het geding; althans één groep stond gereed om een alternatieve organisatie op te richten. De uiteindelijk aanvaarde oplossing werd ingegeven door een betrekkelijk bijkomstige praktische overweging. Aangezien in de Verenigde Staten organisaties die zich voor een bepaald beleid inzetten geen belastingvrijdom genieten, werd besloten een autonoom (sub-)orgaan op te zetten dat zich waar nodig tegenover de regeringspolitiek zou kunnen opstellen.

Het is misschien echter een open vraag in hoeverre deze nieuwe opstelling werkelijk effect zal kunnen ressorteren. Niet alleen zullen er onvermijdelijk in commissie ver uiteenlopende standpunten tegenover elkaar moeten worden afgewogen, hetgeen alleen tot resoluties van zeer alge-

mene en betrekkelijk onschuldige aard zal kunnen leiden, maar of het Amerikaanse publiek (en evenzeer de regering) a. bewust gemaakt kan worden van het bestaan van de ASA en de standpunten die zij inneemt en b. zich er iets van zal aantrekken, lijkt allerm minst zeker. Dit is op zichzelf geen reden om de gekozen richting te kritiseren of te kleineren. Wel is het zo dat dit compromis, hoewel op zichzelf een 'oplossing', op zijn beurt weinig oplost.

Eén opmerking die in het debat verloren gegaan is betrof namelijk de simpele waarheid dat de ASA, al of niet geëngageerd, geen enkele invloed kan doen gelden op de aard, richting en relevantie van onderzoek en onderwijs met betrekking tot Afrika, aangezien dit geheel in handen ligt van de universiteiten en de Afrika-studiecentra. Cynici zullen daarom in de in Boston bereikte conclusie hetzij een blijmakertje zien dat de werkelijke 'belangen' niet aantast, ofwel een middel voor hen die geëngageerd willen zijn om zich in eigen verbaal radicalisme te kunnen koesteren, in beide gevallen met de kans dat de 'relevantie' voor Afrika verloren dreigt te gaan. **md**

landen van afrika

staat	opp. in km-	inwonertal	onafhankelijk sinds	regeringsleider/ staatshoofd
noordelijk afrika				
Algerije	2 381 741	12 000 000	4- 7-1962	Houari Boumédiène
Libië	1 759 540	1 600 000	24-12-1951	Moammar El Kaddafi
Marokko	443 680	11 625 000	2- 3-1956	Hassan II
Mauretanië	1 085 805	1 100 000	28-11-1960	Moktar Ould Daddah
Soedan	2 505 823	12 800 000	1- 1-1956	Jaafar Mohammed Numeiry
Spaanse Sahara	262 920	19 000	Spaans	
Tunesië	164 000	4 458 000	20- 3-1956	Habib Bourguiba
VAR (Egypte)	1 000 000	30 800 000	28- 2-1922	Anwar el-Sadat
westelijk afrika				
Boven-Volta	275 000	4 550 000	5- 8-1960	Sangoulé Lamizana
Dahomey	115 762	2 300 000	1- 8-1960	Hubert Maga
Gambia	10 369	326 000	18-12-1965	Sir Dawda Jawara
Ghana	237 873	7 945 000	6- 3-1957	Kofi Busia
Guinee	245 857	3 700 000	2-10-1958	Sékou Touré
Guinee (Port.)	36 125	608 000	Portugees	
Ivoorkust	322 463	3 700 000	7- 8-1960	Félix Houphouët-Boigny
Liberië	111 370	1 100 000	26- 7-1847	William V.S. Tubman
Mali	1 204 021	4 307 000	20- 6-1960	Moussa Traoré
Niger	1 188 794	3 100 000	3- 8-1960	Diori Hamani
Nigerië	923 317	55 653 000	1-10-1960	Yakubu Gowon
Senegal	197 161	3 400 000	20- 6-1960	Léopold Sédar Senghor
Sierra Leone	73 326	2 800 000	27- 4-1961	Siaka P. Stevens
Togo	57 000	1 600 000	27- 4-1960	Etienne Eyadema
midden-afrika				
Centraalafrikaanse Rep.	617 000	1 140 000	13- 8-1960	Jean Bedel Bokassa
Congo (Brazzaville)	342 000	900 000	15- 8-1960	Mariem Nguabi
Congo (Kinshasa)	2 344 932	15 400 000	30- 6-1960	Joseph Mobutu
Gaboen	267 000	600 000	17- 8-1960	Bernard-Albert Bongo
Guinee (Equatoriaal)	28 000	270 000	12-10-1968	Francisco Macias Nguema
Kameroen	475 000	5 150 000	1-10-1961	Ahmadou Ahidjo
Tsjaad	1 284 000	2 750 000	11- 8-1960	François Tombalbaye